

# THAVMATVRGVS POLONVS,

Seu

DE VITA ET MIRACVLIS  
S. HYACINTHI CONFESSORIS  
ORDINIS FF. PRÆDicatorvm.

Commentarius

F. ABRAHAM BZOVII  
S. THEOLOGIÆ MAGISTRI,  
ORD. PRÆDicatorvm.

*Flores mei fructus honoris & honestatis. Ecclesiast. 24. cap.*



V E N E T I I S,

---

Apud Societatem Minimam, 1606.

*Superiorum perm. su.*

9297  
 SANCTO SANCTORVM DEO VNI ET TRINO  
 ALMÆ DEIPARÆ VIRGINI Mariæ  
 D. HYACINTHO ODOVANSIO  
 SANCTI PATRIARCHÆ DOMINICI DISCIPVLO  
 ET SOCIO,  
 PROPAGATORI RELIGIONIS PRÆDICATORVM  
 IN SEPTENTRIONE,  
 RVSSIÆ, PRVSSIÆ, LITVANIE, LIVONIE APOSTOLO  
 TVTELARI POLONIE,  
 THAVMATVRGO ORBIS,  
 TERRÆ CÆLORVMQVE SPLENDORI,  
 OB VITAM IN DEPLORATA VALETVDINE, ET IN  
 VORTICOSI FLVMINIS VADATIONE PERI-  
 CVLOSA ALIQVOTIES,  
 OLIM ET NVPER MIRACVLO SERVATAM,  
 DONATAMQVE.

F. ABRAHAM BZOVIVS, VOTI CAVSA,  
 PANXIT, D. O. C.

ROMÆ

ANNO SALVTARI

1606. Cal. Maijs.



223874  
 II

*114. Antiqu. Naut.  
 Naves, ut. Stavros, 10  
 1516. 69 770. v*

*4. 13 = 500*

Illustrissimo Domino

D. STANISLAO MINSKI,  
PALATINO LANCICIENSI  
CAPITANEO PLOCENSI,  
Regni Poloniae Procancellario,  
D. Colendissimo,

*F. Abraham BZouius S.T. Mag. Ord. Præd. D.C.*



ITAM & admiranda operum Diui Hyacinthi Odro uansij, Celsitudini Tuæ mitto, Princeps Illustrissime, Thessera & argumentum opusculi, vi quadam aperte ad te impellebant. Thau-

maturgi Poloni vita, sermonis vitta, hic à me in fasciculum deuincta, cui prius aut iustius debebatur, quam Tibi, qui pro ea illustranda, labori indefesso, sumptibus immensis non pepercisti? Legatio illa Tua, apud Clementem Octauum Summum Hierarcham, foeliciter administrata, Decus perenne olim à Regibus, Præsulibus, Proceribus Regni pientissimis, à tot sæculis desideratum, huic Sancto peperit: nempe vt studio tuo in Apotheosim Sanctorum relatus, non vnus Septentrionalis, sed vniuersæ Ecclesiæ Tutelar



decerneretur, nec solius Sarmatiæ, sed orbis noti  
& ignoti, summis laudibus attolleretur. Benefi-  
cium hoc publicum in Regnum, Religionem,  
Ecclesiam, à te, patrimonio amplissimo ob eam  
rem profusò collatum, nulla ætas antiquabit,  
nulla lingua non deprædicabit. Iam verò magna  
& admiranda facinora Hyacinthi an te non de-  
cebant in multigena virtute demirandum? Te  
priuatum intueor? Pietas Religioni implexa, cà-  
stimoniam puritati conscientiaë iuncta, moderatio  
vitæ totius comitate grata, te Hyacinthi verum  
esse cultorem indice produnt. Is rectè Diuos co-  
luit, qui eos imitatus est. Te Togatum suspicio?  
Prudentia in consiliorum altitudine, iustitia in  
æquilibrio veri & recti, grauitas, maiestas, con-  
stantia, illudq; amplum virtutis theatrum, varijs  
ornamentis instructum, te lato clauo illustrem,  
Principem salutis, publicæq; mentis & legis Po-  
lonæ custodem esse voluerunt. Causæ hæ inquā  
fuerunt Serenissimo Sigismūdo Regi, te vt inter  
ex nostro orbe Polono selectos Proceres, sapien-  
tia, moribus, & vario vsu rerum spectandos de-  
ligeret, lateri fidum consiliarium, Reipublicæ co-  
lumen & lumen. Silentio colo hunc tuum splen-  
dorem, Vir Illustrissime, quem vt nulla nubes no-  
bis subducatur, nulla nox recondatur, o minor & vo-  
ueo. Romæ Calend. Maijs . 1606.

**C**ommentarios duos, alterum de vita & miraculis S. Hyacinthi, alterum de rebus præclarè gestis Prouinciæ Polonia Ordinis Prædicatorum, editos à R. A. P. Magistro Abrahamo Bzouio, ex commissione Reuerendissimi P. N. Magistri Ludouici Stella totius Ordinis Prædicatorum Vicarij Generalis, legi, & quantum mihi videtur, existimo pios, eruditos, utiles: nihilque contra Orthodoxam Fidem, aut bonos mores continere: dignosque planè esse qui publicè typis excudantur.

F. Thomas Maluenda Magister  
Ord. Prædicatorum.

**I**dem iudicium ego quoque habui cum prædictos Commentarios ex commissione eiusdem Reuerendissimi Patris Vicarij legerem: ac manu propterea mea propria subscribens supradictam Adm. R. P. Magistri F. Thomæ Maluenda sententiam, iudiciumque confirmo.

F. Petrus Philippius ord. Præd. &  
S. Theologia professor.



**A V C T O R E S E Q V A R V M**  
monumentis, eruta infrascripta.

**Processus Canonizationis Sancti Hyacinthi.**  
**Guilhelmus Blancus Episcopus Grassen. & Vencien.**  
**Leander Bononiensis.**  
**Ferdinandus Castellan.**  
**Iulius Nigronus.**  
**Hilarion Rangonus.**  
**Cinus Campanus.**  
**Martinus Cromerus.**  
**Matthias Miechovius.**  
**Frater Seuerinus Magister.**  
**Ioannes Duglassius.**  
**Epistolæ & diplomata nonnulla.**  
**Annales Ecclesiæ Cathedralis Cracouien.**  
**Sertum gloriæ Sancti Hyacinthi.**  
**Camillus Ballianus.**  
**Frater Stanislaus Lector Cracouiens.**





# INDEX CAPITVM

Quæ in hoc opere continentur.



Ritus Sancti Hyacinthi Odroianſij Cōfeſſoris, cap. I.	pag. 1
Nomen Sancti Hyacinthi, cap. II.	3
Pueritia Sancti Hyacinthi, Cap. III.	6
Maturior ætas Sancti Hyacinthi, Cap. IV.	8
Tyrociniũ S. Hyacinthi in religione Prædicatorũ. C. V.	11
Progreſſus virtutum Sancti Hyacinthi à voto emiſſo, Cap. VI.	13
Repedat Sanctus Hyacinthus in Poloniam, à S. Patre Dominico dimiſſus ex Vrbe, Cap. VII.	16
Cracouiam ingreditur Sanctus Hyacinthus, Religionis Prædicatoriæ in Septentrione ampliſicandæ gratia, Cap. VIII.	18
Ratio viuendi Sancti Hyacinthi in Polonia, Cap. IX.	20
Sanctus Hyacinthus ſuſcitāt mortuos, Cap. X.	22
S. Hyacinthus cæcos illuminat, & dæmōnes pellit, Cap. XI.	24
Propagatio Ordinis Prædicatorum in Septentrione per Sanctum Hyacinthum, Cap. XII.	26
S. Hyacinthus Vandalum ſiccis pedibus traſcit, Cap. XIII.	28
Sanctus Hyacinthus paralyticam ſanat, aliisque languoribus medetur, Cap. XIV.	30
Propagatio Religionis Chriſtianæ per S. Hyacinthum, Cap. XV.	32
Opera Diui Hyacinthi in Ruſſiæ conuerſione, & luſta illius cum dæmōne, Cap. XVI.	35
Diuus Hyacinthus à furore Barbarorum vindicat Sanctiſſimam Eucharistiā, & Iconam Beatiffimæ Virginis, Cap. XVII.	37
Sanctus Hyacinthus ſegetes grandine ictas redintegrat, Cap. XVIII.	39
Sanctiſſima Virgo Deipara apparet S. Hyacintho, Cap. XIX.	41
Teſtamentum S. Hyacinthi in extrema ægritudine, Cap. XX.	43
Felix tranſitus S. Hyacinthi, Cap. XXI.	46
Miracula à morte S. Hyacinthi, Cap. XXII.	48
S. Hyacinthus in Apotheoſim Sanctorum refertur Eccleſiæ ritu ſolemni, à Summo Pontifice Clemente Octauo, Cap. XXIII.	52
Bulla Canonizationis S. Hyacinthi.	53
Oſſa Beati Hyacinthi pullulantia ex Mauſoleo ſuo in Eccleſia Sanctiſſimæ Trinitatis, Cap. XXIV.	64

**G**LI Eccellentissimi Signori Capi dell' Illustrissimo Consiglio di X. infra scritti, hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoua, per relation delli doi à ciò deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquisitore, & del Circ. Secretario del Senato Zuane Marauegia con giuramento, che nel libro intitolato *Thaumaturgus Polonus de vita & miraculis S. Hyacinthi*: & in vn' altro ancora intitolato, *Propago Diui Hyacinthi*, da essi veduti & letti, non si troua cosa alcuna contra le Leggi, & sono degni di stampa, concedono licentia, che possino esser stampati in questa Città.

*Dat. die 8. Augusti, 1606.*

*D. Marco Contarini.*

*D. Zuane Moro.*

*D. Anzolo Correr.*

*Capi dell' Illustriss. Cons. di X.*

*Illustrissimi Cons. X. Secretarius  
Bartholomæus Cominus.*

*Registrato nell' off. cont. la biassem. à c. 155.  
Gio. Franc. Pinardo Secret.*

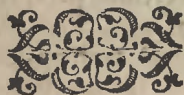




# VITA, ET MIRACVLA S. HYACINTHI ODOVANSII POLONI.

*Discipuli Sancti Patriarchæ Dominici & Socj,  
Propagatoris Religionis Prædicatoria in Septentrione.  
Apostoli Ruthenorum, Lituanorum, Lituonum, & Borussia.  
Tutelarîs, Poloniæ, &  
Thaumaturgi Orbis.*

Auctore  
FRATRE ABRAHAMO BZOVIO,  
S. Theologiæ Magistro, Ordinis Prædicatorum.



## CAPVT PRIMVM.

*Ortus Sancti Hyacinti Odrouansij Confessoris.*



DMIRANDA operum, quibus Diuus Hyacinthus æternitatem fœlicem sibi promeruit, mihi scripturo, ab ipsis incunabulis ordiendum fuerat, quiuus, vt in illum dicere possit. Fœlix origine: fœlix imitatione. Origine. Neque enim, non nullo a Deo ornatur dono, cui illustre obrigit genus, quippe ex quo non exigua adiumenta virtutis. quod mage, si Progenitores sapientiæ, iustitiæ, probitatis, & Religionis

Theatrum, quod æmulationis, non admirationi solum, ab ijs natorum. Tales Hyacinto obtigerunt. Vt si etiam ipsi, ex innumero mortalium numero, eos deligendi data fuisset optio, non facile inueniret, quos illis anteponendos iudicaret. Pietate mentis, celsitudine animi, virtutis studio, beneficentiæ gloria, rerumq; immortalitate gestarum.

Pater fuit Hyacinto, Eustachius, Saulis Comitis Odrouansij F. Natus est ab eo Sanctus Puer, in villa Camien. (Latinis Saxum est) Duca-

tus Oppolienſis, qui tunc Polonia ſcep̄tris iunctus erat, Dioceſis Vvra-  
tiſlaviensis: anno a Saluatore Nato, octuageſimoterrio, ſupra milleſi-  
mum centeſimum.

Familia Comitum Odrouanſiorum in Regno Polonia, Illuſtiſſima,  
nulli alteri nobilitate ſecunda, ſemper feraciſſima fuit virorum ma-  
gnitudine ſapientiae & virtutum cumulo clarifſimorum. Primus huius  
ſtirpis Parens Saulius, Diui Hyacynthi Atauus: ingētib; firmiſſimiq;  
immanium Tartarorum, manu exigua, partim ſtratis, partim proſliga-  
tis copijs, ſibi perennem laudem, poſteris nomen familiae dedit. liber-  
tate parta maxima, vniuerſae Poloniae. Auxit proſapiae decus Saulius  
eius filius, prope diuino, omnib; virtutum ornamentis expolito ani-  
mo. quod induſtria & fortitudine, Chriſtianae fidei hoſtibus, ad occi-  
dentem non difficilem aditum praeculiſit, & fines Sarmatici Imperij non  
modo protexit, ſed & longius porrexit. Auxerunt ſtirpis gloriam, Eu-  
ſtachius & Iuo huius Filij. vterque Pietatis cultu, ſapientiae ſplendore,  
vitae integritate, & dotibus animi excelsis inſignes. ille militari ſago,  
hic toga Senatoria & Episcopali, effulgens. Iuo Cracouiensis Antilles,  
ob hoc non inter morituram memoriam ſibi peperit, quod pro Eccleſia  
ſua multos exantlauerat labores, bina peregrinatione ad urbē ſuſcepta.  
in quarum ſecunda Mutinae in Italia diem clauſit extremum. Deinde  
quod eidem Eccleſiae dignitatem Archiepiſcopalem neglectam, ingenti-  
bus curis recuperauerat. quod hanc opibus non contemnendis auxit.  
quod templum illud magnificentiſſimum Diuae Deiparae in foro Craco-  
uienſi, aliaq; innumera alibi ſumptibus, & operis eximijs exaedificauit.  
quod Xenodochia multa ad pauperes alendos in ſua Dioceſi reliquit.  
quod ad meliorem normā ritus & mores tum cleri tum populi reduxit.  
quod Septentrioni vniuerſo religionem inuexit illam, ex qua tantus qui-  
dem vtriuſque ſexu, vel ſanctitate vitae, vel doctrinae puritate, vel vtra-  
que re excellentium, numerus emanauit, vt vel ſolis ijs Sarmatica Eccle-  
ſia, ſi nullos haberet alios, ſatis illuſtrata eſſe cenſeatur. Superauit ho-  
rum merita, & Famam Hyacinthus Euſtachij Filius, ſelix imitatione, &  
æmulatione ſelicioꝝ. Nobilitatem plerique malitiae velamen, imo & oc-  
caſionem habent. Depoſtate enim licentiam facientes, habenas om-  
nes ingenio ſuo, & libidini ſeu cupidini laxant. Hyacinthus eam accep-  
pit, columnen, & inſtrumentum rectitudinis. Poſſe ſe multa ratus, ſed  
intra ſapientiae, & iuſtitiae orbitas. In ſemine cauſam eſſe ſcimus ſtir-  
pium atque arborum: ſic etiam maiorum Hyacynthi ſatu, eidem egre-  
giae virtutis indolem ingeneratam fuiſſe nouimus. Deinceps ſcimus  
quid ſecum ineunte ætate expendebat. Antecellorum enim, ante ſui  
conſpectibus, poſitis imaginibus, illorum vitam examinabat. quibus  
inſtrumentis honores adepti ſint immortales, & qua ex re gloriam ſibi  
pepererunt ſemper æternam inquirebat. Maiores mei (ita fabulabatur)  
rebus



rebus præclarè gestis, opinionem Diuinæ cuiusdam affinitatis, apud reliquos, sibi conciliarunt. Non igitur mihi degenerandum est ab eis, non sordibus, non ignauia, non scelere obscurandum est clarum genus, sed virtute illustrandum. Non amentia & temeritate conuellendum, & in turbam vilissimorum hominum coniiciendum; sed prudentia, consilio, fortitudine, animi robore, summaque contentione subleuandum, & conseruandum est. Lumen gentis longe citius quam naturæ postulat cut sus extinguere, nefas mihi esto. naturale bonum mihi insertum, vitio alicuius grauæ consuetudinis interimere, sit mihi piaculum. Persequenda illa facta mihi erunt, quæ Patribus meis tantos adiunxerunt honores. Ex virtutis studio, Saul meus proauus adeptus est gloriam. Mihi quoque honestas vnice colenda est, insolentia fugienda, vitæ ad ineptiæ, non vino & lustris obruendus animus, non luxuriæ labe obscuranda fama, nõ vitio quasi exitiali veneno, mors mihi cõsciscenda. Sauli auo, æquitatis cultura, & magnitudo animi, nobilitatis titulos cõparauit. retinenda quoque mihi erit iustitia; enitendū mihi, ne iniquitas aut iniuriæ, aut indignæ contumeliæ, me ex honoris possessione deiciant, ad magna, & excelsa mihi quoque aspirandum, ne torpor, gloriæ & honorem maiorum virtute partam mihi detrahat. Sapientiæ sublimitate, euectus est ad celsum sedē Iuo Patruus, illis quoque disciplinis meum imbuam animum, quibus instructus, facillime possim Reipub. Christianæ, consilio, prudentia, solerti studio, magnam opem in magnis rebus proferre.

Hac ratione, Hyacinthus nobilitatē sibi nihil cogitanti se arbitrabatur, atque ad præclara semper suscipienda, & complectenda semper protendebatur. Ene nit, vt nobilis genere, bonitate, & facilitate esset nobilior, illustris aurore gloria, sed proprijs meritis illustrior, florens maiorū factis, sed suarū virtutū lectissimis ornamentis florentior, Patre liberali, honesto, sed sua probitate, & puritate insignior. Fælix origine. Fælix imitatione. Fælicior emulatione maiorū ad maxima & amplissima, Flos Odrouansæ pulchritudinis virtute venustissimus Hyacinthus.

## CAPVT SECVNDVM.

*Nomen Sancti Hyacinthi.*

Sacro Fonte, tulit nomen præclarum Hyacinthus, non forte fortuna, sed Diuina monitione. quæ Eustachium Patrem in eam impulit mentem, vt illud nomē, Hyacinthus, puero imponerat, quia eius & mores futuros deceret, & magnitudini virtutis atque laudis ipsius maxime conueniret. Hoc enim siue a gemma, siue a flore Hyacintho ducatur, rite Sancto infanti quadrat. Siue etiam ethimon ipsius spectes e Gra-



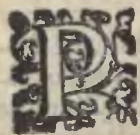
co translatus : thessera est probitatis , & Sanctitatis qua effloruit Hyacinthus . Zinthicos Græcis a quo originem habet Hyacinthus , significat mobilem , & flexibilem ad omnes formas . Ob eam rem , & gemmailla , quæ ad quamvis aeris mutationem vel clarescit , vel obscuratur , Hyacinthi agnomen accepit . & Flos ille qui primo vere agmen aliorum post se ducens , violaceum , coelestem , subpurpureumq; refert ex radice multicolorem , eodem nomine gaudet . Propter varios quos ex moratione folis refert colores . Hyacinthus ergo idem erit , quod æmulator omnium virtutum , qui contentione sedula , vel ad omnes moueatur , vel omnes adeptus fuerit , Diuinorum ornamentorū perfectiones . Iactabunt alij , propter Diuinorum secretorum cognitionem , Seraphicorum titulos sibi attributos . alij Catholicorum , Fidei & Religionis Defensorum , & Victorum , propter austam pietatem , vel protectā Ecclesiam , vsurpabunt . Parthenij , Casti , Pijs , Zelantes , Compositi , humanæ delitiæ , Cultores iustitiæ , Patientes , Inuicti , Illuminati , Sancti , Contemplatiui , Patres Patriæ , Publicolæ , & alijs Symbolis , insignes , erunt in ore omnium . Hyacinthi nomenclatura , has omnes complectitur , sicut & omnium horum , quibus propter admirabilem totius decoris , & honestatis elegantiam , propter animi excellentem magnitudinem , splendorem iustitiæ , puritatis candorem , & sanctitatis pulcherrimam speciem , hæc magnifica , & admirationis plena indita sunt epitheta , allecutus est , quin & multos multis partibus superauit . Quapropter dum Eustachius supremi Numinis afflatu nomen puero Hyacinthus indidit , non potuit magis augustum , & magis illustre , post Diuinum , & Deiparæ Virginis nomen inuenire , quod ei splendore , maiestate , & decore amplissimo æquiparari possit . Quod enim Hyacinthum appellauit , præuidit forte futurum illum talem , qui ingenuas artes , naturæ secreta , Diuina mysteria , & Coelestem supremarum mentium disciplinam , insigni eruditione adipisceretur , adeptamq; vel communicaret , vel etiam in Ecclesia Fidelibus participatam , tueretur . Quod Hyacinthum nuncupauit , præsignabat , quod ille auspicio suo Ecclesiam Septentrionalem , laboribus defendere , & propagare , errorum zizania ex latissimis partibus Aquilonis , & Orientis euellere , Fidei lumen ad idololatrias inferre , res Christianas oppressas erigere , & stabilire , immanissimum salutis nostræ hostem fundere , & de eo gloriosa reportare trophæa , quandoque deberet . Quod Hyacinthi titulum ei affinxit . Significauit virum , qui suo tempore , morum verecundia , & probitate , mētis candore , corporis castimonia , mansuetudine animi , iustitiæ zelo , rerum fluxarum contemptu , austeritate vitæ , cæterarumq; virtutum claritate amorem omnium in se excitauit . Illum appellauit , dum Hyacinthum vocauit . qui nec carnis nouit vllum vsum , nec mundi blandas voluptates expertus , nec flagitio mortali contaminatus vnquam fuit , qui

in viam paradisi multos verbo, & opere deduxit, qui multo studio pietatem coluit, qui sua se voluntate priuauit, qui animum cupiditate Diuinitatis inflammatum gestauit, qui tota contentione ad Cœlestium cōsortium aspirauit, qui, vt breuiter dicam, præstanti dignitate, & magno quodam Diuinitatis participatæ splendore plurimos anteuuit, omniumq; virtutum gloria maximus & florentissimus extitit. Valeant Publicolarum vani tituli. Hyacinthus Publicolam significat, quod multos vinculis peccatorum colligatos, seruituteq; Dæmonum pressos, in publicam libertatem asseruit. Eant benefactorum nomina. Hyacinthus benefactorem designat, qui innumeris beneficijs, non modo Septétrionem & Orientem, sed fere nunc vniuersum orbem miraculorum opificio ornauit. Non inuidemus alijs, gladiatorum & fulminum belli epithe-  
ta. Hyacinthus & fulmen & gladium signat. illud propter alacritatē & promptitudinē, qua in reb. gerendis, inque curanda salute humana utebatur: iste propter inuicti animi robur, quo Satanam deuicit, quoque Rempub. Polonam immensis cladibus alijs super alias tories afflictam, potenti protexit intercessione. Catholicorum nomen alij sibi venditabant, Hyacinthus quoque Catholicum significat, quod Catholicam fidem longe lateq; prædicauit; quodq; non oppida, non vrbes tantum, sed Prouincias, sed Regna vastissima, eiecto inidelitatis Principe, in Ecclesiæ vniuersalis gremium accepit & dedit. Porro si Hyacinthi nomenclaturam a gemma vel a flore duxeris; vt in his ambobus, singulari dignitate præstat Hyacinthus, sic in puero præstantissimum quid designabit. Gemma Hyacinthus, inuictam fere sibi vendicat soliditatem, quippe qui adamanti tantum concedat. & sublimi quadā est insignitus qualitate, qua ad Cœli mutationem (Solino teste) vtpote Cœli consors transmutatur. & plurimarum vi occulta est medela agritudinum. Flos vero, cum verno tempore hyemis rigores propelluntur, & terra nouum induta splendorem, videtur aurea sæcula referre, præcursor & prænunci-  
cius est aliorum; in venustissimo florum agmine primus, discolor, nempe ceruleus, cœlestis, subpurpurascensq; characteres, Ah quasi dolentis ex se effingens, sanctus quoque puer, magnum Familiæ Odrouan-  
siorum decus, insigne Religionis Prædicatorum & Ecclesiæ ornamentum, præstantissimum ad instar micantis Hyacinthi Orbis lumen, ob inuictam animi fortitudinem, qua nulli aduersitati cessit, ob perpetuam erga cœlestia charitatem, qua se in omnia virtutum lumina efformabat. ob singularem, & nunquam perituram vim, qua morbos, quibus ad extremum vsque spiritum conficiuntur homines, depellebat, ob Principatum in areola vetustissimorum ex sanctimonia florum, quos in Septentrione & Oriente, post gelidum Bruma Barbariei, primus cœlestium meditatione & amulatione, honestatis pulcherrimo studio, charitatisque ardore purpureo antecessit. ipseq; agmen eorum, in hoc vere gratia  
ducit.



ducit. Deniq; ob Ah dolentis & suspirantis, in corde & ore expressum, illud pro noxis aliorum, hoc pro desiderio fruendi Cœlestibus, merito Hyacinthi titulo ornatus prodijt a Sacra regeneratione.

## CAPVT TERTIVM.

*Pueritia S. Hyacinthi.*

VER Hyacinthus, per surgentis infantia gradus, indies sensum adolescens, non puer fuit, sed vir, non annis, sed animo, idque propter summam virtutis, in atate tenella præmaturè conceptam. Diuina prouidentia quæ illum ad excelsa natum esse voluit, iam ab ipsis crepundijs, supremæ eius pulchritudinis desiderio maximo tenebatur. quare ad instar lapidis pretiosi expolire illum statim e cunis cœpit, vt esset, & stabilitate firmissimus, & multiplicis sapientiæ splendore clarissimus, & illustrissimus ornamentis honestatis. Animo igitur illius ad omnem motum flexili, primo insæuit semina quædam rectitudinis & probitatis, lumen deniq; suum in mentem ipsius immisit, quo speciem effulgentem ac emicantem sanctimoniam contueretur, & complecteretur, omneq; illud quod ab orbita æqui & recti deflectit abhorreret & fugeret. Satura fœlicissima fuit: nam vt semen quamuis exiguum, in bono solo sparsum, facile se explicat, & ad frugem maturascit, sic scintilla virtutis in bona illius mente. Luminis deinde perfusio, adeo suum in animo ipsius exeruit fulgorem, vt quid agere, quid fugere prius, quam viuere didicerit. A teneris vnguiculis, primum id ante ocellos habuit, Deum regnatorem omnium, arbitrum, inspectorem operum, consiliorum, mentisq; suæ esse, vt pote, cui nihil clausum, nihil abditum, quique interest animis humanis, & cogitationibus medijs interuenit. nec solum inspectorem, sed iudicem eundem, & vindicem fore, boni vel mali facinoris, qui vt bonos honore, ita malos dedecore sempiterno afficere potest & solet. Ab ista de Deo optima existimatione, pietatis exordium habuit. & hinc, cultû, venerationem, & reuerentiam erga eundem, religiosa mente haustam expromere orsus est. Cultum quidem imprimis, pura, integra, incorrupta, & mente & voce Deum veneratus. Nam aureum illud dictum, impreserat sibi. Optimus animus, pulcherrimus Dei cultus est. Venerationem vero, in animo, & ex animo Deo vota, laudes & grates, ritibus Catholicis & gestibus deuotis exhibens, pronus præstabat. Porro reuerentiam adorandi numinis, se aspectibus, ipsius, immaculatum ab omni labe statuens habebat, & dum quandoque stimularetur ad malum, aiebat: ne Diuinos obtutus offendito. Aspiciunt oculis superi mortalia iustis. Bonum malumque facimus nullius pro nihilo habetur, sed ex natura,



natura, diuerſa præmia bonos malosque ſequuntur.

Cultum illius erga Deum repeto. A culla iam tunc infantulus Deum obnixè pura conſcientia obſecrare, lachrymas in oratione fundere, Diuinam ſalutare matrem, proſtrato corpore dies & noctes pro ſuo in mundum ſalutari ingreſſu, proque ſalute aliorum compellare, iam Eccleſiarum non tantum limina ſed etiam myſteria frequentare, Dei verbum ex Sacerdotis ore, intento corde percipere, aſſiduamque meditatione contemplari, & ſi quid legi Diuinæ contrarium videret a quopiam fieri, ad Sacerdotis vocem omnia deferre, Sacerdos ſic iuſſit, iuſſit altior illa poteſtas, ſic e ſuggeſtu inſtitutum, & alijs modis ad ſanctitatis ſtudium pertrahere ſolebat. Cerneret elinguem querulum, balbutie ſua Chriſtoſtomum quendam vel Nazianzenum agere. Obſeruabat pater Euſtathius puerum, grauiffima nonnulla ante ætatem efferentem. Stupebat de rebus diſſerentem Diuinis, & cœleſtia iam deprædicantem in quidita myſteria, attenta aure auſcultabat. Veneratio autem interna Dei, tanta ab eo habebatur, vt pietate, religione, moribuſque plurimos ſeniores anteiret.

Elucebat iam tum atque eminebat, in illis teneris annis, maxima ad virtutem indoles, & ſemina illa, illaque honeſtatis ſcintillæ, in eius animo reconditæ erumpebant & apparebāt. Mores infantiles iam tum ſignificabant ſatis, quæ ſanctitatis eius futura eſſet meſſis, quæ virtutum maturitas, qui denique fructus honoris & honeſtatis. vt ex hinc omnes ſpem maximam ſummæ ſapientiæ, & ſummæ probitatis alijs de eo conciperent. Mirabatur qui vel viderant incedentem, vel loquentem audierant Hyacinthum, tantam in eo granitatem & prudentiam, facilitatē, comitatem, modeſtiam, beneuolentiam, omnes inuandi, ac ſubleuandi ſtudium, ſolidam in animi ſui ſalute Diuinamque gloria procuranda religionem ſuſpiciebant. Apud luonem quidem Patrum Cracouienſem Præſulem propter expectationem quam de ſe ſummam concitarat, tanto in amore erat, quantus indulgentiſſimi ſimul & ſanctiſſimi Patru, erga nepotem candidis moribus eſſe potuit. Tanto vero in honore ac pretio, vt quodam quaſi futurarū rerum augurio, ſæpe dicere ſoleret. Hyacinthum ſuum nepotem ſanguine, alumnum educatione, inſtitutione diſcipulum, ſore ſucceſſione Epiſcopum, vel doctrina inſignē Dei præconem, decus deinde ac lumen omnium, qui vnquam ex Poloniæ Regno ſancti illuſtres exiſſent. Domus ſuæ parietibus inclufus, tanta numinis reuerentia quaſi habenis quibuſdam cohibebatur, vt nihil vnquā indignum ſe & Deo aliquid ageret aut moliretur. Tempus quod ſtudio pietatis ſibi conſeſſum arbitrabatur, non in læuitates impendebat, non in ludis, aut voluptatum illecebris conterebat, maximè verò in illo ætatis flexu, quo ſapè deliciæ ac voluptates diutius inclufæ, & prima ætate compreſſæ atque conſtrictæ, ſubito ſe profundunt, & vi quadam

erumpentes, animum puerorum ad dedecus, & flagitium pertrahere nuntantur; ille summo studio & acerrima contentione mentis repressas continebat. Si quæ vero inaduertente eo, ex illo durissimo carcere proruissent, reprimebat & cohibebat. Quam ob rem peccatum, magis quam mortem deuitabat. Delicias victus, ac si venenum quoddam respuebat, luxuriam vestium aspernabatur, morum effeminatam molliciem derestabatur, coæqualium lasciuia abhorrebat, ne occultis ac testis Satanae deuinceretur artibus, hostem omnium perniciosiorem inopia cibi, tenuitate, & asperitate opprimebat. Misericordiae & pietatis viscera iam etiam tunc aperiebat. Si quem inopem aut mendicum, paternis foribus astantem cerneret, accurrebat ad parentes; & vel ab eis impetrata, vel suis vñibus concessa largiebatur. Si alium quouis casu acerbò miserè afflictum sciebat, volitabat ad eum, verbis solabatur, & quantum poterat iuuabat. Ingeniosæ ipsius industriæ tam celeres vberisque motus, tam constantes erant & clari, nihil vt a communi æqualium sensu remotum esset, quod ille si paululum sese excitabat, vel ad orationem conuertebat, non facile admodum, & perspicue intelligentia comprehenderet. In omni denique genere virtutis, supra ætatem & supra vires præstabat ceteris & antecellebat. Infans erat ætate, sed prudentia, consilio, grauitate & honestate senes quoque plurimos præibat. Illas sententias dicitur fere semper in ore habuisse. Bonos inter magis quam claros numerari; & esse quam videri probus malis.

## CAPVT QVARTVM.

*Maturior ætas S. Hyacinthi.*

N vndoso mari cursum rectum tenere, & in summa iuuentutis licentia, non abripi licentiæ ventis, summa felicitas, summa virtutis laus est. Adeptus est eam Hyacinthus. Dū enim ætas ferueret, ne transuersum quidē vnguē, ab honesti norma discessit, sed æquam in moribus, & omni actione vitam traduxit. Quo infans imbutus fuit candore & decore, eundē adolescens seruauit. Animaduertebat hoc draco teterrimus, qui inuidiæ facibus adustus, semper in hominum perniciem intentus est: & cum primum, in prima ætate, quasi naturæ bonitate, non autem virtutis aut gratiæ Diuinæ impulsus illum cogitasset, nec multū impediuiſſet, mox ex progressibus maximis probitatis, se in iudicio errasse intelligens, tem pulque nequitia suæ opportunum in proeſſiori æuo, atque ipso flore iuuentutis, naſcū se esse iudicans, pessima omnium amulatione disruptus statuit ipsum aggredi, & imparatum repentinis insidijs adoriri. Hinc generis nobilitatem ob oculos ponere, modò diuitiarum copias vsui ad



omnes voluptatum illecebras ostentare. deinde cupiditatum lenocinia, quibus illa ætas consuevit pellici obijcere. Formæ venustatem, florem ætatis, sociorum voluntates, facilitatem peccandi. Licet aiebat quod libet, suauitatem mundi oblectamentorum pingere illi pergebat, tanto actu & versutia, vt iam securum sibi esse diceret, de Hyacintho capiendo consilium. At Spiritus Domini, qui Hyacintho aderat propugnator acerrimus, vt eum tot discriminibus submoueret, atq; in adolescentis perniciem contexta veteratoris machinamenta, fallacesq; decipulas eximiam pietatem, morum integritatem atque cœlestium amorem Sanctus habebatur, mentem induxit. vt adolescentem Hyacinthum in suâ disciplinam reciperet, atque indita sibi præclarissimarum illarum dotû semina coleret & efformaret. Aula siquidem illius, virtutis seminariû, non ganeonum aut Parasitorum popina fuerat. Dîdicerat a Lacedæmonijs, fidei commissos suæ, vitæ inculpatæ exemplo instituere. Sic Lacones, instruebant iuniores. Cum eos admonerent, ait Xenophon, vt temperantiam discerent, plurimum conducebat, vt viderent senes ipsos, quotidie frugi esse. Cum traderent præcepta parendi magistratibus; coram illis magna demissione obediebant Senatui. Idem iuxta Anacharsis & Platonis consilium, pueros ad conuiuia vinolentorum hominum ducebant, vt temulentia turpitudinem intuentes, quasi perosi ignauia, a vino & luxu promptius abstinerent, ac tã tetri aspectus, vt est ex ebrietate, tantiq; dedecoris, vt est ex luxu, non solum pigeret, sed etiam puerderet. Ad eum modum Iuo Episcopus Hyacinthum erudiebat. Nihil ille præclari, siue domi, siue foris, siue in Ecclesia, siue in Palatio moliebat, cuius rei Hyacinthum non faceret conscium. Non eum a consortio, non a mensa, non a cubiculo, non ab orationis secreto loco separabat, omnia arcana cordis sui, quin & viscera ipsa illi patefaciebat. Disce, aiebat, puer ex me virtutem. Cupiebat vt Hyacinthus, Diuinæ sapientiæ studio se addiceret: Libros ille ante conspectum eius voluebat, assidueque meditabatur, & quæ ex lectione siue præsentî, siue præterlapsa, didicerat, memoria repetebat, & Hyacinthum suo exemplo, ad pulcherrimam scientiam capefcendam pertraherebat. Desiderabat, vt Hyacinthus, maiorem temporis a curis vacuû partem, in orationibus ad Deum eiacularandis infunderet; In oratione ardentissima siue priuata, siue publica, animo demisso, & vehementissimo seruire persistebat, Charitatis viscera Hyacintho ingenerare exoptabat; Vbi insigne quoddam Christianæ pietatis opus faciendû erat, Hyacinthum ducebat, vt optimæ indolis iuuenis ignem dilectionis, ex igne Patru concipere posset. Sequebatur nec segniter, Hyacinthus Præfulem, anteeuntem. Quicquid ab eo fieri conspiciebat, id totum efficere, quin Pontifici præire potius adnitebatur. Vnius aut alterius forsan



horæ spatio peritabat Iuo in oratione. Hyacinthus noctes insomnes, in contemplatione altissima supernorum bonorum, & in consortio Diuino transigebat. Iuo ieiunio crebro; Hyacinthus eodem frequentiori, cilicio insuper aspero, & flagris durissimis corpus perdomabat. Ille in consolandis aut iuuandis afflictis partē diei insumebat; hic toros dies causis pauperum cognoscendis, miseris subleuandis, & commoditatibus proximorum consecrabat. Ter vel quater in hebdomada Iuo pauperes stipe reficiebat, Hyacinthus singulis diebus manus apertas habebat, & totum illud quod vel a parentibus, vel a Patruo liberalissime collatum sibi fuerat, hilari animo distribuebat. Vno atque altero die Sacer Antistes Diuina faciebat. Hyacintho nihil suauius, nihil optabilius erat, quā singulis diebus, singula sacra vel summa animi attentione, audire: cum nōdum sacris initiatus fuerat, vel cū primū in Sacerdotum sortem adlectus esset, summa deuotione offerre, & vberimis lachrymis tremenda altaria abluere. Admiratione & stupore dignum est, quod vltra quam suo exemplo impellebat eū Pontifex, Diuinus processit Hyacinthus. Ad fastigium enim virtutum quo non pertigit Iuo, pertigerat Hyacinthus. At quia pietatem sapientiæ splendore ornatam, maiori vsui innexam huic vinclo esse intelligebat Ecclesiæ, quam solam ipsam, cogitauit Hyacinthum iam pro ætatis eius capru sufficienter doctrina excultum, rerum maximarum scientia cumulare. Bononiam igitur studiorum altricem illi proponit, hanc vt accedat iubet, sumptusq; pro familiæ & status conditione in eam rem subministrat. Paret illi, & abit, Doctissimos illos Theologos & Iurisperitos conuenit. Breui decursu spatio, tantos progressus in scientijs altissimis facit, vt abstrusas omnes, siue Iurisprudentiæ, siue Theologiæ difficultates animo peruestigaret; Laurea Doctoris Theologiæ, & iuris vtriusque ornatus, in Bononiensi gymnasio, apud omnes summus Philosophus, summus legis interpret, summus Theologus haberetur. Cracouiam a Patruo renocatus, dum illum maximis artium disciplinis, supra modū eruditum, & animi egregio cultu pulcherrimè ornatum, tum in Christi disciplina multa cum laude versatum, lectissima quæq; ex Italiæ cultura euexisse comperisset, in Canonicorum numerum Cathedralis suæ Ecclesiæ eundem adlegit, quo & participem curarum Pastoralium illum faceret, & venerando illi collegio viuum exemplar totius integritatis præmonstraret. Discerent ex illo, corde candido, animo verecundo, ore probo, manu immaculata, corpore intacto, & sensu pudico esse viderent ab eo, quomodo cultui Diuino vacarent, Ecclesiastici stat us decora seruarent, iura Sanctorū tuerentur. Assuecerēt eius exēplo cultu modicos, sermone pauperibus faciles, opum contemptores non corrafores, dispensatores non dissipatores, recti peruicaces, constantes aduersum metus quosuis fore. iuxta Canonum non assentatorum, non curiarum aulica præscripta viuere.

Tantum

Tantum ad verā sanctitatis, & ad Cœlestis vitæ perfectionem, summa cupiditate contendere, non animo per huius mundi pompas aut honores diuagari. Quod a Sole, in subiecto orbe lux, hoc a Hyacintho recti exempla, in alma illa Cōgregatione faciebant. pote qui inter eos, quod Sol inter stellas, eminebat & emicabat.

## CAPVT QVINTVM.

*Tyrocinium Sancti Hyacinthi in Religione Prædicatorum.*

**A**TQVI æterna Dei constitutio, aliud decretum immobile, de ipso sanxerat & dixerat: quod tali nexu causarum latentium, & multo ante destinatarum, ordine exequitur. Pergit Romam Iuo Pontifex, Ecclesiæ suæ causa, ducit secum Hyacinthum itineris & votorum comitem. Offendunt vterque Diuum Dominicum, miraculis varijs, piissimum institutum nuperæ Religionis, approbantem & illustrantem, mortuos insuper, equo decussum scilicet adolescentem Neapoleonem Stephani Cardinalis nepotem, ad vitam suscitantem. Inaudiunt in exorto ordine, doctrinæ & vitæ sanctitate viros illustres, iam tunc clarescere, quorum partium erat magnā Dæmoni stragem, Ecclesiæ vero vtilitatem permaximam afferre. Ab ipso summo Pōtifice Honorio III. percipiunt, in Fratres Prædicatores prolatum elogium, Futuros, scilicet, illos Pugiles Fidei, & vera Mundi Lumina. Tum in amorem Sancti viri, & recens natæ religionis inardescūt. Beatos se putāt, si aliquē Dominici sodalē in Poloniā abducere possent. Obsecrant Patrem non audiuntur, nec. n. tot erant Fratres, vt eorū precibus satisfaceret, præsertim qui idioma gentis calleret nō inueniebatur. A Dominici aspectibus, nescio qua luce perfusus Hyacinthus, Spiritusq; Sancti feruore incalefactus, in medium exilit, togam Prædicatoriam, ab Imperatrice Orbis cœlitus demissam induere, disciplinæq; Dominici se formandum subdere cupit. Valeant ait insulæ, abeant honores, mergantur diuitiæ in profundam abyssum, ne ego ab eis. Mox ille secundo rerum humanarum cursu, ætate, ingenio, nobilitate, gratia, opibus, honoribusque florentissimus, Diuina quadam animi celsitudine, isthæc omnia momento temporis proculcans, mundo nuncium remittit: delicias afflictione corporis, honorum splendorem obscuritate vitæ, diuitias paupertate extrema, libertatem viuendi iugo obedientiæ, insulas quas sperare poterat cucullo religioso, Palatia claustro rigido commutat; Ceslao Fratre, Hermanno Theutone & Henrico Morauo Nobilibus, eodem Spiritu Sancto actis comitatus, ad pedes Dominici accedit, Prædicatorumq; consortio adscribitur, Romæ in Cænobio. S. Sabinæ, Anno salutis Natæ 1219. Pro more Religiosis, dum Diuus



Pater Dominicus, ei exponeret asperitatem, & austeritatem Nouelli instituti, cui se dedebat, inquireretq; an iisdem legibus viuere, quibus illi, & an eodem rigore se conficere, vt & ceteri cuperet? Iucunditate quadam inenarrabili perfusus, verba Patris prauertisse perhibetur. Labores mihi multos obicis, suscipientur. Molestias multas, deuorabuntur. Austera disciplina mihi delictum erit. Impendet vndique magna tentationum moles, In Dei nomine, sustinendum & abstinendum. Vigilantem me oportebit esse, praesertim supra corporis lubricos motus, In perpetua custodia perstabo. Nec tantillum quidem deiciam oculos a flexu meo: cum his membris, cum hoc corpore quod gero, longam licet & difficilem subire contentionem non detrectabo. Pro decore sempiterno, summa quaeque & acerbata perferre curabo. Deus autem meus, meos quod spero iuuabit conatus. Ille mihi in rebus incertis consilium, ille auxilium in periculis, ille solatium in aduersitatibus dabit, ille pudicitiam meam haecenus illibatam, a Satanae & carnis titillo, non inuicto tantum praesidio cinget, verum honestatis, & castitatis pulcherrimis muneribus luculentius exornabit; ille pro breuissimis laboribus, pro hoc marcido corporis mei flore, sertum gloriae sempiternum, ex lilijs splendidissimis paradisi contextum, meo capiti imponet. Ferebatur tunc ingenti gaudio Iuo, quod Hyacinthum florem de mundi sylua in Paradisum praeclarae religionis transulisset. Latrabatur S. Dominicus, quod sibi talem, & tantum virum, Deus in ornamentum nuperae institutionis transmississet. Exultabat summus Pontifex Honorius III. qui tunc praesens aderat, quod nouella Dominici plantatio, tali germine venusto florisset. Vniuersi Cardinales, qui Hyacinthum ex virtutibus noverant, suauitate perfusi Dominico & Hyacintho gratulabantur: Dominicum foelicem dicebant, qui tam illustrem hominem in suam receperisset disciplinam, Religionem, quae Hyacintho Canonico vere Canonico viro, suum auxisset honorem. Hyacinthum, quod Christi amore sanctissimo, vehementer & acriter inflammatus, sic ad studium sanctitatis exarsisset. Iuonem, qui talem nepotem sanguine, disciplina educasset, & Christi nuncijs consecrasset. Parentes, qui Filium eiusmodi mundo prodidissent, Christo & Ecclesiae genuissent.

Adscriptus Religioni Hyacinthus, Tyronem se praebuit indiuisum a latere Dni Dominici. Quocumque se vertebat ille, sequebatur Hyacinthus, oculosq; desigebat mentis & corporis in illum, tanquam in speculum exemplorum virtutis. Foelix Doctore, sed & foelix indole, cum non leuiter virtutibus Dominici imbuit animum, sed ita moribus & vita expressit, vt altorem suum referret quam simillimè. Nedo inexplieabili imprimis sese cum Deo conglutinare cõtendebat D. Dominicus, vt pate, a quo nexu omnia religionis bona proficiuntur. In hoc etiam omnes animi motus Hyacinthus intendebat, vt indissolubili vinculo



se Deo copularet. Quapropter vt & P. Dominicus, nihil eorum vnquā omisit, quæ ad hanc vñionem, siue efficiendam, siue confirmandam, siue ornandam, siue augendam, vel etiam conseruandam conducere visa sunt. Ea est primo puritas animi, quæ puritatis auctori connectit. Quare omni studio nilus est Hyacinthus fugere improbitatem, & purissimam vitam, ei similem, ad cuius se similitudinem contulerat, instituere. Hinc necem sensibus afferebat, domabat quandoque exilientem libidinis motum, eneruabat cupiditates, passionēs suppresserat, contra omnium rerum mortalium illecebras, in perpetua quadam custodia peruigilabat. Hinc non in illo iracundia, non odium, non libido, non ambitio, non immanitas, non auaritia, non socordia, non aliquod scelus vinebat. Tam acerbo & immani odio ille prosequabatur flagitium, quoties vt in mentem irrepsisset, illam insigni sceleris contagione maculari æstimaret. Hinc statum animi tutum & incolumem, ab omni perturbatione & lubricitate seruabat. Si quid verò vel leuiusculè admisisset, vel omisisset, statim sacra exomologesi, & lachrymis eluebat & expiabat. Multo ille diligentius animum ab omni labe tuebatur, quā qui pretiosis ornatus vestibus, via lutulenta incedens, indumenta ab insperatione cæni immaculata conseruat. Nemo illo extitit in præclara D. Dominici disciplina qui esset in expurganda anima diligentior, & in cerimonijs atque minimis rebus religionis obseruandis vigilantior, & vita incontaminata continentior. Quapropter & puritatē mentis & corporis fere Angelicam assecutus fuisset ab omnibus dicebatur. Quamobrem ab eodem candore, tanta reliquarum virtutum incrementa suscepit, vt in eo potuisset vitæ Cœlestis splendor faciliè animaduerti. Omnes illum puritatis vasculum, religionis & probitatis speculum, & exēplar suscipiebant, & quod de alio quodam ferebant, Nunquam mortalis criminis sensit contagium.

## CAPVT SEXTVM.

*Progressus virtutum S. Hyacinthi à voto emisso.*

SCOPVLVM virtutum esse arrogantiam, didicerat Hyacinthus, a Magistro humilitatis Diuo Dominico. Quam ob rē ab ea sibi primū cauere, eādemq; fugere decreuit. Fundamentum earundem esse modestiam in sensu, seu humilitatem nōnerat. igitur ab ea sibi non discedendum putauit, quippe quod propter illā Deus ab homine recedit, propter hanc accedit. Humilia respicit, & alta a longe cognoscit, & habet. Huius gradum primum inscendit Hyacinthus. De se nil sentire. Demirabatur & attolēba nt illum homines, ob virtutis fastigium. Alterum dementaf-  
sent

sent laudationibus & titulis, Hyacinthum minimè. Ita ille ad se. *Quid habes, quod non a supremo Bono tulisti? Si tulisti, cur alieno, sibi mutuato dono vanus & tumidus incedis? Ille dedit ornamenta, & nisi refers ad eum, aufert, Deinde. Qui introrsum & apud te sis, cogita. Lubricus, labilis, & minimum constans. Consistis in gratia? Potes deijci. Non peccas? Potes aberrare. Qui stat, ne cadat, attendat. Quod altum, hoc opportunum ad casum. Luciferum cogita, Adamum inspice, Apostolum & Apostolos meditare. Ad tuendam gratiam Diuinam, alia gratia opus est. Ad alterum gradū humilitatis se demisit Hyacinthus. Vilis & abiectus audire. Adblādiebant & laudabant homines. Peccatorem ille se, & in domo Dei contemptissimum verbo, re demonstrabat. Tertium proxime se abiectum gradum Hyacinthus. Vilibus obsequijs, & personis mancipari. Quæ in Cœnobio viliora officia, obibat. qui deiectiones ibidem, maiori seruitute illos sibi deuinciebat. Quo sanctior, eo vilius se deijciebat.*

Sapientia quoque illa est, quæ mortales sapientissimo Deo adglutinat. Sapientiæ munus est Deum semper inueneri, & illius speciem atque pulchritudinem admirari. Hinc amare, inde imitari. Libenter eorum mores effingimus, quos diligimus. Imitatio autem similitudinem Diuinæ mentis in hominis mente inducit. Similitudo vero amorem gignit, amor amantes nexu potenti innectit. Fortis ut mors dilectio. Ut mors animam a corpore, ita animum ab anima & a rebus caducis dilectio Dei auellit, ut a terris abstractam Diuinis amplexibus adiungat. His duobus aureis funiculis Sapidæ scilicet charitatis, Christo se obligabat Hyacinthus. Sapientiæ quidem, dum umbris rerum terrenarum discussis, Orbis cœlorum mente transcendebat, & ad maiestatis thronum procedens speculum illud admirabile Deum opt. lumine inaccessio splendens, in extasi positus mirabatur. Præter tria illa fulgentissima lumina, in vno lumine corruscantia, etiam in salutis nostræ Oeconomiam oculos conijciebat, & magnitudine mysterij obrutus, sensibus oppressis obtupefcebat super indicibili consilio Dei de salute humana. Mox in intimos secessus cordis Christi Saluatoris nostri penetrabat, inque illis preciosis quinque vulneribus amorem immensum, patientiam a sæculis inauditam, inuictum animum, profundam humilitatem, puritatem immaculatam, contemplabatur. Ibidem considerabat quomodo inestimabili cruore Filij Dei, mundi maculæ elutæ, animi a tyranni de liberati, mortales ad libertatem euecti; quomodo legis umbræ euauerunt, peccati vires fractæ, Regnum mortis excisum, monstra feritatis excisa, iustitiæ cœlestis ratio constituta, thesauri ex corde Iesu profusi, aditus in Cœlum patefactus. Et dū has species suæ Theologiæ volebat, reflexo mentis radio in se quoque oculos conijciebat, & in se Diuina etiam hæc munera collata e latere Iesu Christi esse conspiciens, a quo



quo amore tunc rapiebatur? quoue ardore incensus exastuabat? Ad se ab extasi reuersus, quæ Propassio illi fere quotidiana fuerat, prouolnebat se ad pedes imaginis Christi in Cruce suffixi, & lachrymis irrorâs pijsimis vulnera illius, grates immensas Saluatori Deo ferebat, quod ille quoque a vinculis horrendæ mortis, & a teterrimi Damonis faucibus propter mortem & crucem eius erutus esset, quod ille quoque vitæ, lucem, salutem, honestatis sempiternæ decus, baptismi signaculum, innocentiam olim ereptam, puritatem mentis, gratiæ Diuinæ splendore, virtutum eximiam pulchritudinem, thesauros inæstimabiles e latere eiusdem Iesu Christi crucifixi recepisset, & inde reciduo animi languore, in immensa illa abyssu vulnerum Christi sese denuo immergebat, glutino perpeti nexum Saluatoris concupiscens. Ex eo charitatis fonte procedit, vt ea inflammatus homo, illud etiam dicat. Ego dilecto meo, & ad me conuersio illius, vt scilicet homo nihil aliud animo voluat, quam vt Deus ex conuersione superadmiranda Panis & vini, in verum Corpus sanguinemq; ipsius transubstantiatus, animæ præsto sit. Nimirum quia Diuinum cum hominibus consortium, si quid aliud, efficit magis certe frequentissimus Sacramenti Eucharistiæ vsus. Qui enim manducat carnem meam, aiebat Saluator, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Quocirca Hyacintho nihil magis consuetum fuit, quam Cœlestia frequentare mysteria. Quocunque ille iret, singulis diebus ipse sacrificare solebat. Pietate animi, Diuini numinis reuerentia, lachrymis ex dolore cruciatus & mortis Christi, imo & singulibus tantis, vt non possit exprimi. Deplorabat ibi, non sua tantum, sed & orbis vniuersi peccata; ibi pro incolumitate multorum, pro Ecclesiæ conseruatione, pro Fidei augmento, principum concordia, inimicorum Crucis Christi extirpatione, pro conuersione infidelium, pro suæ religionis felicissimo incremento, votis ardentissimis exposculabat. Ibi pretiosam illam olim cruentam Dei in cruce pendentis hostiam, Deo in aspectum ponebat. Quo tandem optatis potiretur, vincula, sputamina, alapas, flagella, spineam coronam, arundines, Crucem abiectam, clauos acutos, dicam lanceam, felleum poculum, opprobria, conuicia, blasphemias, dolores, vibices, vulnera, acerbissimam deinde mortem Saluatoris, Diuinis aspectibus præsentabat, & quasi pro iure suo contēdebat, si Deus Pater filium suum sibi coæqualem, tot & tanta perpeffum agnosceret, si illum amore prosequeretur; si olim eum in mortem pro peccatoribus tradidisset, ne tantos illum labores, tantamque ignominiam frustra subijsse, neue tantum sanguinis eum profudisse, aut mortem in vanum pertulisse pateretur. Sape dum verendis altaribus assisteret Sacra faciens, in spiritu rapiebatur, fiebatq; extra se præ dulcedine suauitatis, quam ex Sanctissimo salutis edulio sentiebat. Diceret vt etiam suo iure. Viuo ego, iam non ego. vivit in me Christus. Sum



ego, non ego, est in me Saluator meus Christus. Tales igitur progressus fecit virtutis Hyacinthus, vt in Tyrociniis Dominicum, a voto autem emisso Christum ipsum retulerit; prodigio propter id fuit vniuersis in vrbe S. Patriarchæ, Cardinalibus, & summo Antistiti.

## CAPVT SEPTIMUM.

*Repedat Sanctus Hyacinthus in Poloniam, a S. Patre Dominico dimissus ex Vrbe.*

**PERFUNCTVM** se satis suo munere iam arbitrabatur Diuus Patriarcha Dominicus in Hyacintho erudiendo. Votis igitur illius in solemni Professione auditis, hortatur, se vt itineri accingat, in Patriam reuersurus, Pietatisq; & Religionis a se haultæ semina sparsurus. A suauī conuersatione paterna, non difficulter se auelli passus est, memor, quia Diuinum numen, non ad contemplationis tantum, sed & ad actionis præclara munera obeunda illum vocasset. Quam ob rem magno animi robore concepto, parat in propitio Dei nomine confidens, parat mentem monitis, pedes itineri. Hinc summi Pontificis Honorij III. & Sancti Patris Dominici Benedictione & mandatis acceptis, Roma discessit, Celsio, Hermanno & Henrico indiuiduis Comitibus sibi adiunctis. Æstuebat ille adeo flagranti desiderio, solitudineq; quantocius officij iniuncti exequendi; vt nullum quietis aut consolationis genus admittere vnuquam posset, nisi se videret, extorquentem homines, e faucibus infansientis mundi & inferni, adq; Sanctitatis culmen, ipsumq; Cælorum regiam, magno labore euehentem. Futurus igitur in gentem multam, & magnā, peragrata ea Italię parte, quæ patet Roma in Germanos iter habenti, visitatisq; Bononiensibus, apud quos lauream Doctoris Theologiae, & I. V. obtinuerat, Germaniam paucis interpositis diebus ingressus est. Qua transibat, nulla Ecclesia vel locus sacro aliquo symbolo insignitus erat, quem genuflexo non veneraretur, in eoq; orationes deuotas non iacularetur. Sacra quotidie, vbi se cōmoditas Ecclesiæ precebat, pro salubritate quorum hospitio vsus est, & quorum fines terebat, offerrebat. Verbum Dei, auidam aurem porrigentibus populis illis, ingenti cum fructu enunciabat, subsequenterq; miraculis pro beneficio credentium confirmabat. Iam Oppido Frisacensi, apud Carinthios celebri, propinquabat. Fama factorum Hyacinthi oppidani excitati, omnes confertim, indistinctis agminibus obuiam ei prodeunt, & aspectu illius omni norma sanctitatis exornato, mirum in modum oblectati, aduentum gratulantur, & ad proprios lares vnus præ alio inuitant. Hæsit illic equisperi Hyacinthus, & summo mane, licet itine-

ris molestia atq; laboribus defatigatus esset, ab iniuncto tamen munere sese continere non potuit. Suggestum in media ciuitate (Ecclesia nō capiebat homines concurrentes) collocatum cōscendit. & illic prunas ardentes verbi Dei spargere exorsus, tantum frigida illa corda inflāmauit, vt viderentur repente studio pietatis incensi Frisacenses, de terrenis celestes euadisse. Omnes prorsus peccatorum suorum sordes coram illo expurgare contendebant: alij à contagijs mundi huius sese explicare, secularibusq; resignare curis, diuitias à se reiçcere, voluptates præcidere, & cælestem inire viuendi rationem nitebantur. Plurimi eorum Hyacintho amplissimas facultates, siue in pauperum distributionem, siue in Ecclesię & cœnobij nouam structuram proferebant: nonnulli sanguine etiam Illustrissimo nati, spretis omnibus mundi illecebris, oblectationibusq; carnis abdicatis, terras linquentes se illius consortio adiungebant, atque ab eius disciplina, ad supremam Christi philosophiam, & hinc ad cœlitum conuersationem, totis animis prouehi exoptabant.

Erat necessū, vt Hyacinthus semestri spatio temporis apud eos commoraretur. Felices illius fuerunt labores. Nam eo tempore Ecclesiam siue magnitudine, siue ornatu ædificij insignem, conuentumq; amplissimum, in quo innumeri Fratres qui suasu illius se religioni addixerant, cœlesti dogmate instruebantur, ex piorum eleemolynis erexit. Inter hos accepit discipulos, Beatum Hetricum extaticum, in orationibus, Beatum Helgherum Comitem; Illustrissima familia ortum, non multò post Priorum eiusdem Conuentus, & Beatum Conradum Frisacensem, multis miraculis clarum, qui & tres mortuos, dum viueret, ope Diuina inuocata, vita reddidit.

Postquam igitur Frisacenses ad meliorem frugem reduxisset, prouincięq; Theutonice initia iecisset, non illius tantum loci angustis menijs, suos circumscribi labores iudicans, Cracouiam properare instituerat. Illic Frisacenses, vehementiori iam vinculo eidem deuincti obsecrabant, ne illos deferere velit. At ille vniuersis gentibus quę orientem Solem, & septem gelidos Triones versus incolunt, se institutum Apostolum ratus, litterisq; Iuonis patrui indies transmissis euocatus, se diutius apud eos detineri non posse obtestabatur.

Ne tamen iustructam illam religiosorum cohortem, sine præsidio destitueret, pro parte sua reliquit eidem Sæium & condiscipulum suum Beatum Hermannum Theutonem, illum qui & à vulnere Saluatoris nostri, & ab vbere intemeratę Matris ipsius, frequenter deliciabatur.

Ipsè Cæsar & Henrici, septus comitatu per Styriam, Auitriam, Morauiam, & Silesiam repedans Viennę, Olomucij, Opauię, Ratiborię, doctrinę & sanctitatis ingentia specimina dabat. Ciuitatibus illis, & alijs in itinere obuijs populis, publice & priuatim magno cum emolumento cūctorum, insigniq; ad Deum conuersione verbum Dei disseminabat.



Fructus itinerarij laboris Hyacinthi, indicium est illustris Conuētus Viennæ Austriæ, quem Proceres oræ illius, in amorem Religionis prædicatione Hyacinthi recens incensi, pietatis suæ testimonium proflare voluerunt. Indicium & Conuentus olim amplissimus Olomuccē. quē Ven cesslaus Rex Bohemorum; & Otocarus eius Filius, deinde Præsul & ciues tunc Religiosissimi, illi Regalis munificentia, Pastoralis vigilantie, hi autem cultus sui in Deū, à Hyacintho admoniti, perpetuitati consecrarunt. Indicium & Ratiboriensis Sancti Iacobi Conuentus, qui vt sua quoque ætate, à pietissimis illis Principibus Vladislao, & Miescone ædificaretur, memoria factorum suorum, memoriæ illorum tunc cum eis agebat impressa, plurimum effecit. Indicio sunt & alia Silesiæ amplissima dudum monasteria, ob prædicationes Hyacinthi feruentissimas, famamq; sanctimonie cito rerum internuncio diffusam, à beneficentia Ducum, & aliorum Christifidelium excitata, dicata & dotata Religioni nupera Prædicatorum.

## C A P V T O C T A V V M.

*Cracouiam ingreditur Sanctus Hyacinthus, Religionis prædicatoriæ in Septentrione amplificandæ gratia.*



ON tam solet esse grata Cynosura naufragio iactatis, quā Hyacinthi præsentia Cracouiensium ciuitati, nec tã anhelans ceruus laticem aquæ fluentis, quam Hyacinthus suorum Sarmatarum salutem expetiit. In magno isto ardore animi perseverans, videbatur sibi iam incutere terrorem dæmoni, iam infestas acies Principis mundi tenebrarum harum in suos confertas dirimere, rabiem & impetum bestię illius immanis iam restringere, inuidetq; atq; animoso certamine, non modo teterrimum hostem, sed & loca, & tempora, iam iam violentus vrgere. Cracouiam igitur aduenienti, suo patruus Episcopus Craconiensis, cleri & populi multitudine mēij effusa circumdatus obuiam processit, consalutauit, honorifico ritu excepit, & longo ordine exporrecto clero præeunte, exoptatæ ciuitati reddidit. Nemo potest sermone consequi, reconditos sensus iubilationum, quas Hyacinthus ex oblata sibi occasione, iam diu cupita de Ecclesia benemerendi percipiebat, neq; ardores explicare flagrantium animorū, aut gaudia non humanitus degustata, sed inclusa diuinitus in Cracouiensium pectoribus, ex conspectibus Hyacinthi. Ibi exultabat Hyacinthus, quod in locum destinatum venisset, vbi cōstitutam Prouinciā non impiger aggredieretur, popularesq; suos, assiduīs concionibus, & cōspicua morū integritate, ab impia flagitiorum tyrannide vindicaret. Cracouienses autem summo studio sustinebantur, quod viri consuetudine



dine essent fruituri, cuius egregiam sanctitatem, olim sibi ab eius admiranda indole cognitam, nouis accessionibus ex contubernio Apostolici viri auctam, ob oculos iam positam intuebantur. Quamobrem iussu Episcopi Iuonis patrui, tantisper dum clerus ab Ecclesia Parochiali Sanctissimæ Trinitatis, ad augustam illam Diuæ Deiparæ transferretur, in ædícula lignea, ad humile oratorium vnà cum socijs in aula ipsius diuertens, expectationi omnium de se conceptæ, facere enisus est. Et quia Prædicatorum Religionis se esse alumnum, à magno Prædicatore Dominico, dicendi artibus instructum profitebatur, ab eo officio cum primis præclaro, tum Ecclesiæ Dei præ alijs vtiliori orsus est. In æde igitur maiore, quàm cathedralem vocant, concionatoris munere sibi iniuncto, pietatem caput accendere pietate, torpidos expergefacerere, demoliri toto cardine vitia, atque corruptelas, adamantinam pectorem duritiem emollire, corporum & animorum castimoniam, iustitiæ cultum; abnegationem sui ipsius, cæteraq; omnia Christianæ fidei ornamenta, quæ fraude sua perniciosa, ne quissimus animarum hostis extinxerat aut obscurarat, non interruptis concionibus feruentissimo spiritu disseminare incepit. Adhærebant lateri dicentis, numerosissimi conuentus ciuium, nobilium & plebeiorum, mellitis eius declamationibus recreati, quæ non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis, ita manabant ab ore ipsius, vt cuiuscunq; cor lapideum licet, vel frontem licet ferream trāsuerberassent, abdita quadam energia liquefacerent, atq; ad Diuinas suscipiendas formas virtutis mollescerent & disponderent. Erat enim ignitum eloquium eius vehementer, quo dum concionaretur, gratiam, & feruorem in auscultantes talem & tantam diffundebat, vt viri feminaq; sapius & conditionis obliti, in alteros dixerim pone Angelos terrestres mutarentur: & quod ab igne ferrum, in alienam quasi formam, hoc illi à Hyacinthi feruore, in Diuinæ participium naturæ transibant. Boleslauum Pudicum cum vxore Kunegundæ, Principes Polonia, in ipso ætatis æstu in eam impulit mentem, vt voto concepto castimoniæ illibata, toto illo tempore, quo simul vixerunt, præter amorem virgineum & honorem intemeratum, sibi deuinciebantur mutuo, ne impudicis quidẽ oculis se contuerentur, non modo officium matrimonij ab inuicem non exigent. Eam ob laudem virginitatis, Boleslaus Pudici cognomen assuetus est. Nec eos modo, sed & plures alios, qui mundo nuncium remittentes, in eius se consortium ascribi flagitabant, ad sanctimoniæ perfectioris fastigia euexit, vsquedum in illa lignea ædícula diuersaretur. Eius primitiæ censentur esse, F. Hieronymus B. Cessao Pragæ eunti adiunctus cum Henrico Morauo socius, & primus ab eodem Prioris officio in conuentu Pragensi defungens. Frater quoq; Benedictus, F. Florianus, & F. Godinus, quos peregrinationis suæ voluit esse comites. Plurimi quoq; alij verbo & exemplo Hyacinthi pellecti, Religioni nouellæ nomina dabat,

in illo licet pauperrimo tugurio, ita vt Hyacinthus non exiguo Fratrum numero Deo & Ordini acquisito, Ecclesiam SS. Trinitatis ibi ab Iuone Episcopo, & vniuerso clero collaudante Lesco Principe, Religioniq; dicatam, primo solenniter ingrederetur. Anno salutis 1223. ipso die Annunciationis sacro. Quo ingressus spectaculo, tantum in animis hominū excitauit Religionis studium, vt omnes simul se felices faterentur, qui eiusmodi instituti viros quandoq; contueri mererentur, alij vero mora omni abiecta, ad pedes Hyacinthi aduolarent, eiusdem Religionis albo se indigetari flagitantes. Nec modo populares, sed & exteri quoque. Aderat huic festiuitati Gregorius Crescentius S.R. Ecclesiæ Cardinalis, Legatus à Latere Sedis Apostolicæ. Inter eius aulae primarios viros fuit Iacobus quidam ciuis Romanus Legum interpres & Doctor, Cardinali à secretis Consiliis. Is amore Religionis correptus, & Hyacinthi, aliorumq; Fratrum deuota pietate, moræ impatiens, è medio suorum exilii, à Hyacintho nunc nunc habitum prædicatorum precibus extorquens. Miratur & auct Legatus Cardinalis, tantam viri mutationem. Stupet Princeps & Iuo, Diuinam subitam motionem. Illachrymantur tandem omnes ad piam contentionem, dum Hyacinthus differret, iste autem vrgeret, & pia importunitate vi quadam è manibus Hyacinthi erepta prædicatoria toga, vinceret: fieretq; vt Polonia daret Romæ Hyacinthum, Roma Poloniæ Iacobum, dignum cui cura Patronæ paucis post annis, grauissimq; negocia Paganorum & Scismaticorum, ac perinde Ecclesiæ, à Gregorio IX. Pontifice Maximo, delegarétur, de quib. alio in loco.

Cap. 2. in  
Propag.

## CAPVT NONVM.

### *Ratio viuendi Sancti Hyacinthi in Polonia.*



D illud autem Diuinum prescriptum, normam viuendi per totam vitam dirigebat, quod est apud Vatem. In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticū eius. videlicet, noctem Deo, diem Ecclesiæ illam contemplationi, hanc actioni: hanc proximorum, illam suæ salutis impendere curabat. Noctes fere omnes, siue domi, siue foris, integras Deo dicebat: pro cubiculo Ecclesiæ, vel oratorio, & vbi illud in itinere deerat, cubiculo pro Ecclesiæ, & lapide supposito capiti, pro mollissimo cervicali utebatur. In oratione pernox. Tanto siquidem eius desiderio flagrabat, vt naturam suam & necessitatem ipsam obliuisci videretur: præter diurnum nocturnumq; officium, & præter omnes preces, à cōmuni consortio Fratrum adiectas, nunc poplite flexo, nunc prostrato in terram ad modum Crucis corpore, nunc pāsis ad cælum manibus, modo imagine aliqua pia, vel Saluatoris in Cruce defixi, vel Deiparæ puerulum lactētis

correpta



correpta & puro affectu exosculata, nec semel lachrymis perfusa, modo  
 etiam mente ad sublimia per raptum absorpta, colloquio Diuino se im-  
 miscebat. Si quando vero naturæ necessitas, lassum & pene emortuum  
 somno languentia membra reficere cogebat, non molles plumas, aut strato-  
 lectos exquirebat: sed cum Iacobo Patriarcha peregrinū se censens,  
 super nudam humum paululum declinabat, vel stans innixus altari, aut  
 reclinis ad parietem modicum quid somni delibabat. Corpore aliquan-  
 tulum soporascēte, mente vigilabat: & in somnis quoque conspiciebat  
 Deum altissimum supremo gradui innixum: à quo, cum sponsa, nunc læ-  
 uam sibi supponi manum præcabatur, nunc etiam dextera amplexus op-  
 tabat: dulcissimasque carpebat delicias, in leuissimo illo somno, ex vnione  
 ineffabili cū Deo promanantes. Porro corpori euigilando domandoque,  
 præter ieiunandi consuetudinē, ex qua singulis diebus detrahebat quan-  
 tum poterat de cibo, & ex qua singulas ferias, quibus Dominicæ passio-  
 nis memoria colitur, & Sanctissimæ Virginis, Apostolorumque vigilas,  
 pane & aqua tantum vitam vix ægre tolerabat: cilicium asperrimum ad  
 mortem usque delatum adhibebat: cathena ferrea ut plurimum, vel tunc  
 nodis quibusdam inflexo, ad sanguinis usque profusionem, verberibus,  
 singulis noctibus trina vice se pene enecabat. O quoties ille non tantum  
 lachrymis, sed sanguine proprio abunde profuso locū orationis & quie-  
 tis suo in Ecclesia irrigabat: ita ille motus carnis reprimebat; sic pro pec-  
 catoribus, pro animabus purgatori ignis cruciatibus addictis, pro Ec-  
 clesiæ incremento, pro dilatatione Ordinis, pro idololatrarū conuersio-  
 ne Deū fatigabat. Et hac maceratione corporis per inediam, insomnia,  
 & disciplinarum atrocitatem, simulachrum potius hominis dicebatur  
 quam homo. Sic erat macilento vultu, & exeso corpore, Luridam eius  
 imaginē, ad viuū expressam ex antiquiori prothocolo, Gregorio XIII.  
 Pont. Max. munusculi loco obtulerat Orator Serenissimi Regis Poloniæ  
 Stanislaus Minsculi, vir perenni laude dignus. Eam ut ille aspexit, ex li-  
 neamentis externe effigiatis internas animi olim vigentis in corpore co-  
 loribus præsentato, deprehendens, caput, ad ideæ aspectum aperuisse,  
 mox genua flexisse, supplexque Sanctum adorasse fertur: hoc expresso elo-  
 gio. Vere Sancti hominis facies est. Orationi & contemplationi eidem,  
 comites esse volebat, alias virtutes, nempe castimoniā corporis & men-  
 tis, quam utranque inlibatam ad usque mortem seruauit: paupertatem spi-  
 ritus & corporis: lectulum enim proprium non possidebat: fortitudinē  
 in rebus arduis, patientiam in aduersis, moderationē in secundis, discre-  
 tionem spirituum, humilitatē demissam, ceteraque animi ornamenta, quæ  
 in Diuo Patriarcha Dominico impressa viderat. Actionem autem dici,  
 nihil contemplatio nocturna impediēbat. Quod enim de animalibus San-  
 ctis dicitur: Ibant & reuertebantur, in similitudinē fulguris coruscantis;  
 hoc de Hyacintho verum erat. Ad intima ille contemplationis reuerte-  
 batur



batur repente sicut fulgur, postquâ die toto summa animi alacritate prædiisset foras ad proximos. Quos concionibus ardentissimis, admonitionibusq; priuatis, ad virtutem impellebat.

Hinc assiduus in sacrificijs singulis diebus offerendis, frequens in administratione Sacramenti Penitentiae, acer in reprehendendis vitijs, totus in concionibus, & in salute hominû omnibus modis curanda fuerat. Accurrebant ad illum peccatorum pondere obruti ? subleuabat. Desperabundi ? solabatur. Præsumētes ? reprimebat. Timidi ? illachrymabatur. Torpentes ? excitabat. Adducebantur, cæci, claudi, diuexati à dæmoniis ? pellebat, erigebat, illuminabat, febricitantes, paralytici, vel desperatis laborantes morbis, ferebantur ? curabat, grabbathum tollere iubebat, sanitati pristinae restituebat. Si parietes Ecclesiae Cracouiensis, imo & vniuersa Polonia dicere posset : innumeros in theatrum laudis Hyacinthi produceret, à Hyacintho benefico, misericordiam consecutos. Innumeri fuerunt, per id temporis, à quorum corporibus morbos & dæmones depulerat Hyacinthus intercessione sua. Totos dies consecrarat misericordiae proximorum, vt noctes orationi & contemplationi Diuinæ. Præcipuo autem cultu Beatissimam Virginem Deiparam Mariam venerabatur, inq; opificio miraculorû ipsam sibi esse præsentem deposcebat : quâ scilicet sciebat miraculorum esse officinam, cui natura ipsa cedere compellitur. Cum hac tanta ei familiaritas inerat, vt frequentissime in oratione illi appareret. Tanta vero fiducia in eius beneficia nullum vt beneficium per eius suffragia peteret, quod non illico obtineret : nulla res ardua, sit etiam morbis in aliquem latum imperium, quam ille ope Diuina, per Diuam Virginem impetrata non tentaret, non patraret. Ex his, quæ sequuntur paucis miraculis conice.

## C A P V T D E C I M V M.

### *Sanctus Hyacinthus suscitât mortuos.*



**M**OYSI Prophetae, noua legatione à Dei latere, apud Ægyptios & suos populares fungenti, Deus addidit thesseram, qua certo Dei Nuncius esse ab omnibus suspiceretur & haberetur. Ea erat, miraculorum opificium. Hanc & suis Apostolis & Apostolicis viris, Christus pollicitus est. Signa, inquit, eos qui crediderint, hæc sequentur. Linguis loquentur nouis, serpentes tollent, dæmones eiicient, si quid mortiferum biberint, non eis nocebit. Et, Qui me credit, hæc quæ ego operor miranda facinora, imo & maiora horum faciet. Non defuit eadem virtus Hyacintho, quin & circulatoriorem mensurâ, super plerosq; illi collata fuit. Quam in mortem quoq; ipsam, exercuit aliquoties dum viueret : & in primis quidē, in Pe-

tri Prossouienſis cadauere extincto. Ex ea quam conſtantiffime tenuit uiuendi ratione, fama illius ſanctitatis, apud omnes circumuicinos eſſe in ore frequens cepit. Hinc beatos ſe putabant, quicumq; illum vel concio nantē audire, vel auri ipſius archana cordis ſui dare, vel pietatis aliquod exemplū videre ab eo poſſent. Per id tempus quo Cracouie haſerat, excurrerat ad proximiores oppidanos & nobiles Paganos, omnibus, præſertim vero rudioribus & ſimplicioribus, ſe Doctorem impendere cupiēs. In reditu à quodam Pago Cracouiam, propter intantem proxime iolenitatem S. Stanislai martyris, in littore Vandali, offendit innumerā multitudinem populi, ad ſpectaculum obuerti, & funus parātem, extincto aquis iuueni Petro Proſſouienſi. Prodit è medio illorum Faliflaua, mater adoleſcentis, nobilis, & vlulatibus omnia cōplens femineis, prouoluitur ad pedes Hyacinthi. Orat ſupplex & gemens, velit afflicta ſuccurrere, & vnicūm filium ſuū, baculum ſenectæ ſuæ, & vnicūm leuamen curarū, pie antecedente aquis obrutum, in littore mortuum iacentē, precibus Deo porrectis, in vitam reuocare. Qua erat exæſtuans charitate Hyacinthus, miſeratus eſt miſeræ matris. Mox fide in Deum viuida elata, in oratione ſe proſtrauit, lachrymas ſeorſum abunde profudit, obſecrans vitæ & necis auctorem, dignetur in exanime cadauer animam redire, vitamq; ſenſum, & ſpiritus officia vſui eſſe. Deinde ſpe maxima concepta, ad turgidum corpus accedit, & manu illius exanguis apprehenſa, ita mortuū compellat, Petre, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, cuius ego verā gloriā depredico, qui Lazarum iam in ſepulchro male olentem excitauit, atque à ſepulchralibus faſcijs, prodire in libertatē iuſſit viuorum, per interceſſionem Beatæ Virginis Matris ſuæ, te in priſtinam vitam reſtituat, in cuius nomine, ego indignus & humilis, tibi præcipio: Surge & ambula. Adfuit illico ad inuocationem ſacratī nominis, & ad mandata Hyacinthi, anima, in Petri cadauer iterū reſeſſa. Viuens ille, à terra ſe in pedes erexit. Deo, & Sacroſanctæ Deiparæ, Sanctoq; Hyacintho ſummas gratias habuit, cunctis ſtupentibus, & Deum in Hyacintho depredicantibus.

Altera quoq; vice, eandem poteſtatē in mortē quoq; viurpauit S. Hyacinthus, in Viſſao adoleſcente, itidem aquarum vorticibus demerſo.

Pribiſſlauia Nobilis, ſanctitate, doctrina & virtute Hyacinthi iā olim cognita, deſiderauit, vt præ feſto S. Iacobi Apoſtoli, Titularis Eccleſiæ Villæ Sermiki, cui illa præerat, præſens illic adēſſet, verba ad populū facitūrus, & ſacra confeſſione noxas multorum expiaturus. Filiū ergo vnicūm Viſſaum, adiuncto ei comite armigero, Cracouia deſtinat, qui Hyacinthum ad ſolennitatem inuitaret: Pergunt ambo: adq; flauium ex altiſſimis montibus profluentem, Raba incolis dictum, tunc aquis excreſcentem è pluuiſo cēlo, accedunt. Vado tranſire ſe putant, periculumq; faciunt. Dum in medio amne ſunt, equus Viſſai à pernici aquarum impetumare, mox & mergi cepit, & Viſſaum incautum tergo deiicit. Labitur il



lè in aquas & obruitur. Famulo nequicquam opem ferente; sed vt poterat in litus euadente. Triste nunciu fert Pribislauiā, quæ in lamenta protraens, ad Sanctum Hyacinthum vocandum, alios vadorum & nandi peritos mittit: mittit & in fluctibus quæsitum filiolum piscatores aliquot, qui harpaxe scrutentur, & in altum trahant exanime cadauer. Adest Hyacinthus, & cum nusquā ex aquis corpus appareret, nec inueniretur, in occursum dolentis matris, ac totius populi, Diuino implorato Numine, fiducia ingenti, imperat flumini, corpus absorptum vt illico redderet. Mirandum, & quod humanam fidem excedere videtur. Ad nutum illius, mox è profundo vortice, innatat mole sua graue cadauer, atq; ad ripam, nemine impellente aut trahente accedit. Ibi Hyacinthus vir Dei, in genua prostratus, ad aliud miraculum patrandum fide fultus se accingit. Turgenti aquis cadaueri, ex flumine extracto imperat. Fili Vissæ, Dominus Iesus Christus, cui omnia viuunt, ipse te viuificet: & ego quoq; præcipio tibi: Viue, surge & ambula. Ad quæ verba prolata, statim, qui erat mortuus, vitali spiritu resumpto, ad oscula pedum Hyacinthi surrexit, & ambulauit. Magnum erat Helisæo Vati, securis ferrum in Iordane mersum, ad manubrium, quasi vi magnetis occulta, Diuino posse trahere. Ingens facinus ausus est, & S. Dominicus, qui aquis obrutos quosdam, è vasto gurgite aquarum in lucem prodire iussit. Et illud quoq; excellit, quod nutu Diuino, Ionas tridui spatio, in ventre ceti detrusus, à binæ mortis faucibus, ad Niniuæum litus, sanus est eiectus. Sed & hoc non minoris fuit argumentum fidei, quod Hyacinthus in Vissæo patrauit. doctus assequi paternam fidem, doctus & miserari miseris.

## CAPVT VNDECIMVM.

*Sanctus Hyacinthus cæcos illuminat, & demones pellit.*



IVINITATIS etiam Christi Dei, illud non postremum fuit documentum, quod cæcum à natiuitate illuminarir. Sanctitatis igitur non vulgaris Diui Hyacinthi eximium fuerit testimonium, hac in re excelluisse. Die quadam Sancto Stanislao Episcopo & Martyri Cracouiensi Sacra, ad ædem Maiorem ciuitatis in arce sitam, properabat Hyacinthus, in laudẽ Martyris inclyti pro concione dicturus. Ad monis ex quo arx insignis prominet, radicem, prætolata illum Vitoslaua Nobilis Matrōna, it ei obuiā: misera, ducens secum gemellos iam septẽ annos natos, sed, vtroq; lumine cæcos: Miserere, ait, dolentis, tu qui misericordiæ viscera gestas. Præstabat illos vteri tenebris conclusos, quam partu effuso ad lucem, cæcos fuisse. Grande sat opus scio, dare visum cæco: at qui vitam mortuis tulisti, feres & istis tenebricosis optatum lumen. Fide solida te esse no-

ui,



ut,quam mundo innumeris facinoribus prodidisti. Modo ne despexeris ancillam plorantem,& mortuos istos iu viuo corpore, non sine præcordiorum cruciatibus,in horas respicientem. Quid enim viuos dixerim cecos:qui quod præcipuū est vitæ sensilis munus,non obeunt? Hyacinthus quid faceret tunc non multum cogitabat. Ex quo affulsit illi species eius cæci,quæ Christus factō luto ex spūto illuminarat, lotura piscinæ Siloe: sibi quoq; id non fore factū impossibile ratus,orationem ex imo pectore fundit. Deus de Deo,lux vera de vero lumine, qui in hunc mūdū luminis tui diffundendi gratia aduenisti, quiq; non animarum solum nostrarum, sed & corporis quorundam tenebras discussisti, adesse propitius dignare his pulsionibus cæcis. Ab oratione postmodū confurgens, præsidio fidei fultus, Crucis signum, vtriusq; oculis imprimi: In nomine, ait, Iesu Christi, qui est lux cæcorum, vos ambos iubeo videre. Illuminamini, aspice, & diuinam in vos gratiam agnoscentes glorificate. Illustrantur, clare aspiciunt, inq; laudes Deo concinnendas, populos innumeros ad celebritatem coeuntes permouent. Præclarum erat illud supremæ virtutis symbolum, in veteri Testamento, cum Tobia senioris oculi ex hirundinis excremēto albugine obducti, multoq; tempore vsura lucis destituti, illito collyrio felleo, ab Angelo Raphaelē illustrarentur. Hæreo, an forte maius fuerit Hyacinthi opus istud stupendum. Nam quis scit, naturali ne vigore piscis illius fel acidum, albuginem oculorum Tobia absterferit? lucisq; vsum denuo concesserit abdita aliqua medela? Hyacinthus nihil tale admouet. Non piscem quærit Euphratæum, non collyrium cōponit, non pharmaca miscet; sola fiducia nixus, Crucis imagine obiecta, vtrumq; vtroq; oculo cæcū non sine admiratione illuminat. Et Raphael quidem Tobiam, aliquando oculorum vsu vigentem, sed tunc ex obducta albugine cæcutientem, sanauit. Hyacinthus autem à nascitura ipsa ex cæco matris ventre, cæcos prodeuntes, & toto septennio nihil vnquā videntes, lumine donauit. Hæc gemellorum illuminatio, portendebat, Hyacinthum potentissimum fore contra Principes tenebrarum, quorum ea est cura præcipua, crassam caliginem erroris mortalium animis inducere. Faciūt id in eis quos Diuina permissione obsederūt. Hi enim, quod sæpe videmus, ita mente capti solent esse, vix vt aliquis alius vel Gētilis, vel hæresi abominanda imbutus, tantas in Deum blasphemias, & in Sanctos Dei iniurias impio ore euomat, quantas à demone obsessi proferre solent, animo illorum cæcitate percusso. Quā ob rem & in eos quoq; potestātē Hyacinthus accepit. Taceo quod illos spiritualiter pepulit à plurimorum mentibus; dum multos in tenebras dirissimas idololatriæ coniectos, & in pestis sempiternæ regionem detrufos, Verbi Dei splendore collustrauit: quāq; horribilia essent illa monstra erroris animo concepta, eis declarauit. Et illud prætereo, quod è lucis, delubris, statuis, in quibus sitim suam infinitam, hominum strage & interneceione perpetua ex-

D plebat,

plebat, profligauit: neq; illam victoriam nunc percenseo, quam de eodē Satana in specie hominis in medio fluminis apparentis tulit, dum in spiritu, eum esse teterrimum draconem cognoscens, iracundia commotus, baculo cui nitebatur, spectrum illud percussit, & vsq; ad alteram ripam super aquas sicco pede decurrens, in Christi nomine fugauit. Hoc leuiter attigisse sufficit: quod energumenis tanto terrori fuerit, vt vel ad nomē Iesu Christi ab eo contra illos prolatum, vel ad viuificæ Crucis signum obiectum aut impressum, tanquam fumus ex miserorum corporibus eua nesciebant. Vociferabantur idem passim, contra eundem: O infelix Hyacinthe, cur nos nostris sedibus deturbas? At ille clypeo fidei, & Christi memoria quasi galea munitus, eos adoriebatur, nec prius à certamine singulari discedebat, quam prius illos in perniciem hominis alicuius intentos, Diuini verbi acutissimo gladio concidisset, & in fugam turpem coniecisset. Numerus non potest iniri, eorum quos à tyrannide & truculento consortio demonis liberauit. Argumento est sepultura illius, ter rifica energumenis. Fassi sunt ipsi daemones, vt est in Actis processus canonizationis Sancti, coram Andræa Parczouio Prouinciali Poloniae, quē dam exorcizante, & coram multa adfistentium caterua, locum in quo S. Hyacinthi corpus quiescit, vehementer ardere: inuisa scilicet illis viri sanctimonia, quæ etiamnum, quasi flamma aliqua, torquet infelices spiritus, dum ad nomen, meritaq; Sancti Hyacinthi pro obsessis inuocata, demigrare ab eis coguntur.

## CAPVT DVODECIMVM.

*Propagatio Ordinis Prædicatorum in Septentrione per S. Hyacinthum.*



**V**BI iam Cracouiensium, & proxime adiacentium Oppidanorum mentibus, purioris vitæ amorē infuisset, & miraculorum gloria multos adiuuasset, religionisq; Prædicatorum non minima incrementa corā apud eos conspexisset: non ijs limitibus angustis, ait, mea desideria, meiq; conatus arctari debent. Omnem iam terram ad Occidentem Solem expositā, meus Pater Dominicus, sydereā illā suā doctrinā irradiauit: nec id modo effecit, quod stella in fronte paruuli apparens portendebat, ipse vt solus radio verbi & virtutis immensos illos sinus Italiæ, Galliarum, & Hispaniarum, illuminaret, verum etiam, quod domicilia stellarum in perpetuas æternitates lucentium, Monasteria scilicet, eruditorum discipulorū fuorū apud illos cælo distinctos populos propagarit, inuexitq;. Mihi etiam in eandem curam incumbendum est merito. Hæret animo illud Patri s extremū votum. Dilationē Ordinis maiori quo potestis labore promouete. Cracouię igitur non multo post vale vltimū dicturus fratribus,

vocat



vocat ad se F. Cellaum cum Hieronymo, & Henrico Morauo, eosq; affa-  
 tur: Vita ipsa te chariorem habeo semper, Frater mi dilecte: at cum ea  
 quoq; non ita mea sit, vt ipsam pro nostro Christo profundero non de-  
 beam, meis spiritualibus oblectamentis, quas ex tuorum ornametorum  
 decore, concipio, non possum adeo absorberi, vt curam quæ vtriq; nobis  
 iniuncta est, Religionis nostræ ad augendæ postponere velim. Perge igitur  
 ad Occiduum terræ cardinem, ego Septentrionem & Orientem mihi  
 adlego. Tu Boemorum, Morauorum, Silesiorum, Saxonum: ego Prute-  
 norum, Liouum, Lituānorum, Ruthenorum, & his longe amplius posi-  
 torum Tartarorum, Dacorum, & aliorum salutem curabimus. Mora igitur  
 omni postposita, tres illos in Boemiam destinat: quibus nō infeliciter  
 negotium celsit. Cellaus enim tum Pragæ, tum Vratislaviæ, inq; alijs vi-  
 cinarum regionum ciuitatibus, Ordinis professi Monasteria amplissima  
 accepit, quarum aliqua postmodum à prouincia Poloniæ separata, duas  
 easq; nobilissimas prouincias in Religione Prædicatorum effecere. Ipse  
 autem maiorem & minorem Poloniam, & Masoniæ, Prussiam, Pomeraniæ,  
 Liouoniæ, Lituaniæ & Russiæ prouincias peragrans, Sandomiriæ ab ipso  
 Principe Lesco & Adleyda sorore eiusdem, S. Iacobi Apostoli extra mu-  
 ros insigne cœnobium, intra vero, S. Mariæ Magdalensæ Ecclesiam & do-  
 mum: Plociæ itidem duos contentus à Conrado Duce, scilicet S. Domi-  
 nici in suburbio, & in ipsa ciuitate, SS. Trinitatis: postmodum Posnaniæ,  
 Dantisci, Rigæ, Elbingæ, in Monte Regio, Derpati, Kiiouia, Haliciæ, Leo-  
 poli, Præmissiæ, alijsq; in locis præclara accepit Religionis Prædicatorū  
 cœnobia. Tale habetur in Annalibus Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis,  
 de incrementis Ordinis in Septentrione, testimonium. Breui (scriptū ita  
 extat) temporis intervallo, numerus Monasteriorum Ordinis Prædica-  
 torum in Septentrione creuit, & incipiendo ab Alpibus, qui Hungariam  
 à Polonia determinant, ad vsq; mare Oceanum, omnes terras, omnesq;  
 sinus & intimos secessus, compleuerint. Perspicuum est, quod & in vici-  
 nam Sueciam, Finladiam, Norduegiam, Daniam, Scotiam, aliaq; gelido  
 Trioni supposita Regna, Hyacinthus Religionem Prædicatorum intule-  
 rit, cum eadem infra limites Oceani maris, in Baltheo sinu comprehen-  
 dantur. Nec vero haras Hyacinthus suo tempore recipiebat, sed nume-  
 rosissima Monasteria. Extant antiquitatis obductæ notæ, quando Craco-  
 uienfis conuentus ducentos, totidem Vratislaviensis, tot Gedanensis, So-  
 dales, cultui Diuino deditos, hominumq; salutem curantes alebant, alij  
 quidem non tantum numerum, sufficientem tamen muneri religioso do-  
 mi forisq; obeundo. In Sandomiriens. obsidione grauissima Tartarorū,  
 nouē & quadraginta reperti, omnes martyrij lauream tulerunt, pro Chri-  
 sti gloria fortiter occumbentes. In Kiiouiensi vero Cœnobio, ad eum mo-  
 dum Fratres S. Dominici breui creuere numero & meritis, vt Volodimi-  
 rus Dux Kiiouiensium, & Volinensium, ad schisma iterum violata fide

Ioan. Du-  
 glos.



reuertens, veritus ne reliquam partem Ciuium, & Nobilium, cū iam potissimam & maximam eorundem Ecclesiasticæ vnitati reddidissent, ad Ecclesiæ gremium reducerent, absq; ritu execrandi schismatis, ad candidiorē Matrē abducerent, illos iusserit Kiiouia abscedere. F. Martinus proximus à Godino tunc præerat conuentui, dum Fratres ob id solū crimen, si crimen est, schismate præcisos Christi corporis vnitati inferere, in exilium deportati sunt, à Kiiouienfi Monasterio. Ita illi dum Prædicatorum institutū, Orientalibus ignotum inter eos propagarent, satius Christi gloriam, supremi eius in terris Vicarij, Pastorumq; omniū Principis auctoritatem & Maiestatem, Mystici Ecclesiæ corporis indiuiduā vnitatem, Sanctorum indissolutam, nec in partes sectam cōmunionem, contra peruicax schisma promulgabant. Non ingloriū id fuit Religioni vniuersæ: quinimo ad perennē famam cessit. Non enim quod Matronas auro vel argēto pietatis prætextu expilasset: non quod auida manu opibus alienis inhiascent: non quod in statui suæ minus congrua officia inuolarent: aut vel populum contra Principem, vel è contra vrgerent, aut in rationes administrandæ publicæ rei animaduertent, vel sese impudenter ingererent, sed pro Pontificis Sūmi Principatu, pro Ecclesiæ vnione, pro sacrorum cōmunionē, quam perduellis Volodimirus scindebat, partiebatur, ridebat & calcabat, furori furenti locum dederant. Quam ob rem nec notæ aliquæ eis turpes inustæ, nec ædes dirutæ, nec pyramides erectæ, neq; tabulæ characteribus impressis atro lapillo signatæ sunt post illos: quin modico interstitio in urbem reuocati, de peruicacia, & olim obstinata mentis acerbitate, patientia infracta triumpharunt.

## CAPVT DECIMVM TERTIVM.

*S. Hyacinthus Vandalum siccis pedibus trajicit.*



**S**ALVATOREM nostrum Christum, scimus non semel sicco vestigio super vndas ambulasse: nempe vt se eum demonstraret, qui dominatur potestati maris, quiq; super fluctus illius graditur: & vt futuræ dotis, ex animæ gloria in corpus immortale redundantis, agilitatis scilicet aliquod specimen adhuc in corpore mortali daret. Imitatus est illum, & in hac quoq; parte S. Hyacinthus, qui etiam ter ingentes fluuios pede sicco calcavit & transiuit. Masouia Ducatum ad Septentrionem porrectum lustrare destinarat, vt fame Diuini eloquij laborantes, flexiles illos ad bonum populos satiaret. Prætergressus abrupta Montis calui, qui Minorē Poloniam à Masouia determinat, finesq; illos ingressus, apud Cernēses, Varaceñ. Varsatien. aliosq; littori Vandali assidētes, celsa magnitudine animi ac sapientia, salutem illorum, verbo, exemplo, & miraculorū operatione

ratione curabat. Vissogradum Oppidum illius prouinciæ tunc celebre habebatur, Hyacintho ad messem spirituales operandam opportunum. Ad illud itinere pedestri contendens, accurrit ad flumen Vandalum, cum per se latissimum & altissimum, tum vero ex liquefactis niuib, fractaque glacie, plus solito turgidiorem atq; incitatorẽ, unde nec tranatu facilẽ, quinimo & impossibilẽ. Quam ob rem nec linter, nec nautæ apparebāt, qui in alterũ littus Vissogradense itinerantes trajicere vellent. Virgebat Hyacinthum charitas incensa, ad Oppidum quantocius visendum, semineq; verbi cœlestis inspergendum. Cupidus, volebat ante noctẽ Oppidanis concionari, sed ardori amoris, deerant humana subsidia. Quid faciat, quidve hoc loco consilij capiat? Moyses Israelitarũ Vatis, in primis exẽplum animo voluit: qui Philosophia Diuina populum illum rudẽ instrueturus in deserto, mare Erythrẽum secuit, in muros validos glomerauit, & inter tumentes fluctus viam futus aperuit. Occurrit illi & factũ Iosue, qui Ioardanis cursum incitatum inhibuit, aquarum mole ne laberent suspensa. Elisei quoq; reminiscitur, qui iam parere hominibus assuetũ Iordanem, iẽtu pallij diuisit & stetit. Præter vero hos omnes, Christi Domini species supra mare ambulans, & Petrum naufragantem eripiens, illi in animo fuit. Quapropter spei ac fiducia plenus, Diuinoq; sibi tũc affusolumine incitatus, Cruce signat fluuium, nõ fluentẽ quidem aquis sed vndis furentem, sed vorticibus feruentem, sed glaciales lapides immensos voluentẽ. Iubet in Christi nomine, motabili aquæ, se vt solidæ petræ instar gressibus suis subternat. Deinde intrepidus insilit in flumen vado pede, premit, calcat, transmittere incipit vndas illas, quasi duram tellurem nihil plantis cedentem. Benedictum quoq;, Florianum, & Godinũ socios sibi adlectos se sequi iubet. Metu illi perculsi, pendentes consilij, pauet, ad miraculum: nec tamen se aquis furentibus cõmittere audent. Animat Hyacinthus, inuitat, prouocat: Heus sequimini pusillæ fidei: nihil ambigatis, nihil vereamini. Fidei feruidæ, omnia cedere arbitramini. Qui pro salute Petri vndas pede non morbo calcauit, feret & nos siccis plantis, pro ouibus Petri laborantes. Trepidant tñ iidem, atq; hærent in ripa, re humano modulo metientes. Illic Hyacinthus, tergo aquarum præterlabentium firmis plantis insistens, expandit pallium, non aquas diuisurus, sed eo lintris loco & officio vsurus. Age, inquit, vestis hæc, sit vobis p̄s Domini Iesu Christi, cui vos securi cõmittite. Imperat tandem, nutantibus, & superascendant suum pallium. Qui ab inconcussa fide Hyacinthi animos assumentes, cõmittunt se pallio, credũt se vndis, & trahente inuisitatam nauiculam, gubernanteq; Hyacintho, amne secundo delati, fluuium transmiserunt incolumes, sicca tunicæ talaris ora, & nec solcis quidem madefactis. Attollant alij Maurum Abbatem, qui ad imperiũ Benedicti Abbatis, parendi magis auidus quam de periculo cogitans, stagnũ Simbriuinum placato æquore, pressit plantis. Pressit Hyacinthus Vistulam,



lam, incitatissimo cursu labentem, vltro, meditatus, periculi gnarus. Eliseus pallio Iordanem scidit, vt tamen vado transiret: idem Iosue & Moyses fecere: nullus eorum tale quid vt Hyacinthus tentauit, vt & ipse pel-lucidus fluxiles vndas, ac si crystallinæ duricie essent, calcaret, pallioq; pro lembo vteretur. Franciscus quidem à Paula, Siciliense fretum, veste pro lintre vsus traiecit: quod inhumani nautæ, naulum vnde solueret nō habentem Franciscū transportare recusassent, ac in littore deseruissent. Magnum hoc fuit facinus, à magna fide patratum: at quod longo intervallo post Hyacinthū vixit Franciscus, potuit à Hyacintho didicisse: fide Deo, atq; andere magna qualia ausus est Hyacinthus. Miraculum hoc sane cum per se magnum sit, tum etiam magnam præferebat significationem: Significabat in se quoq; impleri vaticinium Isaia Prophetæ, de legis nouæ promulgatoribus prolatum: Beati qui seminatis, ait, super aquas, immittentes pedem bouis & asini. Augurabatur etiam, in altero sæculo eas aquas calcaturum, de quibus dictū est: Et aquæ omnes quæ super cælos sunt, laudent nomen Domini: qui viuens quoq; pedibus Christi subiecit, illas de quibus fit visio cuiusdā Apostolo: Aquæ multæ, populi multi. Indicium deinde erat, hoc quod tanta animi firmitate super tumescentes fluctus ambulauerit, Hyacinthum nulla rerum humanarum inconstantia, & mutabilitate, vnquam flexum iri. Vissogrodum autem ingressus, pellecta in sui admirationem plebe vniuersa, quæ inquirebat quando, & qua ratione Vandalum transisset; sementem verbi Diuini super aquas illas, aquea scilicet corda Oppidanorum, non adamantina: nimirum ad impressionem virtutis mollia & facilia, nō vero obstinata peccatoris pertinacia, lapide adamantino duriora, spargere cepit: immittens pedem bouis & asini: exemplum videlicet sanctimoniam: nimirum, vt ab illo, pietatis & religionis laboribus & contentionibus assueto, ac pene attrito, sicut à boue maiore minor arare discit, quod in Prouerbum transiit, populi illi nouellæ genituræ in Christiana Ecclesia, non detrectare Christi iugum, nec sub eo frangi obnixa mentis patientia, sed magna audere, & sufferre, adq; maiora concito cursu pergere ediscant.

## C A P V T D E C I M V M Q V A R T V M.

*S. Hyacinthus paralyticam sanat, alijsq; languoribus medetur.*



VÆ autem in Iudithā Nobilitate generis & pietatis studio inlustrem, patrarit, nō debeo silentio obuolucere. Dum itaq; Polonia fines vniuersos Hyacinthus prædicatione sua compleret, ingentibusq; factis ad meliorem frugem multos reduceret, accedit ad eum Prandotha filius Iudithæ, opē iam ferre emortuæ Parenti, ab eo postulaturus. Paralyti illa grauissima resolu-



ra plures annos lecto decumbebat, vfu mēbrorum fere omniū destituta :  
 non pedes incedere, non manus mouere, non corpus in hanc vel illam  
 partem voluere, deniq; nec vllum verbum proloqui poterat aut balbuti  
 re, linguæ etiam officio à paralyſi præpedito. Medicorum auxilio, poſſe  
 matrem ſanari exiltimans, plurimòs illorum ad opem ferendam acciue-  
 rat. At fruſtra. Bulgam illi operis ſuis mercenarijs, & pharmacorū præſcri-  
 ptione muſgebant, dum ceromata acſi cadaueri exanguie, Iudithæ appo-  
 nērent, tantum illa proficiebant. Torquebat miſerū vehementiſſime, ina-  
 tris dulciſſimæ ſpecies; lecto an tumulto verius, quia nec magis viuam,  
 quam mortuam putabat, inharens. Dum ergo pecunias & ſpes ſuas in hu-  
 manis poſitas, perditas fuiſſe experiretur, ſero ſed non infelici cēpto ad  
 Diuina confugit. Hyacinthum interpellat, ſolertiſſimam medicorū ma-  
 num accuſat, ipſum obſecrat, ne dedignetur ad grabbatum, iam ex mor-  
 bo putreſcentis matris ſuæ accedere, cœleſtem opem vbi humana deſo-  
 ret, paralytica laturus. Annuīt non grauatiū Diuus Hyacinthus: it cum  
 Prandotha ad domum decumbentis. Lecto propinquior, marentē quan-  
 tum poteſt, verbis ſolatur: dolorem internum peccatorum admiſſorum  
 in Iuditha excitat. Fide vt in Deum feratur ardenti, iubet: bono animo  
 eſſe imperat. Futurum, vt ille qui triginta annorum ſpatio, ſupra piſcinā  
 probaticam iacentem ſeminecem, non moratione aquę ſerentis ex olido  
 ſacrificiorum excremento, ſed recondita Dei virtute in pedes erexit, ſa-  
 numq; & incolumem grabbato ſublato abire præcepit. quiq; ſurdi &  
 muti cuiuſdam, ſola digitorum, in aures & labra impoſitione, ſibras re-  
 ſoluit, andireq; verba ſalutis, & eloqui laudes Diuinas voluit, dicens:  
 Epheta, quod eſt adaperire: vt tunc quoq; illi, modo credat, & linguę,  
 & manuum, & pedum, membrorumq; omniū officium, paralyſi ablatum re-  
 ſtituat. Præmiſſa tandem de more precatione, ad eam conuerſus, ait: Do-  
 minus Ieſus Chriſtus, qui verbo reſtaurat vniuerſa, liberet te ab hac infir-  
 mitate, modulos linguę tibi reddat, & in pedes te proſtratam erigat, &  
 ego quoq; in nomine ipſius tibi præcipio, Surge, ambula, loquere. Re-  
 pente ab illa morbus exulauit, & linguę impedimento ſoluto, cepit ver-  
 bis clare conceptis, & voce expreſſis, Deum benedicere, mirabilia ope-  
 rantem per Sanctos ſuos. Longe lateq; per vniuerſam Poloniam fama  
 huius miraculi peruolaui. Quam ob rem, vt quondam ad Saluatoris no-  
 ſtri prætergredientis præſentiam, Iſraelitæ & Gentiles, ſuos quiq; langu-  
 dos vaticini proferebāt: vt vel ſimbriā veſtimenti ipſius contingere, vel  
 umbra tranſeuntis adumbrari, vel eius vocē omnipotentē exaudire poſ-  
 ſent, ab ijsq; omnibus virtutem promanantem experiri. Proferebant &  
 Poloni vniuerſi ad Hyacinthum, omnes quotquot Medici opem inopē  
 ſenſerunt. Quoquo ille ſe vertebat, erat videre per vicos, compita & pla-  
 teas, atq; per fora publica, febribus acutis exardeſcentes, hydrope turgi-  
 dos, icteritia flauicētes, igne regio conſumptos, carbunculo vel can-

cro, vel vlcere alio pessimo, & quo nō morbo prostratos? animā agentes. Omnes istos Hyacinthus, Dei implorato auxilio sanabat, & ex emortuo corpore fugientem illorum spiritum, continebat: ita & omniū ægrota- tionum, necessitatum & periculorum, singulare cathaplasma & amule- tum censeretur. Non eo inficias, quod gratiam sanitatum plurimā, plu- rimis sibi dilectis, Deus optimus concesserit. Scio tamen vt plurimū in partes sparsam. Laurentius cæcis lumen restituit, Sebastianus à peste pro- tegit, Antonius ab incendio liberat, Petrus Martyr dolores capitis remo- uet, Vincentius Ferrerius febrium ardores cohibet, Valentinus morbo epyleptico medetur, Rochus pedes, Apollonia dentes, Agatha mamilla- rum torsiones, Blasius gutturis defluxus, alij alias hominum calamitoso- rum infirmitates curare dicuntur: ait enim D. Paulus Apostolus, varias esse diuinarum diuisiones gratiarum. Verum Diuo Hyacintho nō vnā sed multas sanitatum gratias abunde contulerat. Nemo se eius vnquam patrocínio cōmisit, qui non se ab eo mirabiliter adiutum senserit. Mor- tuos enim ad vitam reuocauit, hic mēbrorum & totius corporis stuporē debilitatemq; patientes corroborauit: hic febres depulit, hic cæcis ocu- los aperuit, hic surdis auditum tribuit, hic claudos ingrediendi faculta- te donauit, hic mortifera vulnera sanauit, hic amissum loquendi votum restituit, hic agonizantes à portis mortis reduxit, hic fluuiorum cursum retardauit, hos à carceribus teterrimis, illos à seruitute dura, alios ab in- cursu hostium liberauit. Illum prole optata, hunc cupitis facultatibus, exornauit & amplificauit: illi peccatorum veniā, huic iustitiæ decus, alte- ri hoc & illud beneficium larga cōtulit manu. Altorem illū inopes, pu- pilli tutelam, abiecti defensorem, afflictī consolatorem, ægroti medicū, Taumathurgum vniuersalē omnes; & singuli potentissimū agnoscebāt, persentiebāt. Rite vt in ipsum quoq; Hyacinthū, siue à flore, siue à lapide medico vocetur, vsurparetur à nonnullis, illud quod de Iesu Christo Ar- chiatro, in ore orbis est. Virtus de illo exhibat, & sanabat omnes.

## C A P V T D E C I M V M Q V I N T V M.

### *Propagatio Religionis Christianæ per S. Hyacinthum.*

**I**NTER præcipuas autē curas Hyacinthi, illa suprema fuit, Fidei Christianæ scilicet propagatio. Angusta erat pectori il- lius latitudini, Minor Polonia Prouinciarum omniū amplif- sima. Cēpit ergo de finitimarum aliarum, immo & de longe remotiorum Regnorum salute cogitare. Vastissimas igitur illas regio- nes, in Septentrionem & Oriētem latissimo sinu protractas, perlustrare, & face ignea eloquij Diuini illustrare pergit. Masouię finibus excedēs, Prussiam ingreditur Michaelē Episcopum Culmensē, vnā cum Duce



Pomeraniæ Suentopelco tunc ibi reperit, in eo totas esse, vt Prussia vni-  
uersa, iam olim sanguine Adalberti Martyris irrigata, sed adhuc non vs-  
quequa; à Gentilium vanitate expurgata, ad veri vnius Dei culturâ tra-  
duceretur. Ab ijs benigne suscipitur Hyacinthus: & eo magis, quod iam  
pridem fama virtutum illius apud eos increbuerat: quodq; eodem vt ip-  
si desiderio flagraret, religionis Christianæ apud barbaros amplificadæ.  
Dant ergo illi potestatem, intimos recessus Prusiæ peruagandi. Sponte sua  
incitatum, precibus impellunt, vt labori parceret, quo Gentiles illi pluri-  
ma ex parte à religione Catholica abhorrentes, veritatis radijs illumi-  
nentur, & in amorem Dei incalescant. Potestate accepta, velut Sol luci-  
dissimus partes illas Cymmerijs tenebris ignorantia obruras, irradiat &  
orationibus assiduus, contemplatione, benignitate, puritate animi & cor-  
poris, rerum humanarum despicientia, charitate, patientia, cæterisq; ani-  
mi ornamentis, primum in se oculos atq; ora omnium cōuertebat. Amo-  
re eorum sibi conciliato, Sapientia pone Diuina & eloquētiæ profluui-  
o, cæcas illorum mentes ad lucem Fidei contuendam adducebat, & arētia  
corda tanquam carbonibus vastatorijs, ad eorundem dogmatum, quæ  
animo conceperāt, amorem inflammabat: vt paucis annis, Deo aspirāte,  
id effecerit quod optabat, vt maximi motus, & insignes ad veram Fidei  
doctrinam conuersiones inibi, quin & apud vicinos Pomeranos, Liuo-  
nes, imo & apud Lituanos remotiores, fierent: idola deiicerentur & com-  
burentur, aræ abominandæ demolirentur, sacrificia horribilia & crue-  
ta cessarent, dæmones statuis antiquis pellerentur & splendore Euange-  
lij plurimi illustrati, ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redeuntes, ad  
pulchritudinem virtutis aspirarent, Deo vni & trino templa magnifico  
sumptu edificarent, pura & virtutis sanctificātis holocaustomata instrue-  
rent atq; offerrent: huic vni se totos, suaq; omnia dicarēt: & in loco bla-  
sphemiar, trophæa Crucis statuerēt. Fateor, quod prima religionis fun-  
damēta, apud illos iecit Adalbertus Episcopus & Martyr: collapsa tamē  
eadem restaurauit Hyacinthus: & quæ intacta remanserant, ad culmen  
perduxit, documētis ornauit, & exēplis tunc corroborauit. Ex hoc verbi  
semino Hyacinthi, delectatus Suentopelcus Dux, & Michael Episcopus,  
aliiq; pietate insignes viri, plurima illic Monasteria Religioni Prædica-  
toriæ, nempe Dantisci, Culmæ, Rigæ, apud Montem Regium, Elbingæ,  
Thoruni, Derfouia, Derpato, & in alijs mari Balthæo adhærescentibus  
locis, per ea & postea succedentia tempora struxerunt: ne scilicet ad alia  
rū gentium conuersionem properante Hyacintho, deessent illius disci-  
puli, virtutis paternæ æmuli: qui quod sc̃uit Hyacinthus, fouere, colere,  
& ad frugem speciosam, maturescētes perducere possent. E tribus illis  
primarij locijs, Beatum Benedictum Gedanensibus, & vniuersæ Prusiæ  
præfecit. Liuonibus autem Meynardum, Lituanis autem Vitum, ex alijs  
Monasterijs Poloniæ accitos, reliquit: qui & primi earum gentium Ep̃i

scopi, à Sede Apostolica Prælati, ad eximiæ pietatis, religionis & sanctitatis studium, innumeros pellexerunt B. Viti opera fuit, vt Mendegonus Magnus Dux Lituanorû, iam olim ex Prædicatione S. Hyacinthi, relicta idololatria, ad Christi fidem vnà cum maxima Lituanorum multitudine accedens, ritu Ecclesiæ Catholicæ, ab Henrico Archiepiscopo Prussæ ex ordine Prædicatorum, in Regem inungeretur. Ad Orientem deinde pergens Hyacinthus, Ruthenos, Moschos, & Scythas, hos idololatrias, illos etiâ vel tales partim, vel ab vnitæ Ecclesiæ, schismate præcisos, inuifit. In his Daniele Duce Russiæ, Ecclesiæ reconciliat, adq; diadema Regium in gremio eiusdem Ecclesiæ à Legato Apostolico suscipiendum disposuit. Apud hos Ruthenos ex parte idolorum cultura maximis contentionibus sublata, ex parte vnitæ Ecclesiasticæ restituta, sui instituti, disciplinæq; Gerardum, Præsulis dignitatem à Summo Pontifice, primo obtinentem aspexit. Penetrabat postmodum interiores, & magis remotiores tractus illos. Haliciam veniens, illud inter maiores laborum suorum fructus retulit, par coniugum cœlibum. Colomannum & Salomæam Duces, seu Reges Haliciæ, quos ad sanctioris vitæ fastigium flammante lingua pertraxit: dum par insigne turturum, voto emissio castitatis perpetuæ ab vtroq; esse voluit. Tulit ab ea ciuitate, Archiepiscopali Sede tunc illustri, B. Bernardum Archiepiscopum, Apostolum gentis illius & Martyrem, à truculentis hostibus Fidei Tartaris, serra diuisum. Kiiouâ quoq; peruasit Metropolim Russiæ Hyacinthus, in qua ad vniõem Ecclesiæ pertrahenda quatuor annis integris inuigilans, ingentem latitiam Gregorio I X. & X. & Innocentio III. Pontificibus Romanis, vniuersæq; Ecclesiæ peperit, noua quasi parturitione filiorum reducum, olim perditorum errore schismate. Exinde enim ad Tartaros excurrans, & ad Græcos, partim sua, partim Fratrum à se submissorum contentione, Palæologum Orientis Imperatorem, post decimam & tertiâ ab Ecclesiæ corpore scissionem, vnà cum Ecclesia illa florentissima Orientali, ad Occidentalem inclini capite redeuntem, felici nexu iungendos disposuit; & Regem Tartarorum quendam, Procrum & Satraparû gentis numerosa caterua cinctum, ei adiunctum, vtrumq; potentissimum, in Concilio Lugdunensi Ecclesiæ præsentauit: hunc baptizandum, illum denuo in vnitatē corporis inferendum. Oblectabat tunc Ecclesiam in eodem Concilio, qua Baptisma Gentilis Regis Tartarorum, qua vno Palæologi Imperatoris Orientalium, illum conuertit Hyacinthus, hunc ad vinculum Ecclesiæ cōduxit Hyacinthus. Et ne suo discessu, relinqueret oras illas, Leopolim, Haliciâ, Pramislîam, Kiiouiam, & alibi locorum, colonias Religionis Prædicatorum deduxit, pietate Christianorum, illic exædificatis Monasterijs.

Omnia igitur, quæ in Oriente, ijs in locis, quæ sanctissimus vir suæ culturæ partes esse voluit, pie, religiose, caste, liberaliter, humaniter aliquando facta sunt (at quam innumerabilia effecta sunt?) omnia inquâ à Hyacintho



cintho tūc facta sunt. Vere vt possit, Prussia, Pomerania, Lithuania, Lituania, Ruscia, Scythia, & Orientis, atq; Septentrionis Apostolis nūcupari. His laboribus, etiam illud in quo minimè laborabat, effecit, vt ipsius nomen ac fama, vastam satis Poloniam, & non eam solum, sed & vniuersum Septentrionem & Orientem, ingenti cum admiratione peruaderet.

## CAPVT DECIMVM SEXTVM.

*Opera Diui Hyacinthi in Ruscia conuersione, & lucta illius cum dæmone.*

**R**LA CET altius repetere ea, quæ alij in S. Hyacinthū, præter ea, quæ retulimus, pronunciarunt in publico confesso. Fornicata fuerat, aiebat quidā, à veri Dei cultu Russia, cuiq; idolo suos aperuerat thalamos, & quemq; dæmonē inferni, ad suos admiserat congressus: nam Fidem Christi, quā à S. Andræa Christi Apostolo, ante Volodomirum & Helenam semel susceperat, nō semel apostasia contaminabat, atq; eiurabat. A Senim Andræa, scribit Guagninus, Apostolo, vel vt Miechouius à Sæctis Thadæo, & Bartholomæo Apostolis, Rutheni, se fidem Christianam olim suscepisse iactant; quæ ex Græcia, per Pontum Euxinum ad ostia Boristhenis flumij, Gentilibus Dnepr dicti, appulisse, annales eorum testantur. Et inde Kiiouiam tūc temporis Metropolim Russia, aduerso fluuio peruenisse, atq; ibi omnem terrā Russia benedixisse, & baptizasse, signumq; Crucis illic cōstituisse. A Kiiouia vero, aiunt, eum ad fontes Boristhenis Dneprislea dictos peruenisse. Inde in Nouogrodiam Magnam, & hinc ad mare Balthæum, & eo Romā vsq; præteruectis Gallijs & Hispanijs nauigasse, Mosciscq; Liouonibus, Scythijs, Samagitis & Prutenis Euangelium prædicasse. Hanc tamen Fidei Christianæ puritatē, vt Pruteni, & Liuones & Samagita, ita Rutheni, Moschi, & Scythæ deferentes, sæpe & in maiori parte idolis, nēpe igni, arboribus, lucis, serpentibus, demonijsq; in statuis delitescentibus, & inde oracula pendentibus sacrificabant. Quibus autem scintilla Diuinæ lucis, nō erat extincta: ij ab vnitae Ouilis Ecclesiæ, schismate se præscindentes, nefario, Pontificem vniuersalis Ecclesiæ peius cane & angue odio insequēbatur: extra mysticam Christi cymbam misere naufragantes. Stetit Hyacinthus, & merore tabescens, illa secum expendebat verba: Itane Imperator Orbis, à suis exulabit finibus? Siccine populus Dei Deum immani prosequetur odio? Sic flagitiosa idololatria, sic impium schisma, Sūmi Pontificis contaminabit, dilacerabit Ecclesiam? Itane saua tyrannis dæmonū, in animas grassabitur humanas? Ego vero teterrimo draconi suppositā Russia, æquis intuebor oculis? Neutiquam sane. Omnia mihi tentāda sunt, cuncta aduersa subeunda; modo Oves cruore Christi pretioso redēptas, à Satanæ iniquo dominio subducam, inq; vnam mândrā, vni & so-

*Guil. Ala.  
ex MS. su  
perior in  
Oras.*

*Ala. Gua.  
r. 2. in 8.  
f. 213. i*

*Miechou.  
lib. 2. c. 1.*

*Alan. vbi  
supra.*

li Christi in terris Vicario, cura mea introducam. Eo zelo Diuini honoris, animarumq; salutis ardore incensus, omnia post Religionis Christianæ propagationem ponenda ducens, Russiam præpeti itinere contendit. Nullum tunc apud Orientales laborē, nullumq; certamen recusauit, modo Rutheni, Daci inferiores, Tartariq; immanes, è tenebroso idololatriæ carcere emergerent, & lucem non inuolutam caligine aspicientes, postliminio se ad meliorem frugem reciperent. Neq; eū spes suæ, Altissimiq; pro conuersione idololatrarū fusi gemitus frustra uere. Quadriennio. n. fere Kiiouia demoratus, ad circumuicinos Ruthenos, Dacos, Scythas, Moschos, Lituanos, ut plurimum cultui demonum deditos excurrēs, Cruce proposita, in euellenda falsa eorum religione tantum laborauit, ut innumeros Christo lucrificeret, & sacra Baptismatis vnda tinctos, gremio Ecclesiæ infereret. Contentione illius, apud eas gentes, aræ demonū demolitæ, ignes sacri extincti, luci excisi, serpentes exanimati seu ambusti, statuæ cōminutæ, dæmones è delubris pulsi fugatiq; sunt. Prædicatione Hyacinthi è mentibus illarum gentium, errores sublati, impietas impudicitiaq; cum cæteris vitiorum monstis profligata, furor & amētia euulsa sunt. Adnifu summo S. Hyacinthi, animis horum infidelium, summæ sapientiæ, probitatis, iustitiæ, candoris immaculati, cæterarumq; virtutū cælestium fructus instillati atq; impressi sunt. Opera Diui Hyacinthi, vexilla & trophæa Crucis viuificæ, in mediam barbariem inuecta, Sacrorū sanctiorum frequens vsus introductus, Diuinarum rerum desiderium & cultus venerādus excitatus, aræ Deo vni & trino erectæ, Tempia, domiciliaq; virtutum, nempe Monasteria Ordinis, Leopoli, Kiiouia, Halicia, & alibi ædificata sunt. Tres quoq; præfules genti ab eo nuper conuersæ, alter Gerardus Primus Ruthenis, alter Viris Primus Lituanis, tertius Meinardo Primus Liouia, oēs Beati, ex Ordine Prædicatorum, S. Hyacinthi discipuli, Episcopi Prælati, studio Hyacinthi Apostoli, à Sede Apostolica recens dati fuere. Præter alia S. Hyacinthi in conuersione Gentium opera, quorum memoriā nulla dies extinguet memoratur, quod in medio Boristhene, motatio fluminis, excretioq;, egresserat insulam nō modicā, arboribus proceris densisq; annorum decursu consistam. In ea Gentiles arborem cæteris crassiorem altioremq;, impulsu dæmonis in ea habitantis delegerant, cui Diuinitatis titulū affingebant, honoresq; Diuinos libabant. ea re oblectabatur impurus Satanas plurimum. Nam exinde grauioribus amentia stimulis agitados homines, acerbissimis miserijs & ærūnis, & intolerandis supplicijs auo sempiterno cruciandos, sibi comprobant. Angebat vero supra modum Hyacinthum, quod ripæ vastissimi gurgitis non iunctæ sub strato ponte, nō facilem accessum insulæ, sed dissimis sacris pollutæ præbebant. At licet arduum & difficile videretur penetrare in aditiorem partem luci: quid tamen Diuina ope efficere posset, cupiebat experiri. Cruce igitur Christi Boristhene consignato, spe in eo qui sicco

vestigio

Micho. li.  
3. c. 52.  
Marti. Ba  
ron. in Ico  
na B. Vir.  
Lucta Sā  
cti Hyaci  
thi miran  
da.



vestigio vndas calcauit defixa, plenus ardore, se dat flumini altissimo rapacissimoque. Sustinuit dorso suo fluuius vorax, sicca vestigia Hyacinthi. Per hunc enim ac alter Seruator intrepidus vdo pede incessit. Ingressus lucum dæmonijs deuotum, plurimos ibi in pestiferos errores lapsos, abominandis Sacris, se Satanae nuncupantes inuenit, stipiti quærno adgeniculantes. Eia, ait, quæ vos vafania cœpit mortales? Quis stupor vestram peruasit mentem? Truncum, sensus & rationis expertem, absit dixerim Diuinitatis comparticipem, poplite flexo venerari? exhorrescere? opem ab eo inopi & impote flagitare? Quod grauius, à mendaciorum parente, veritatis oracula explorare? Qui in vestram perniciem dies, horas & momenta intentus, ab eo beneficentiæ munera poscere? Deo creatori & reparatori fidem debitam turpiter eiurare? Age sumamus periculum Deitatis Quernæ. Si potis est, se à meo scipione quem defero vindicare, ei Diuinitatis cultū, impendite. Si ad instar stipulæ, vel arundinis exusta illi cadenti cedit, credo, non vos amplius dementiæ vestræ, hostias illi offerretis. Conditione accepta ab Infidelibus, Hyacinthus dat ictum scipione, arbori crassissimæ altissimæq; . Ea quasi valido fulmine percussa, inq; partes & sarmenta extemplo diuisa, dat casum. Mox ex illa decussa, Demon horribili specie exiliens, profugus se in Boristhenem recipit. Fugientē, infecurus est, siccis item plantis Hyacinthus. Pedit illo suo in ringentem inuectus: Si, ait, consistant aduersum me castra, in hoc ego signo Crucis, quod baculo prominebat sperabo, spiritum illum fallacem deuicit, finibusq; illis eiecit & pepulit. Hinc ad stupentes barbaros regressus, occasione dicendi à lucta illa accepta, de idolorum vnitrate, Satanae truculentia, Fidei Christianæ veritate, & Christi iugo suauissimo, de inferorum supplicij, cœlitumq; ineffabili & perenni latitia, sermonibus habitis, innumeros ad summum & amplissimum sapientiæ gradum prouexit. Altaria noxio sanguine illita subruit, lucumq; illum opacum igne copioso succendit.

## CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

*Diuus Hyacinthus à furore Barbarorum vindicat Sanctissimam Eucharistiam, & Iconam Beatissimæ Virginis.*

**I**LLVD aut non est inuoluendū silentio quod de S. Hyacintho Rangonus apud Ticinenses dicebat, præclarum scilicet documentum ad eius in Deum & Diuos pietatem commendandam. Bolum sibi à S. Hyacintho præceptū Satan, vehementer doluit, seq; vlcisci quoquo modo destinauit. Opportuna autem ultio sibi visa est, si remotiores Tartaros incitaret, ad eos in tyrannidem rapiendos, qui nuper & olim se à castris eius propinquissent, Christoq; no-

*En MS. p  
cessu cand  
niza. San  
cti Hyacin  
thi.*

mina consecrassent. Emerfit, aiebat I Hilarion Rangonus, per ea tempora, ex Caspijs illis faucibus, quæ Taurum montium omnium quâ maximum peruium efficiunt, Tartarorum immensa multitudo. Quæ insignis cuiusdam latronis Dauidis nomine ex Perside oriundi Imperijs tractata, primum in Regna Persarû inuadens, indeq; in Medos, Assirios, Parthos, atq; Armenos hostili animo penetrâs, ceu sæuissima tigris, quam ex vetustissimis Hircaniæ saltibus nimia fames diuexet, omnes perdomuit, Regna solo euertit, cunctisq; ferro atq; igni populatis, aurum, argêtum, cæteraq; pretiosa secum asportans, circa Meotidis littora tandem concessit. Pellexerunt mirum in modum ingentiâ hæc spolia gentem auarissimam, & maiores rapinas atq; flagitia moliti, in Hungariam, conterminamq; Poloniam extemplo traijcientes omnia vi ceperunt. Erat tunc temporis videre per ea Regna efferatam ingluuiem Barbarorum, in rapinis & direptionibus debacchantem, in constuprandis virginibus, cæterisq; eiusmodi flagitijs spurcissimam luxuriam, in religionibus violandis infanum furorem, in cædibus inauditam ferocitatem: vt omnes alias irruptiones, quas aut historiæ omnium gentium, aut fictæ fabularum narrationes prodiderunt, formidabilior hæc excursio longo intervallo superarit. Nec tamen his expleta est eorum rabies: In tēpla ipsa, imo in ipsum quoq; Deū maledicti filij Cham infesta signa intulerūt. Imagines atq; altaria demolitæ sunt. Eucharistiam quoq; ipsam vt aureas, argenteasq; pixides lucrarentur, profanis manibus tractarunt, quin & pedibus, proh dolor, conculcarunt. Kiouix tunc agebat Hyacinthus merore tabescens: & quid faceret in tanta Barbarorū immanitate cogitabat. Ergone, dicebat, hæc contagiosissima pestis nō modo in fortunarum direptionem, atq; hominum perniciem erumpet, sed & in Sancta quoq; penetrabit? in aras Domini sanctissimas irrumpent obsceni? Sacra spurcissimis omnibus bestiarū sanguinariæ deturpabunt? Tantam impietatem capiet mēs perditissima hominum, vt Domino Deo vniuersorum nefarium bellum indicat? prouat in eius sacratissima templa? vrgeat eius reuerendissimas mensas? appositissimum illud sacrificium, quin & ineffandam eius maiestatem illam, quâ cēlites omnes reuerentur, sacrilegis manibus fatigare conetur? Siccine Diuinum decus prosternitur? honor cœlestium despicitur? Christiani cultus reuerentia labefactatur? deridetur? profanatur? Heu quia nimius dolor integrascit, & mea præcordia tota in cruciamenta abeunt. Mene his ipsis oculis aspicere regisicum epulum, porcis atq; canibus proiectum? Mene intueri lectissimum illud, quod vnice adamo, simulachrū æthereæ Matris sacrilegis mucronibus trāsfigi, atq; humi corrutū ignominiosissimis velitationibus hac atq; illac distorqueri? Inuisum sit, illud mihi: & vbi coagmentatus vndiq; dolor, tristissimam hanc lucem mihi nequit exorhere, prædibo in campum: contra infestas furiarum harum acies stabo solus & inermis: & saltem Sancta sanctorū impudentissimis



eorum ausibus subducā. Aut certe si Mageretas eorum faces & frameas, hoc quamperuoluntario meo sanguine, piissimus ille Pater me modo cōstituit irroraturum; pro cœlesti hoc holocaustomate, pro icona Mariæ Virginis, illa mihi dulcissima, extremam huius lucis vsuram libentissime obibo. Tandem vbi Scythas iamiam Kiouix propinquantēs agnouit, in Ecclesiā introgreditur: & Oraculo Diuæ Virginis Deiparæ, cuius imago ex alabastro efficta in altari prostabat vocalis ad S. Hyacinthum, admonitus, induitur pompam sacerdotalem. Præhensat manu dextra sacram illam hostiam, cuius adorandis aspectibus concidit cœlum & terra: corripit deinde sinistra illam deuotissimam cœlestis Reginæ in prægrandi lapide sculptam imaginē, & sacris pignoribus onustus euadit ad Boristhem fluum versus tractum Seueriensem. Hunc, cen immenso eius deuotionis ardori nihil officeret, onerosa corporis grauedo, vel efficta moles lapidea benignissimæ Aduocatricis speciem æque & vim effigurās, siccis pedibus versus Moscouiam trajicit: vi dubio procul Diuina, quæ gestatorem suum super aquas asportata deduxit. Ferunt S. Hyacinthum exinde per Moschouix extimos fines, Seuerienses, Lituanos, Liuitones, Samagitar, & Prutenos adijisse, & Gentilitatis errore detentis verbum salutis annunciasse, Fratres Diuinis studijs Dantisci iam intentos robotasse. Masquiorū fines peragraisse, miraculisq; illustrasse: & idē Cracouiā reuersum, preciosissima illa sarcina onustum citra laborem delata, inq; Sanctissimę Trinitatis templo posteritati relicta, de continuo ad gentes summittendis Fratribus operarijs tractasse.

Fratribus à Kiouia dispersis, & vniuersis Christi fidelibus latitatibus, qui cœdibus se subtraxerant, reliquit Beatum F. Godinum, qui merentes, solaretur, conuentui recollecto præesset, operæq; inchoatæ inuigilaret, nec vnquam ab incepta cura salutis humanæ vllaratione desisteret.

## CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

*S. Hyacinthus segetes grandine ictas redintegrat.*

**R**AGVS est quinta leuca à Cracouia dissitus, cui vocabulum Koscielec, olim in potestate hæreditaria cuiusdam Clemētis, quæ tunc clara habebatur generis nobilitate, clarior tamen morum honestate, & sanctitatis laude, quam à Hyacinthi concionibus, priuatissq; hortationibus assecuta erat. Festum S. Margaritæ Virginis & Martyris in Ecclesia eiusdem proxime imminebat. Pro ea celebritate, Sanctum Hyacinthum Cracouiæ senio cōfectum, magnis precibus inuitauit, vt Martyris sacro honori interesse velit. Non respuit eius supplicationes, sed magna cum alacritate, licet iam quieti sese dedere debuisset, profectus est: & eo alacrius, quia Clemētis confessiones hu-

miles excipiebat. Pridie eius Festi adueniēs, videt Clementiā, hominum  
 maxima multitudine stipatam, sibi in occursum procedere, eiulantem, &  
 ad pedes Sancti viri sese prosternentem. Segetes enim vniuersas, iam ad  
 messem maturascentes, non quidem ventorum aliquis impetus, aut plu-  
 uiarum grauedo, sed grando, vehementissimum in modum fractis cala-  
 mis, & excussis iam frugibus è spicis, triturauit, imo pessumdedit. Casum  
 Hyacintho enarrat, luget euentum: maximo cum fletu obsecrat, vt affli-  
 ctorum misereri dignetur. Fore confidens, eius meritis, quæ apud Deum  
 magna esse non dubitabat, quassatas aristas restitutum iri. Hyacinthus,  
 vt erat ad compatiendum pronus, pronior vero ad opitulandum, ploran-  
 tibus collachrymabatur: pernoctare secum in orationibus omnes iubet,  
 se vt supplices Diuinæ misericordiæ sistant inuitat. dat se deinde in sup-  
 plicationes, Deum tota nocte fatigando precibus, vt eos afflictos & iacē-  
 tes erigat, & segetibus fruges reddat, quas grando perdiderat. Diluculo  
 diei sequētis, procedit in agros, præeuntibus & subsequētib; Paganis.  
 Accedens propius ad stratam messem, Diuino primum implorato Numi-  
 ne, signo viuificæ Crucis benedicit ictas segetes. Mirabile visu, omnes  
 erectæ pulchriores, frugibusq; vberiores, & crebriores magis quam ante  
 fuerāt, apparuerunt. Quæ res singularis & inaudita, ab omnibus iudica-  
 ta est. Iosephus à Rege Ægyptiorum primus, indigenis & aduenis fame  
 scētib; ne esurie perirent, toto septennio sterili triticum ministravit.  
 Prouidentia id fuit munus humanæ, non omnipotentia Diuinæ. Elias  
 Thesbithes apud viduam Sareptanam diuersatus, farinae pugillū & olei  
 lecythū mirabiliter auxit. Martinus Turonensis Episcopus oratione sua  
 effecit, ne tempestas grandinis, quæ singulis annis Senonensium populo-  
 rum agros cultos ante vastabat, amplius in posterum eis damnum & ege-  
 statē inferret. Saluator Orbis, in manu sua quinq; panibus prodigio mul-  
 tiplicatis, aliquot millia hominum saturos dimisit. Desiderabatur, vt se-  
 getes maturas, tempestate fractas, protrititas, & fere humo inculcatas, ad  
 pristinam pulchritudinem & vbertatem aliquis restitueret. Restituit S.  
 Hyacinthus. Elias farina aucta, vnam viduā cum familiola exigua paut.  
 Hyacinthus magnam multitudinem frumento redintegrato recreauit.  
 Martinus grandinis solitum delapsū impediuit, ne segetibus noceret,  
 Hyacinthus ipsas grandine pressas mirabiliter refecit, easque copiosius  
 agendo, se verum Iesu Christi discipulum demonstravit, qui mirantibus  
 turbis, panes modicos adauxit. Cracouiam ab ea solennitate reuer-  
 tens, nihil magis animo volebat, quam vitæ huius fastidio liberari. Vbi  
 ad locum venit, ex quo amplissimā Cracouia arcem, tum eminentes SS.  
 Deiparæ templi turres, tum augultam Sacrosanctæ Trinitatis adem pro-  
 spexit, in genua prouolutus cogitare secū cepit, quibus beneficijs à Deo  
 opt. auctus esset. Et illius erga se clementiā tacitus considerans, quod. f.  
 In hac humanæ vitæ breuitate, septuagesimum excessisset annū, quod plu-  
 rimos



rimos ex eis in religione præclarissima transegisset: quod Poloniâ fidelissimis & castissimis religiosis adornasset: quod multos studio & amore religionis inflâmaros, eidem addixisset: quod in Prædicatorû Ordine tot heroes illustres virtutibus præcellentes, quorû alij lumine doctrinæ illustrarent, alij orationib. & laborib. iuuarent, sanctitate vitæ alij decorarent, alij demû sanguine sparso amplificarêt Ecclesiâ: quod tantos Raymûdos & Reginaldos, tã splendidos Aquinates, adeo Magnos Albertos, tot Iacobos, Iordanes, Conrados, Hugones, Monetas, Cessaos, Henricos, Vtricos, & innumera alia Prædicatoriæ sodalitatibus fulgentissima lumina compexisset: quod Diuum Patrem Dominicum suû albo Sanctorum Ecclesiæ dignata esset: quod Petrus nouus Martyr in Italia extinxisset grassantem hæreseon pestem: quod moriens plures quam viuens prostrauerit hæreticos: quod ad eius tumulum cælestes coruscarent lampades: quod infra vnius anni spatium post mortem, in Catalogum Sanctorû, magno cum applausu orbis idê Sâctus Martyr relatus fuisset: quod per se quaq; innumera admiranda Deus patrasset, totq; gentes è sua spiritali parturitione sibi genuisset. Hæc & alia multa beneficia sibi collata, pia meditatione euoluês, gratias immortales soluebat vitæ Domino & auctori, pro tantis munerib. Nihil se amplius desiderare, nihil plus in his rerû humanarum angustijs sibi expectandum esse. Plus etiã quam merita sua exposcerent, & quam inconstantia mundi ferret, sibi esse concessum testatus. Non aliud vltra præter verã vitam immortalẽ, & confortium beatarum mentium se expetere declarans, quantû poterat ardentissimis votis, suppliciter exorabat Deum, vt se eliberare a vinculis custodiæ corporis, atq; ad sacros felicissimorum Sanctorû cætus, in illud illustre & plenum stellarum domicilium transferre dignaretur. Per id quoq; tẽpus alterum miraculû perpetrauit. Nobilis quẽdã Felicia sterilis, lamentabili voce, desideratam prolem sibi à Hyacintho impetrari postulabat. Ad eius preces, vir sanctus suspiria & lachrymas excutiens, securus de euentu miraculo so, ei præfago corde dicens: Vade filia Felicia in domum tuã. Fideiq; & spei in Deum hares, filio donaberis. Ecce enim paries talem natum, ex cuius stirpe plures Episcopi & Nobiles generabuntur: ab oratione pollicitationem breui secutus est filius Feliciæ sterili natus.

## CAPVT DECIMVM NONVM.

*Sanctissima Virgo Deipara apparet S. Hyacintho.*

ONTIGIT postmodum die solenni Assumptionis gloriose Virginis Mariæ, ante sacram Iconam eiusdem Diuæ, in Ecclesiâ SS. Trinitatis Craconiæ, Hyacinthû feruentissime, vt solebat, orare. Dum ergo magnitudinẽ mysterij, quod. f.

terrena Virginea moles super cœlos eleuaretur : & imminens gloriâ Sacrosanctæ Deiparæ, quod anima ipsius omnes cœlites supergraderetur, vehementius consideraret: illico in spiritus dulcedine rapitur : præ nimio gaudio mentis, lachrymas fundit; desiderioq; eiusdem beatitudinis capescendæ inardescit : incenso animi affectu, & lachrymabili voce precatur, vt æternæ illius gloriæ, qua Diua Virgo affluebat, consors esse per Dei gratiam mereatur. Et ecce videt inaspectabilem lucem cœlitus super Aram illam delabi, radiosq; illustres diffundere, quorum splendore, oculi ipsius dulciter diuerberabantur. Videt, & in medio illius supernaturalis luminis, ipsam Reginam cœlorum Matrem Dei, Sole amictam, & stellis coronatam, Lunæ circulo pede pressa, ad se descendere. Nec id modo, sed & ab ore ipsius dulce alloquium auida aure exaudit : Ne putesce, ait Virgo, neq; merore contabescito, ò dilecte fili mi Hyacinthe. Quid enim vereare, qui nihil verendum vnquam admisisti ? Quid animo concidas, qui sub aspectibus Filij mei & meis, genus viuēdi impaudum delegisti ? gaude potius : orationes enim tuas, acceptas & gratas habet Filius meus : spe deinde inconcussa esto ; quia quicquid ab eo, meo nomine flagitaueris, omne id quod ad tuā, aliorumq; salutē attinet, impetrabis. His dictis, cum illa admirabili luce, & Angelicæ melodię concentu, ferebatur Diua in cœlum : post se dulcem harmoniā, & fragrantissimæ suauitatis odorem relinquens, quem humana lingua, Diuinis non assueta, explicare non poterat. Dissuauitabatur & eliquebatur interim Hyacinthus, tacitis, reconditisq; sensibus, ex illa visione delibatis, & suauitatem ineffandam, in suū castissimum pectus, à Matre purissima inclusum, per suspiria, & voces præ raptas eructabat : Mene illam, videre (in dulcedinem solutus dicebat) cōtigit, quam summus Architectus manibus suis expoliuit, syderib. exornauit, & Diuinæ virtutis inæstimabilib. ornamentis illustrauit ? Mihi cōtueri obuenit, illam, quam supra omnes etiam supremos Seraphinos in altissimam sedem, pone suam dexterā Deus euexit ? Ad me Deus præpotens, ad me Regina orbis tantum delabuntur ? ò me felicem, ò beatitudinem nunquam à me indigno promeritā. Te, te Sacratissima Virgo appello, te ò dulce meum decus, in meum oblectamentū adopto, age, trahe me post te : trahe, non obluçantem amore aliquo mundi, sed trahe totis conatib. flagitantem. Curremus, utroq; pede : nō claudicabo ego post odorem vnguentorum tuorum, quib. mea intima perfudisti, irrorasti. Hac visione re creatus, nihil aliud, mentis oculis vsurpabat, quam Diuinam illam Dinæ & Filij Dei speciem sibi obiectam : cuius pulchritudine correptus, diuturnam suam vitā iam esse quærebatur, & de mortis ergastulo vt ocius educeretur, frequenter ingeminabat. Hinc nocte dieq; exiliebat è cellula, & Ecclesiā accedens, nunc erecta facie, tendebat in cœlum supplices manus, nūc in imaginis Crucifixi, vel SS. Virginis pedib. aduolutus, illos amplectebatur, lachrymis abluebat, oscula eis figebat : nūc in modum Crucis sese



ante altare tremendum distendebat, & purissimū pectus eiulati-  
bus cōpellebat. O quando ad me, ò dulcis Iesu Saluator meus aduenies?  
quando amplexu tuo me circumplicatum, in amplissimā domū cēlestem  
deduces? putas veniet tēpus felix, quo ego te in tuo decore contēplabor?  
ò qñ disrumpes, animi mei & corporis fēdus, vt ille ab hoc vinculo ci-  
tius euolans, ad te solum, quem vnice dilexit, & cuius desiderio iā pene  
cōflagrauit, perueniat? Surgam tandem olim, ab hoc angusto claustro, &  
perlustrabo immensum tuum Regnū: vel etiam tu ad meum corporis ta-  
bernaculum descendes; & vel saltem per fenestrā, vel saltem per cancel-  
los, aut rimas, quas in corpore meo ferreis cathenis diduxi, me circum-  
spiciens, tuam mihi exeres lucem, tuoq; me dignabere aspectu.

Dum sic cupidine ista multo tempore abhinc exæstuat, Diuina illi re-  
uelatio tandem affulget, non fore diuturnum temporis interstitium, quo  
de hac miseriæ valle, ad felicissimorum spirituum consortium efferēdus  
esset, certo pollicetur, anno insequente Diuæ Virginis diem opperiatur:  
quo illa è sepulchralibus fascijs euoluta, super cēli axes elata est. Futurū,  
vt cui se totam viuens deuouerat, ipsius occurru, à morticino hoc educe-  
retur, diducereturq; ad patriam sempiternæ lætitiæ. Bono animo esse in-  
betur, pro agone & labore, coronam Regni sydeream proxime acceptu-  
rus. Gaudebat hinc Hyacinthus lætitia inenarrabili, quod certus foret  
Deum sibi propitiū: quodq; videret sibi iam, & fugiendum esse ab ijs re-  
bus, quorum fastidium, vitæ illi satietatem afferebat: & migrandum, eo  
quo iamdudum incredibili ardore festinabat, & eò perueniendum, quo  
immortales beatorum cētus, illi non oneri, sed æternæ voluptati esse pos-  
sent. Quam ob rem corpore iam laborib. exhaustus, in morbum incidit,  
quem mortis esse præcursores accepit. Nihil ille tunc de consueta viuē-  
di norma detraxit: non preces imminuit, nō aliquid corpori refocillādo  
dedit, media nocte matutino officio quotidie interest, quotidie pernox  
& perdiu in Ecclesia sacris operatur mysterijs, & multis alijs summa cū  
demissione assistit. Orant Fratres, se contineat cubiculo, concedat aliquā  
quietem vel fomentum corpori emortuo. Addendum est, ait ille, labo-  
ris plus quam antea. Laudabo, ait, Dominum in vita mea, psallam Deo  
meo, quamdiu fuero. Itaque cum in omni vita, pietatis, religionis, &  
cultus Diuini studiosissimus fuisset, non prius desistere voluit, quam ex-  
tremum spiritum edidisset.

C A P V T V I G E S I M V M.

*Testamentum Sancti Hyacinthi in extrema ægitudine.*



MORBO vehementius ingrauescente, dum ex febribus ignis  
pestifer, intestini continuatione incendiij, corporis robur ac  
vires magis absumeret, in peruigilio Assumptionis Deiparæ  
Mariæ, vocat omnes Fratres conuentus SS. Trinitatis, mira

suæ voluntatis cum Diuina coniunctæ, & sibi studij erga sacratam Religionem, necnon & amoris erga illos documenta daturus, atq; hæreditario iure relieturus. Adfunt P. Benedictus Prior, P. Boguslaus Supprior, P. Hieronymus Aedituus, P. Ioannes Zarychius Lector, vnâ cum alijs Fratribus, à suo nouo Moyse, vltimæ voluntatis decreta, audituri. Hyacinthus Diui Patris Dominici exemplum secutus, monumento sempiterno, hæc extréma verba, in eorum cordibus insculpta esse voluit.

Dolorem, ait, quem ex meo à vobis secessu, ò mea viscera sustinetis, grauem esse, non possum diffiteri. Patris & Filiorum, quales vos habui, affectum quis nescit? Concedendum est naturæ, iam ætate & laboribus detritæ: eundum, quo me auctor vitæ melioris vocauit. Quod autem, religionem, pietatem & cælestium studiū, ex meo hausas pectore virtutes attinet, fareri necesse habeo, vos dignos esse summa laude, dignos & glorioso laborum fructu. Si tamē semel à me acceptam viuendi normā, non reliqueritis, vel flagitijs quod absit, turpiter contaminaueritis. Quā ob rem illud à vobis maiorem in modum requiro, non modo peccatis, verum & occasionibus peccandi viam præcludite: quinimo summa contentione ad virtutem arduam adnitamini, & vbi labor, vel difficultas, vel obex sese vestro cursui ad cælestia obiecerit, non ipsam etiam mortem suffugiatis, causa religionis & pietatis conceptæ. Magnum est scio, vos nouellæ institutioni lubenti animo formandos subdidisse: præclarius tamen erit, iuxta professam virtutum ideam, omnia improba studia toto conatu peruincere. Vitam autem & salutem ob pietatis cultum in apertum periculum offerre, quia supremæ constantiæ est munus, summos vobis promerebitur honores. Ob oculos vestros, delineatā Patriarchæ nostri Diui Dominici vitam contemplamini. Contemplamini & amplissima illa Regni cælestis præmia, quæ vobis parata sunt, hoc studium virtutis, indefesso pede decurrentibus. Aspicientes & in auctorem, & in finem felicissimum, pergite quo cepistis animo, ad summum sanctitatis culmē. Inter cætera quæ à Patre nostro relicta accepimus, hæc ego quoq; vobis, in sempiternum memoriale relinquo. Humilitatem seruate, charitatem mutuam habete, paupertatem voluntariam possidete, virginitatis & castimonie decus, illibato corde & corpore custodite: proximorum salutem curandæ inuigilate: Religionis nouellæ amplificandæ studio vacate: Christianæ fidei & vnitatis, inter gentes barbaras & pernices propagandæ causa, nulli labori vos subtrahite: etiam in mortes ab efferatis vobis obiectas, pro Christi gloria, proq; animarum pereuntium salute, obnixo pectore ite, ruite. Hoc est testamentum æternæ hæreditatis. Cæterū quod vestrum dolorem attinet. Nolite, filij charissimi, flere super me. Componite vultum & animum: ad Patrem meum, & vestrum, crastina die, eodē me vocante transeo: non ad strictum aut horrendum iudicem. Gaudete potius, & mecū congratulamini, quod mihi viuere Christus est, & mori



lucrum. Et hoc quidē ingēs . Pro perituris enim illis & fluxis rebus, quas vel contempsi, vel infracta patientia pertuli, ornāmēta verarū diuitiarū, affluentissimas bonorū delicias, sempiternamq; felicitàtem, nullo vnquā temporis momento dissipandam ingredior. Faultum illum mihi diem, quo mundo nunciū remisi, Voluptatem ego nunc ingentem capio, quod olim Diui Dominici me disciplinæ dederim: quod asperā & incultam se quutus fuerim virtutis viā: quod ab ea, per Dei gratiā, nulla laborum magnitudine, aut acerbitate dolorū depelli potuerim. Felicissimas illas horas, quib. ego iniurijs patiens, fortis in periculis, diligētior in cultu religionis; vigilans in mei custodia, inflāmus in Dei amore extiti . Beatas catheras, quib. præcinctus, ad verā libertatem euolo: Dissolui iā cupio, & esse cum Christo . Quod si vobis magis quam mihi timetis ? æquiore animo estote, mea tantum vestigia impressa sequimini : ego ex isto corporis miserrimo carcere, Diuinæ voluntatis nutu expeditus, cū ea libertate ac felicitàte fruor, quā nulla vnquā temporis circumscriptio metietur, ex altissimo cēlorum domicilio, vbi fidei remoto & retracto velo, cū incredibili gaudio, Deū præsentem intuebor, tanto melius vobis, qui in terra morabimini potero opitulari, quanto post obitum cum illo perēni bonorum fonte coniunctior ero. Interim Benedictio Dei omnipotentis, descēdat super domum istam, & prouinciam vniuersam, atq; omnes habitantes in ea, & maneat in sempiternum . Deo & eius sacrosanctæ Virgini Matri Mariæ, commendatos vos esse cupio, dulcissimi filij mei . Illachrymatus super eiulantes Fratres, eos ad osculum sacrum admisit. Magno & intolerando dolore discruciabantur Fratres, ex eius futuro obitu : quod viderent, Poloniæ decus, & orbis terrarum clarissimum lumen extingui, terris eripi, cœlestibus reddi . Totum illum diem, & per subsequenter noctem, obseruabant virum Sanctum . Ab eius latere & pedib. nulla ratione se diuelli patiebantur : omnes osculabantur sacratas manus, omnes verbum aliquod salutis ex ipsius ore adhuc audire : nonnulli beneficia à Deo optimo, per eius merita obtinere petebant : quidam pro negligentijs commissis precabantur, vt eis misericordiam Diuinam imploraret, singuli autem circumstantes ex vultu ipsius penduli, quid desideraret, quid vel saltem innueret aduertebant . Pietatem & in patre, & in filiis, tantam cui nullum verbum par inueniri potest, erat videre : dum isti obsequerentur, ille obsequia beneficijs cœlestibus se relaxare spondebat: illi Patrem, & Pater vicissim istos, sese mutuo vtring; & complectebantur, & solabantur, & Deo commendabant. Quod autem supererat illi eius diei, à cohortatione Fratrum, toto Diuino cultui, precibusque tum ordinarijs in choro, tum priuatis in secreto impendit, se suosq; Tutelæ Virginæ, cuius festiuitas instabat, ardentissima oratione insinuans & deuouens .

*Felix transitus Sancti Hyacinthi.*

**I**AM media nox, in suo cursu transiens, deditos sæculo homines ad silentium, Religiosos autem ad laudes Deo cantandas vocabat. Hyacinthus vrgente acerrima infirmitate, iam prope moriturus, nec tunc quidem cubiculo contineri potuit. In Ecclesia per diu perseverans etiam matutinis precibus interesse pergit. Prohibent laborantem Fratres, ne illa contentione mortem sibi celerius accersiat, & quibuscunq; verbis morbo intabescentem senem, ad quietem impellunt. At nihil profecerunt, à modica requie, resiliit è lectulo nemine nixus, & ad nocturnas laudes occinèdas processit. Ijs persolutis, cum morbo magis ac magis premeretur, licet quotidie sacra exomologesi se expiare consueffet, vocat tñ sacerdotè, & in Ecclesia, genib. flexis, summo cum dolore, totius vitæ suæ rationem illi reddit. Animo perpurgato, iubet vt ad maiorem templi aram, sacratissimum Sacrificium offerretur. Cui dum astitit, multas lachrymas profudit, partim ex humilitate, indignum se cēsens, tali Diuina dignatione, partim ex animi ardore, viaticum peregrinationis suæ exoptās, partim ex latitia interna, qua perfundebatur, ob conceptam spem affuturæ nunc nunc felicitatis. Aderat iam instans, quo sanctissimo corporis Christi pabulo refici deberet. Ad aram ille, debilitatus licet morbo fuisset, conscendit. In terram mox prostratus, Deum altipotentem animo & corpore inclini adorat. Oratione Centurionis identidem repetita, Domine non sum dignus, vt sub meū tectum ingrediare. in lachrymas effusus, tundens senile pectus, Sanctissimum Domini corpus sumpsit viaticum pernecessarium, ad illud iter extremum, in celestem patriam conficiendum. Viuo & immortali pæne corroboratus, suo vasculo oleum sanctificationis infundi, Ecclesiæ scilicet Orthodoxæ vnctionem extremā postulauit: & ante gradus altaris, in eadē Ecclesia, illo ipso die quo migraturus erat è vita, admirabili mentis & corporis exultatione eandē recepit. Recepta, horarias preces diurnas, cum Fratrib. complorantibus, ibidem prout poterat, deuotè recitauit. Diligenter & piè tunc illi omnes fabulabantur, hic Crucem, alter sanctissimæ Deiparæ Virginis imaginem, ante oculos eius tenebat: ille aqua sacrata respergebat vicinum locum, alius Psalmos, orationesq; cæteras ei insinuabat. Cum iam tempus adueniret, quo reddere deberet illi animam, à quo eam ornandam acceperat, in sua cordis & vultus æquabilitate perseverans, subito se ad Deum conuertens, in Iesum nostræ salutis auctorem & conseruatorem Cruci suffixum, oculos auide defixit, ipsiusq; imagine manu dextera, & altera Beatæ Virginis sinistra manu correpta & exosculata: tametsi eum deficeret spiritus, voces illas retulit: In manus



tuas Domine commendo spiritum meum. Ac magis & magis obstupefcunt. fenibus, hebescente toto corpore, perangultis terrenæ atq; arida custodiæ cancellis, Diuina misericordia patefactis, ad lucē sempiternam, & amplissimos, æternoq; verē florentissimos cælestis beatitudinis hortos, atq; ad Deum ipsum, inexplicabili & perenni dulcedine affluentem, è tenebris, emergens euolauit, die Assumptæ Deiparæ, Anno Domini quinquagesimo septimo supra millesimum ducentesium. Non hic spectra aliqua horribilia, aut furia teterrimæ infernalium spirituum, sed cælestes exercitus, certatim è cælis delapsi visi sunt: ad Hyacinthi animā manibus excipiendam, inq; superas sedes efferendam. Adfuit illico Regina Sanctorum omnium Sole speciosior, immenso lumine effulgens, comitata Virginum & aliorum Sanctorum venustissimo cœtu. Adfuit & Sanctus Stanislaus Martyr, Cracouiensis Ecclesiæ Antistes. Beata quidem Virgo Maria, quam ille vnice dilexerat, ad manum sinistram deducebat Hyacinthum, in supernam cœlorum domum: occinentib. Angelis suaue canticum incipiens. Ibo mihi cum Hyacintho ad montem myrrhæ: quā cantionem, cælestes cantores, nouenis choris prosequabantur. Sanctus vero Stanislaus, & ipse Ioanni Prandothæ successori suo, tunc Diuina ritu solenni in cathedrali Ecclesia celebranti, apparens, Pontificalib. indutus, voce iucunda similiter decantabat. Lux perpetua lucebit Sanctis tuis Domine. & perficientibus Angelis, suauissimum illum concentum, cum magno lucis splendore, gloriosum Hyacinthum, præcedentib. & subsequentib. Beatis spiritibus, ad immortalem gloriam inuexit. Summa hæc Hyacinthi fœlicitas reuelata est, & sanctissimæ cuidam Virgini Bronisla uæ, quæ annos totos quadraginta summa integritate in Monasterio vixerat: hæc per visum conspexit, ab Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis, in qua diem extremū clauferat Hyacinthus, viam lumine immēto stratā ad vsq; cœlo axem structam esse: qua Diua Virgo Maria, Hyacinthi animā præhensam ducitabat, ad locum sibi à Remuneratore piorum destinatum. Reuelata & Prandothæ Episcopo iterum, oranti à funere Hyacinthi. Nam obdormiscenti in ea oratione, species Hyacinthi coronati ac redimiti illi obiecta fuit: præter coronam auream gemmis fulgentib. illuminatam, beatitudinis summæ argumentum, gemina ferta cælestib. intexta floribus capite gestatis, quorum alterum Doctoris erat insigne, alterum Virginitatis ornamentum. Vix obierat, & sepulchro illatus fuerat, mar more compressus, duas istas prærogatiuas insignib. prodigijs demonstrare cepit. Quæ multorum mentes erroris caligine obrutas, radijs doctrinæ illustrabat: Super sepulchrum eius tres radij frequentes cœlo delapsi, alter ad caput, alter ad pedes, tertius super pectus sepulti Hyacinthi, à plerisq; visebantur. Quæ vero in Virgine Dei matre, suspiciebat, ad amabat & amulabatur virginitatem: ex sarcophago suauissimum odorem diffundebat, quem inde effluere multi senserunt ac testati sunt, ad sepul-

*Julius Nè  
gron. è So-  
cie. Iesu.*

chrum procumbentes deprecaturi . Qua autem, fide & charitate fultus ,  
 potentiam Diuinam sibi olim in operatione miraculorū plene commu-  
 nicatam, plurimis editis signis demonstrabat: extemplo post mortē om-  
 nigenæ utilitatis admiranda patrare cepit. Et non vnius generis tantum,  
 vt plurimi Sanctorum, sed omnium fere naturæ casuum, medelam & re-  
 stauracionem afferre pergit. Contusa membra solidat, confraicta reficit,  
 obducit vulnera cicatrice, cæcis lumen restituit, claudos erigit in pedes,  
 cancrum serpentem restringit, paralyticos viuificat, aqueum humorem  
 eiicit, ardores febrium restinguit, sedat caducos morbos, phtisi consum-  
 ptos restaurat, igne pestilentiali vel colica passione tortos liberat, aquas  
 diluuij depellit, naufragantes liberat, bestiarum domat feritatem, vene-  
 na corrumpit, molestissimas infirmitates sanat, insanos ferocissimorum  
 demonum comprimit motus, morituros à sæuissimæ mortis incurfu præ-  
 seruat: mortuos quoq; è tumulo ad vitam educit. Diem obitum eius an-  
 niuersarium, filij mœrentes candido lapillo notarant, in antiquo Marty-  
 rologio Leopoliens. conuentus, quem ipse viuens fundarat, in hæc verba,  
 Anno Domini 1257. in die Assumptionis gloriosæ Dei genitricis Marię,  
 hora nona, tempore Domini Prandothæ Episcopi Cracouiens. obiit san-  
 ctæ memorię Pater noster F. Hyacinthus, qui fere quadraginta annis, lau-  
 dabiliter & virtuosè, sicut à Beato Patre nostro Dominico didicerat, re-  
 xit conuentum Cracouiensem, & totam auxit, morib. & vita prouinciã.

## C A P V T V I G E S I M V M S E C V N D V M.

### *Miracula à morte Sancti Hyacinthi.*



ERTABANT cum cœlitib. terrigenæ de Hyacintho vi-  
 ta functo; illi quidem vehementius gaudebāt ob adiunctū  
 sibi nouum socium olim laborum, nunc præmiorum. Hi ve-  
 ro mœrore intolerādo conficiebantur, ob ereptum sibi Pa-  
 trem, Doctorem & miseriarum leuamen. Personabant pla-  
 teæ atq; viæ publicæ, eiulab. miserorum. O nos, aiebant, orphanos, &  
 infaustam Poloniam: quis splendore doctrinæ, nostras mentes caligine  
 obfuscas collustrabit? Quis iuuabit nos, apud communem omniū paren-  
 tem? Quis pro nostris reatibus, misericordiam implorabit Diuinam? O  
 quis tādē Deus, nobis nostrum nouellum Moysem, pro nostris animab.  
 zelantem, nosq; cum irato iudice reconciliantē, è medio nostrū excidit?  
 Auxit lugubres epicinias istorum, familiæ Zegotarum plangor. Die quo  
 funus S. Hyacinthi curabatur, iuuenis ex stirpe eorum, in platea quæ à S.  
 Floriano nomen tulit, pernecis cursus equo insidens, tādē furore illius  
 deiectus, pedib. calcatus, & toto contusus corpore, expirauit. Multas la-  
 chrymas fuderunt parentes, vbi filium enormi casu extinctū aspexerunt.

Vigebat



Vigebat tunc in memoria eorum, facinus illud stupendum, quod Vislaū & Petrum, aquis praefocatos, S. Hyacinthus ad vitam reuocasset. Voluebant animo, misericordiam & potētiam Hyacinthi, quod is adhuc inter mortales positus, omnib. viscera patefaciebat amoris, supraq; naturā & mortem imperium tenebat. O si qua te Hyacinthe, ita cōpellebant, tenet cura mortalium, qui iam immortalitatis decus obtinuisti. Si non inanes, prout certissimae sunt pollicitationes tuae, ò Hyacinthe, quib. spōdebas. Ego ex isto corporis miserrimo carcere expeditus, ex altissimo cœlorū domicilio, tanto melius vobis qui in terra morabimini opitulabor, quāto post obitum, cum illo perenni bonorū fonte coniunctior ero. Si accessione beatissimae charitatis, in patria cœlesti, non imminuta, sed maximū in modū amplificata est tua potestas: succurrite, quia potes, orbitati nostrae. Ingeminatis orationibus, spe maxima in S. Hyacinthū excitati, collisi iuuenis cadauer, ad sepulchrum eiusdē Sancti, recens ipso die sepulti, detulerunt: tumulo, plena cū fiducia, superimposuerunt, obtestantes per eam quam viuens olim conceperat charitatē, ne votis eorū deesse velit. Quid tum? Quasi post vnius horae interstitiū, cūctis adspectantib. simulq; vehementer paudentib., & ex pauore mirantib., & ex admiratione latitiā ingentem percipientib., iuuenis qui erat defunctus, viuus & sanus resurrexit. Nullumq; vestigiū aut collisionis, aut vulnere ex conusione, in excitato corpore apparuit. Mirandum erat in Regum historia, quod Helisei cadauer, contactu suo, mortuum iniectum, ad vitam reuocauit: longe hoc magis stupendum censeo Hyacinthi, quādo ex solius lapidis, non corporis contactu, mortui resurgunt. Quam ob rē non ita cœlos intrauit S. Hyacinthus, vt terrigenarum curā abijceret. Animo cōtemplās, deuotorū sibi clientum necessitates, adest apud Altissimum intercessor: adest & in terris opitulator. Quod dudum Ecclesiastes de quodā Prophetarum. Pullulant ossa eorum, aiebat, de loco suo. hoc idem de S. Hyacintho verum est dicere. Quippe ad sepulchrū illius, à morte eiusdem, admiranda facinora: per continuos circiter quadringentos annos, semper parabantur. Hyacinthus enim (vt Sigismundus I. Polonorum inuictissimus Monarcha, Leoni X. Pont. Max. scripserat) in vita trium mortuorū suscitator, egregijs factis, & SV PRA HVMANVM CAPTVM DIVINA QVADAM OPE GESTIS, æternitatem meruit. Hyacinthus particeps vitæ Dominici existens, (scribebat Leo X. Cracouiensi & Præmissiensis Episcopo) tā in vita, quam post mortē, MULTIS SEMPER CLARUIT MIRACVLIS. Hyacinthus & dū in humanis egit (verba Clementis VII. refero) ac tēpore quo creatori suo spiritum reddidit, ac posteaquā vita functus est, plurimis assidue fulsit miraculis. Hyacinthi Comititis S. Dominici (ita de eo perhibet Sixto V. Pont. Max. Stephanus I. Rex Poloniae) cōtinuo sanctitas florescit, & mirifice pijs hominibus apud Deum suffragatur, varioq; elucet miraculorum genere.

Eccl. 49.

Elogia in  
S. Hyacin-  
thum.Sigismund  
di I. Regis  
Polon.Leonis X.  
Pont. Ma.Clementis  
VII. Pont.  
Max.Stepha. I.  
Regis Pol.

*Anna Regina.* Nihil hic dicam de Annæ pijsimæ Poloniorum Reginae in Hyacinthum encomijs, quod. s. splendescit in dies singulos, huiusce Diui sanctimonia, populi pietate miraculisq; insignis: quod inde apparet cuius, quanti & cuius viri fuerit comes & imitator. Siquidem à D. Dominico Polonus, in

*Geor. Radziuili Cardinal.* Poloniam missus, Apostoli munus obiuit. Præteribo & Cardinalis Radziuili, in Hyacinthum prolatam fidē: quod scilicet miracula D. Hyacinthi, socij olim ac discipuli S. Dominici, quib. Dei beneficio claruit, adeo stupenda admirandaq; fuere, vt eorum fama, vniuersam fere Christianorum orbē repleuerit. Tacebo & illud, quod Illusterrimus Regni Poloniæ primus Princeps Stanislaus Archiepiscopus de Hyacitho perhibebat.

*Stanislaus Carcouij Archiep.* Vitę Hyacinthi Sanctitas, operumq; admirandorū multitudo & magnitudo, quib. celestis vir ille viuus, mortuusq; claruit, quæq; non modo à Maiorū Patrumq; nostrorū memoria, ad nos deuenerunt, sed nostra etiā ætate quotidie fere perspiciuntur. Præclarū est illud Petri Myiskouij Craouiensis Antistitis, de eodem Hyacintho testimoniū: quod scilicet eo fama Sanctitatis illius, & miraculorū processit, huius vt amplissimi Regni, vicinarūq; nationum finib. non conclusa, vniuersam Christianā Rēpublic, peruasit, & omniū mortaliū, qui de illius factis audiuere mentes, summā in admirationē rapuit. Nec immerito certe, ait. Pauci. n. in sacrarum literarum monumentis, miraculis claruisse leguntur, quæ D. Hyacinthū fecisse non modo accepimus, verumetiam ipsimet oculis nostris conspeximus. Nam vt ea omittam (subiungit idem Antistes) quæ illi cū alijs Sanctissimis viris cōmunia fuerunt, quod cæcos illuminauerit, leprosos mundauerit, sanauerit ægros, multaq; alia admiranda miracula, Diuina fretus potentia fecerit: illud modice attingam, quod paucis Sanctis in vita contigisse legimus, tres à morte ad vitam reuocauit: vita vero functus, & vsq; nunc, magnis claret miraculis. Addidit Hilarion Rangonius: Inexorabili mortis Voragine, QVINQVAGINTA QVATVOR absorptos mortales, ad eam diem, qua in Apotheosum Sanctorum relatus est, sua ope Hyacinthus, vitæ reddidit.

Tempus me deficeret, si omnia per eum miracula gesta recensere pergerem: quem ego quoque indignus, non semel de vita priclitatus, primum quidem in morbo à medicis deplorato, & nuper in vorticoso flumine iamiam demergendus, affuisse mihi auxiliatorem persensī.

Et in morbo quidem anno Domini 1601. In ardentissimā febrem incidi pridie nonas Octob. Causa fuit, concussio, ex bis suscepto itinere difficillimis anni temporibus in Urbem, innumerisq; in ea emensis laboribus, prouinciæ tuendæ gratia. Regredior secundo Cracouiam, ad vltimum Septembris, & ciuitas peste laborabat. Ad supplicationes multorum, die festo solenni Sanctissimi Rosarij bis Cōcionem in Ecclesia ago. Sequenti luce, leui febricula, doloreq; capitis, nonnihil me tentari sentio. Suspicio pestem, in suggesto hautam. Frequentissimus enim Audi-



tor adfistens erat. Suppriorum conuentus consulo. Inconsulto ille medico ( nam nullus in ciuitate infecta tunc aderat ) proferit acriorem quam morbus postulabat medicinam. Antimonium præparatum fuit. Lancinat me illud desumptum, inq; febrem vehementissimam conijcit. Hinc maior suspicio pestis conceptæ innascitur. chirurgus vocatur, qui venam quam primum secat, adest, aperit, sanguinem copiosorem exhaurit, irritat humores, febrem accendit, quæ ad trimestre me excussit, dolore intolerando lateris dextri adiuncto, suppurabantur interiora. Orationibus Sancti Hyacinthi à febre liberor, ipso die Sanctæ Lucæ. Secundo & iterum recido in morbum grauiorem ex incuria. Multis medicamentis voratis, non sumptis, epotis non libatis, sed frustra, balneum calidius ingredior. Suppuratio hinc lateris resoluitur. Excreare incipio sanguinè grumosum in frustra concretum, noctibus & diebus singulis libras ad minus quinq; , sex. Inde à medica manu desperor, morti iam destinatus. Sextus iam tunc mensis agebatur deciduæ ægritudinis, quo infra paucos dies consumendus eram. Rebantur vel pulmones, vel epar, vi febrium combustum, inq; pus conuersum reiectari, & quia violenter, & in tanta copia, citam fore mortem mihi portendi iudicabant. Et indicio erant, pulsuum ictus, ad brachium fere retracti, frigescensq; totum corpus, frustra ignibus admotis. Iam ergo accingor ad mortem Sacramentis omnibus pro extremo viatico, de more Religionis procuratus. Adfunt Fratres animæ exitum orationibus præcludentes. Votis igitur Diuo Hyacintho, humiliter sponso, non sine admiratione omnium, qui me languentem inuisebant, à præsentissima morte liberor.

In fluuio vero, anno præsentis 1606. die 15. Februarij. Eorundem provincie Poloniæ negotiorum causa, à Patribus iussus, pergebam ad Urbem. Prætereo alpes Carniolæ, Foroiulium ingressus, Taruisium propero. Die supra numerata, accedo Anaxum fluuium (Taruisinis Piauè dictum) ningente pluuiosoq; cælo, partim ex resolutione niuium, partim ex pluuiarum frequentibus aquis redundantem, & in plures ramos dispersitum: nemine ductore ad iter, nullo nauclero ad vadum transeundum reposito, vnà cum socio, transeo alterum & tertium torrentem, fluminis turbulentis: quartus trames aderat, latitudine non multum nimia, at aquarum impetu & altitudine superq; excedens. Hortante socio, in Dei nomine committimus nos vndis, equorum fortitudine, nandique eorum peritia freti; dum in medio amne sumus, aquæ incrementis, equum sub me impellunt, rapiuntq; : natere ille cupit, habenas ego, consilij inops restringo, socius iam euaserat: fluctibus equus obruitur, & non nisi extrema capitis ab aquis pandit. ego quoq; equo insidens, deorsum aquis rapien-  
tibus trahor. Sancto tandem Hyacintho sæpe sapius in clamato in subsidium, alterum littus arripio, hocque extra periculum, qui iam periculum præsens sustinebam.

## CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

*Sanctus Hyacinthus in Apotheosim Sanctorum refertur Ecclesiae ritu solemniori, à Summo Pontifice Clemente VIII.*



VNQVAM virtuti sua defuere præmia, honoresq; promeriti. Romanis celebre fuit, illos qui Reipublicæ, vel amplificandæ, vel ornandæ causa, præclara aliqua gessissent, vel pietatem iustitiæ iunctam, multiplici ac vario argumentorum genere, exercuissent, encomijs, panegyricis, elogijs attollere, statuas ex Pario lapide, quin & ex argento & auro effictas, pyramides præaltas, obeliscos, arcus triumphales eis erigere, perpetuitatique nomina illorum consecrare, & in Concilium Deorum referre. Veri etiam Dei cultoribus, idem semper studium extitit, maiores suos ob virtutem insignes, laudibus ornare, Diuinisque honoribus dignari. Hinc Syracides, Abelem & Enochum innocentiae ideas, Noe mundi reparatorem, Abrahamum Fidei Parentem, Isaachum obedientiae exemplar, Iacobum longanimitatis, Iosephum castimoniae, Moysen mansuetudinis, Phineen iustitiæ, Iosue, Calebem, Samuelem, Dauidem, Eliam, Eliseum, Ezechielem, & alios aliarum virtutum cultores, propter illustria acta, propter innocuam viuendi rationem, propter Diuino quodam ordine conseruatam religionem & sanctitatem, in Album Sanctorum retulit. Fecit & Paulus ille in tertio cælo excultus disciplinis, qui innumeros Sanctos, iisdem honoribus, eademque Apotheosi dignatus est. Monebat Sapiens: Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. Nomina eorum viuant in generatione & generatione, Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nunciet Ecclesia. Faciebat & semper Ecclesia, ob vitam recte gestis præclaram, vel propter sanguinem pro Christo effusum, Diuinis homines afficiens ornamentis.

*Ecc. 49.*

*Hebr. 9.*

Non inuidit eandem gloriam Sancto Hyacintho, licet sere, sed maxima cum gratulatione totius orbis, propter vitam ab eodem innocentissime actam, & varijs, atque innumeris prodigijs illustratam, cathalogo Sanctorum qui publice ab Ecclesia coluntur & inuocantur, illum adscribens.

Hæc est vitæ ipsius ratio, à Sanctissimo Clemente Octauo Pontifice Maximo, in Tabulis Apotheosis eiusdem, plus vere, quam ex Tripode, orbi vniuerso denunciata.



Bulla Canonizationis Sancti Hyacinthi.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei,  
Ad perpetuam rei memoriam.



**B**ENEDICTVS Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui dilectam filij sui sponsam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam perpetua regit providentia, atq; his luctuosis tēporibus multis erumnis & calamitatibus afflictam, multiplici etiam gaudio, ex Sanctorum suorum gloria consolatur. Vere. n. magna existit spiritualis latitiæ materia, cum Deus illustria seruorum suorum merita, ideo mundo manifestat: vt dum illis vbiq; terrarum veneratio tribuitur, Deus ipse in Sanctis suis mirabilis prædicetur. Nam cum aliqui serui Dei, excellenti vitæ sanctitate, & miraculis insignes, iam cum Christo in cælo regnantes, in terra quoque, summa Romani Pontificis auctoritate Sancti esse declarantur, Rex ipse sempiternæ maiestatis & gloriæ, in Sanctorum concilio glorificatur: Diuini cultus obseruantia augetur: fidelium pietas & deuotio excitatur: detestanda hæreses magis magisque conuincuntur: plures populo Dei ad virtutis exemplum & suffragij patrocinium proponuntur, vt quod fideliter petimus, id efficacius multiplicatis intercessoribus consequamur. Quare magna Dei benignitate, ante paucos annos factum est, vt à fel. rec. Sixto Papa V. prædecesore nostro, ex Seraphici Patris Francisci Religione, Beatus Didacus Hispanus in Sanctorum numerum referretur. Et nunc vicissim ex Beatissimi Patriarchæ Dominici disciplina, Beatus Hyacinthus Polonus, Sanctis pariter Christi confessoribus adscribatur. nimirum vt duo clarissimi Ordines, vnde tot pij ac Sancti viri Catholicæ Ecclesiæ lumina prodierunt, nostra quoque ætate, duplicato Christiani populi gaudio, honore consimili augeantur. & duæ istæ lucernæ, fide & signis mirabilibus luminosa, & charitate ardentes, supra excelsum candelabrum collocatæ, in domo Dei colluceant. Et nos quidem, cum multis alijs in rebus, tum in hoc etiam Diuinæ gratiæ abundantiam agnoscimus; primum quod nos ipsos Deus, veluti oculatos testes, in hac religiosa causa esse voluerit. Nam cum ex numero essemus Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. Ecclesiæ Cardinalium, & Apostolicæ Sedis de Latere Legatione in Polonia fungerentur, vidimus Cracouiæ insigni loco sepulchrum Beati Hyacinthi, in quo venerandum illius corpus, in somno pacis requiescit. & Regni illius erga hunc Beatum virum singularem deuotionem perspeximus. Deinde etiam in eo diuitias bonitatis Dei prædicamus, quod ita disposuit, vt hoc pium & salutare Canonizationis Beati Hyacinthi negotium, ante annos quinq; & septuaginta, religiosis Poloniæ Regibus, Regnique Ordinibus supplicantibus inchoatum, & à pluribus Rom. Pont. prædecessoribus nostris, varijs progressionibus prom. otum, tandem qui nostræ humilitatis ministerium; qui Poloniæ Regnum peculiari paternæ dilectionis affectu cōplectimur, omni ex parte absolueretur.

Anno siquidem humanæ salutis M. D. XVIII. fel. rec. Leo Papa X. prædecessor noster, supplicationibus rec. me. Sigismundi Primi Poloniæ Regis, tunc in humanis agentis, de Beato Hyacintho Polono Ordinis Fratrum Prædicatorum, fidei integritate, morum sanctimonia, & miraculorum fama, in vniuerso Poloniæ Regno percelebri, in Sanctoꝝ numero referendo, inclinatus. bo: mem. Ioanni Episcopo Laodicensi, & Iacobo Canonico Cracouiensi, vt in eius vitam & miracula diligenter inquirerent, suis quibusdam literis mandauit. Qui pro suo Apostolicæ Sedi obtemperandi studio, vniuersæ illius vitæ & miraculorum rationes in Acta retulerunt, eæque anno etiam Domini M. D. XXI. Leone prædecessore prædicto vita functo, ad piæ memoriæ Clementem Papam Septimum, etiam prædecessorem nostrum transmiserunt. Quibus quidem actis diligenter perspectis, ac etiam ipsius Sigismundi Regis supplicationibus, idem Clemens prædecessor adductus, dum de tota re maturè decerneret, Fratribus Ordinis Prædicatorū dicti Regni, vt postridie Festiuitatis Assumptionis Beatissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, Solennitatem atq; Officium, ac Sacrosanctum Missæ sacrificium, in eiusdem Beati Hyacinthi honorem celebrare, atque etiam imagines & Altaria illi, in omnibus Ecclesijs domorum suarum præfati Ordinis statuere possent, concessit. Et deinde prædicto Sigismundo Rege, id etiam postulante, eandem concessionem, ad omnes dicti Regni Cathedrales Ecclesias, quoadusque ad canonizationem dicti Beati Hyacinthi deuentum esset extendit. Cæterum, consilio de Canonizatione huiusmodi, ob quasdam tunc obortas difficultates, per id tempus intermisso, anno similiter Domini M. D. XXXIX. tunc existentes Præsules eiusdem Regni in Synodo Petricouiensi per eos celebrata congregati, vnanimi consensu, dicto Clemente prædecessore defuncto, per literas Sanctæ mem. Paulo Papæ Tertio, similiter prædecessori nostro supplicarunt, vt ad huiusmodi Canonizationem perficiendam, suam & dictæ Sedis auctoritatem impertiretur. Quorum supplicationi, idem prædecessor annuens, tribus Venerabilibus Fratribus suis S. R. E. Cardinalibus, Ordinum Prioribus, negotium Canonizationis huiusmodi rursus examinandum commisit. qui & ipsi, pro assiduïs Sigismundi Regis, necnon Prioris Prouincialis dicti Ordinis in prædicto Regno tunc deputati supplicationibus, quibus nempe id petebant, vt in ipsius Hyacinthi fidei synceritatem, vitæ sanctitatem, & miraculorum, quorum indies in dicto Regno fama augebatur, excellentiam, diligenter iterum inquireretur, ad quosdam ipsius Regni probatos viros, hoc negotium detulerunt. Qui concessionibus Apostolicis super ea re factis, alijsque omnibus quæ ad Canonizationem prædictam pertinebāt, attentè consideratis, singula maturè examinata, in publica documenta redegerunt. denique summa fide collecta, ad dictam Sedem transmiserunt. Postmodum idem Paulus prædecessor, Fratribus dicti Ordinis eiusdem Regni etiam concessit, vt ipsi officium de dicto Beato Hyacintho, singulis quintis ferijs, in quas nulum Festum proprium incideret, perinde ac si esset in Sanctoꝝ numerum relatus, quemadmodum de S. Dominico singulis ferijs tertijs fieri solet recitare,



ac illius ossa & corpus exhumare, ipsumque in sublimiorem locum Ecclesiæ transferre possent. Postmodum labente anno Domini M. D. L. XXXIII. claræ mem. Stephani Polonia Regis, de eadem Canonizatione apud sæl. rec. Gregorium Papam XIII. pariter prædecessorem nostrum, dum in humanis ageret supplicatione intercedente; ac interea illo vita functo, Charissimi in Christo Filij nostri Sigismundi Tertij Polonia Regis, ac Charissima etiam in Christo Filia nostra, Anna Polonia Regina, necnon dilectorum Filiorum nostrorum, tunc suorum Georgij tit. S. Sixti de Radziuil. & Andrea de Somlio tit. S. Angeli in Piscina, Battorij nuncupatorum Cardinalium, & Venerabilium Fratrum nostrorum Archiepiscoporum & Episcoporum, caterorumq; totius Regni prædicti Ordinum status, tam Ecclesiastici quam secularis votis ac precibus, à sæl. rec. Sixto Papa Quinto, etiã prædecessore nostro, per dilectos filios Stanislauum Rescium, eiusdem Sigismundi Regis apud eundem Sixtum Internuncium, necnon Fratrem Hyppolitum Mariam Beccaria de monte Regali, Magistrum Generalem totius Ordinis Prædicatorum, ac eius nomine Fratrem Bartholomeum de Miranda, tunc Procuratorem Generalem eiusdem Ordinis, ac demum Fratrem Seuerinum Cracouiensem, eiusdem causæ, nomine Prouinciæ & Regni Polonia, ad id constitutum Procuratorem supplicatum fuit, vt ipse eundem Beatum Hyacinthum pro sanctitatis suæ fama, quam miraculorum accessio, in dies magis magisque confirmabat, in Sanctorum numerum, veteri Ecclesiæ Romanæ ritu, & præscripta solennitate cooptaret. Idem vero Sixtus, prædictum processum, super huiusmodi re confectum Congregationi Venerabilium Fratrum nostrorum, tunc suorum S. R. E. Cardinalium super Sacris ritibus deputatorum examinandum commisit. Coram quibus, idem Sigismundus Rex, & vniuersi Regni prædicti Status Ecclesiastici, necnon ipsius Ordinis Prædicatorum Religionis professores, nonnulla Scripturarum ac iurium volumina, duoque processus super ea re formati exempla protulerunt. Vnum videlicet, è sæl. rec. Pauli Papæ Quarti, etiam prædecessoris nostri, qui vnus ex tribus Cardinalibus in Ordine Prioribus, à prædicto Paulo prædecessore, ad id deputatus fuerat, scripturarum monumentis depromptum: alterum vero ex ipso Regno, simul cum libro, tum vetustatis auctoritate, tum vitæ ac miraculorum eiusdem Beati Hyacinthi diligenti expositione probato, allatam. eo quidè illud ad fidem propositis de rebus faciendam firmitus, quod esset præstantium virorum literis obsignatum, & longo annorum spatio, in Archiuio Cracouiensi eiusdem Ordinis Prædicatorum, tanta cum fidei laude asseruatum, vt illo tanquam certi testis opera, summa auctoritatis homines, semper dubijs in rebus vtrètur. Cuius rei fidem, vel hoc ipsum augebat, quod alterum alteri, tum rebus, tum sententijs omnibus, tam apte respondebat, vt nihil, vel similis, vel congruentius excogitari posse videretur. Quæ quidem vniuersa, citato Fiscii Procuratore recognita fuerunt. Idem porro Sixtus Prædecessor, Tribus causarum Palatij Auditoribus, doctrina & vsu rerum præstantibus, ad hoc nominatim deputatis mandauit, vt de iisdem illis iuribus, ac processus exemplis cognoscerent, & Con-

clusiones inde pro more colligerent. Qua in re, cum diu multamque illi operam suam exercuissent, eodem Sixto, sicut Domino placuit, viam vniuersæ carnis ingresso, sæl. rec. Gregorio Papæ XIII. prædecessori etiam nostro retulerunt, producta iura plenissima esse fidei, atque auctoritatis, processumque omnem ad Canonum præscripta fuisse confectum, atque ex eo Beati Hyacinthi, Fidei integritatem, vitæ sanctitatem, & miraculorum, ex quibus octo potissimum consideranda proposuerant, claritatem, manifeste ducere. Qua quidem re, ad Venerabilium etiam Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium, super Sacris ritibus tunc deputatorum Congregationem, ut & ipsi, quid de ea re sentirent, in medium afferrent, eiusdem Gregorij iussu remissa; iidem Cardinales attente examinatis, allatarum à prædictis causarum Auditoribus, conclusionum argumentis, ac Fisci Procuratore semper citato atque audito, seruatisque etiam seruandis, vnanimi consensu eorundem Auditorum, super Scripturis, iuribus, & processus exemplis exhibitis, relationem approbarunt, & rationes quibus de illius Fide, vitæ & miraculis constaret, longe firmissimas esse iudicarunt. Accessit denique recens, & æquitatis, ac pietatis plena postulatio, eiusdem Sigismundi Tertij Regis, qui etiam Suetiæ Rex existit, quique Legationis nobis, ac Sedi Apostolicæ obedientiæ præstandæ causa, Dilecto Filio insigni viro Stanislao Minski Palatino Lenciciensis, apud nos, & dictam Sedem Oratori suo, nuper delata, nihil eum vehementius à nobis hoc tempore flagitare iussit, quam ut negotium istud, ad optatum tandem, & suis atque Christi fidelium eiusdem Regni Poloniæ supplicationib. consentientē exitum perducamus. Cuius quidem Beati Hyacinthi, vitæ omnis ac rerum, quas Deus eiusdem tum viuentis tum defuncti intercessione ac meritis gessit, narrationem hoc loco pro nostro munere toti Ecclesiæ proponendam duximus. ut inde non solum ad Diuinas laudes prædicandas, atque ad Christianam Religionem, firmiore pietatis zelo conseruandam Christi fidelium animi excitentur: verum etiam, eo nomine ingentes gratiæ ab omnibus Christi fidelibus Deo agantur. quod Beati Hyacinthi prædicti sanctitatē, quanquam grauib. de causis antea probatam, & multis miraculis illustrem, Publica tamen ipsius Apostolicæ Sedis, quam Spiritus sanctus regit & gubernat, ac nostra sententia, omnino confirmari hoc tempore voluerit.

NATVS igitur est B. HYACINTHVS in Polonia, in villa quæ Camienfis appellatur, Vuratislaviensis Diocesis, ante annum Domini, Millesimum ducentesium, ex Nobilibus, & Christianis parentibus. Sed quibus vitæ, virtutum, ac miraculorum splendore, longe ipse perluxerit.

Inuentis ætatis tempus, ijs primum literis, quibus ætas illa informari solet, impertiuuit. in quibus, cum tantum profecisset, quantum ad altiore disciplinam capeffendam, satis sibi esse videbatur, animum statim ad Theologiæ & Iuris Canonici studia adiunxit. magno sane & admirabili cum fructu, ut qui non multo post Cracouiensis Ecclesiæ Canonicus factus, ita inter Ordinis sui viros excelluerit, ut propter eximiam eruditionem, cum præclara & insigni pietate



pietate coniunctam, tanquam ardens lucerna, ceteros clarissimo virtutum suarum lumine collustraret.

Ab luone deinde Cracouiensi Episcopo Patruo suo Romam perductus est. ubi una cum Ceslao ipsius consanguineo, & Hermanno Theutonico familiari suo, à S. Dominico Romæ tunc degente, eiusdem luonis rogatu, qui de Hyacintho ac duobus alijs regularis vitæ suæ instituto imbuendis, cum ipso egerat; perexiguo tempore, omni illius disciplina egregie instructus, in eiusdem Sancti Dominici Ordinem nomen dedit, habituque de manibus illius suscepto, & expresse illius Regulam professus in Poloniam tandem cum socijs redijt. Quo in itinere, cum vsq; ad Ciuitatem Trisacensem permisisset, verbo simul & exemplo, tantum illic profuit, vt ipsi sex mensibus Monasterium dicti Ordinis, multis ibidem Fratribus, & Hermanno illis Præposito, relictis construxerit.

Inde Cracouiam reuersus, alio ibi eiusdem Ordinis monasterio erecto, Dominicanæ Religionis crescentem paulatim Familiã propagauit. Mox ad aliarum eiusdem Poloniæ Regni Prouinciarum salutem cogitatione conuersa, quatuorq; alijs professionis suæ monasterijs, varijs in locis ædificatis, omnes, tñ verbi Dei prædicatione, tum vitæ suæ innocentia, in sui admirationem excitauit.

Summa denique hæc est: quam à S. Dominico eiusdem Religiosi instituti Auctore, tanquam è purissimo fonte hauserat viuèdicationem; eandem ipsum, ad extremum vsque vitæ diem, sanctè & religiosè seruasse. Nam siue Christianæ humilitatis species ante oculos proponatur; eo nihil erat demissius, nihil modestius, siue castitatis ac virginei pudoris imago pulcherrima desideretur, illo nihil purius, nihil candidius fuit. Si denique veræ in Deum & proximos charitatis forma exquiratur; illius charitate, nihil potuit absolutius, nihil perfectius exoptari.

Quanta porro in corpore castigando, vtque ad seruitutem redigendo illius fuerit seueritatis; singulæ noctes inditio fuerunt, quibus sese, vsque ad sanguinis profusionem affligebat. Qua vero continentia & moderatione, in victu omni fuerit; præter ferias sextas, Beatissimæ etiam Dei Matris Mariæ Virginis, & Sanctorum Apostolorum vigiliæ, ad vnâ omnes declarant, quibus excepto pane & aqua, nihil omnino gustabat. Diuini autem Numinis propitiandi tanta cura, tantaque sollicitudine tenebatur, vt totas noctes in Templo fundendis ad Deum precibus insomnis persæpe consumeret. Et si quando inedia ac sopore fessis, & cadentibus membris, somnum capere cogebatur; aut stans, lapidi tantum Altaris innixus, aut iacens, humi scilicet prostratus quiescebat.

Et quoniam nihil magis quam otium, homini præsertim Religioso vitæ adum esse sentiebat: idcirco quicquid temporis vacuum illi ab Oratione supererat, id omne, partim colendis Sacris studijs, partim habèdis Concionibus, partim confessionibus audiendis, partim etiam ægrotis inuisendis, partim denique Deo & proximis seruiendo impendebat. Cuius quidem singularem susceptæ vitæ rationem, quæ Cælestis potius, quam humanus vir merito reputabatur, frequens multorum, qui se eius precibus & orationi commendabat, ad eum concursus, atque

Miracula  
S. Hyacin-  
thi.

1. adeo noua indies rerum ab eo gestarum præstantia, & pleraq; miracula, minime obscura declarât. In quibus, vt cætera quæ innumera prope sunt omittamus, cuiusdam Petri ex villa Possouij oriundi, resuscitatio proponenda primum occurrit, quem rapidi fluminis impetu ex equo deiectû, & in aquis omnino submersum, cum eius corpus altero die iam latens, inexpectato ex ipso flumine prodisset, Deus ob merita & preces eiusdem Beati Hyacinthi, statim ad vitam reuocauit.
2. Eiusdem quoq; sanctimoniam, mulier quædam Iudith nomine egregiè ostendit, quam cum paralysis morbi vis elinguem prorsus ac mutam reddidisset, nulla ratione vocem emittere vltam posset, tandem Beati viri intercessione assequuta est, vt lingua & sermone liberè vteretur.
3. Prædicandi autem Euangelij causa, cum ad varia passim loca se conferret; ac propterea ad Vandalum flumen, Vissogradum Massoniæ urbem, redundantibus aquis præterfluens, aliquando peruenisset; nullo Nauclero, nulloque nauigio, quo trans amnem reheretur ad illius ripas conspecto, Diuina ope implorata, & Crucis signo communitus, comites ad iter per medios fluctus alacriter prosequendum, hortari hunc in modum capit. Eia, inquit, Filij. Sequimini vestigia mea in nomine Christi. Quo dicto, statim in flumen, siccis vestigijs se immisit. Verum socijs, præeuntem illum sequi metuentibus, extenso pallio aquam regens. Agite, inquit, Filij charissimi. Sit iste nobis pons Iesu Christi, per quem in nomine eius transeamus. Itaque flumen illud altissimum simul ac rapidissimum, vna cum socijs incolumis traiecit.
4. Quodam tempore etiam, cum per agros villæ cuiusdam, Diœcesis Cracouiensis, inopum ac pauperum hominum segetes, iniuria grandinis lasas passim ac disiectas videret, non prius sibi ab Oratione temperauit, quam easdem incolis, intactas atque integras reddidisset.

Longum esset cæteras res ab eo, dum vixit gestas per censere, vt cui toto vitæ cursu nullus vnquam dies effluxerit, quo non præclara aliqua ediderit, Fidei, pietatis, innocentiae, cæterarum omnium Sacrarum virtutum documenta. Quo quidem vitæ genere, ad quadraginta propemodum annos perducto, cum tandem cuperet dissolui, & esse cum Christo, in vigilia festiuitatis Assumptionis Beatissimæ Dei Genitricis ac Virginis Mariæ, Fratribus Monasterij Sanctissimæ Trinitatis Cracouiensis accessitis, moriturû sese definito die prædixit; eosq; appropinquantis sui discessus nuncio percussos, amantissime consolatus, valere in Christo, Deumque in vita perpetuo timere iussit. Postridie igitur, pijs ac Canonicis precibus recitatis, & Sacrosanctis Sacramentis Ecclesiæ, summa cum veneratione perceptis, cum versum illum, extremo iam vitæ spiritu pertrulisset, In manus tuas Domine commendo spiritum meum, in Domino obdormiuit, eiusdem Domini Anno M.CC. LVII. die XV. mensis Augusti.

Audita eius morte, cum magna multitudo hominum, siue prosequendi funeris, siue contingendi corporis, siue per eum Diuini auxilij expetendi causa, siue alio Christiana pietatis officio, ad Sanctissimæ Trinitatis Monasterium eiusdem



eiusdem Ordinis Prædicatorum, sepulchro ipsius religiosum ac celebre confl-  
 xisset; Deus in cuius conspectu, gloriosa est mors Sanctorum eius, Zegotam quen-  
 dam nobilem Polonum, qui ex equo, quem forte agitabat, miserrime excussus, <sup>Post mor-</sup>  
 effractis & contusis totius corporis membris statim obierat, ad Beati Hyacin- <sup>tem circa</sup>  
 thi sepulchrum, eo ipso quo mortuus est die, à parentibus allatum, ob eiusdem <sup>funus.</sup>  
 Beati Hyacinthi merita, & preces, non solum in vitam denuo excitauit, ve-  
 rumetiam pristina & valetudini, & integritati ita restituit, ut in eo, ne mini-  
 me quidem lisionis reliquum vllum vestigium appareret. Cuius miraculi fa-  
 mam, alterius etiam exitus auxit. Infantulus enim, quem mater mortuum edi-  
 derat, à Patre, ad Beati viri tumulum translatus, cum primum is profiliolo, vo-  
 to se Deopide obstrinxit, magna cum omnium admiratione viuere statim cepit.

Accessit illud quoque admirabile ipsius in Vrslam quandam factum. Que  
 cum maximis deplorati morbi doloribus toto biennio iactata, eo tandem deue-  
 nisset, ut omnis melioris valetudinis spe abiecta, ipsos iam menses duos, nullo  
 amplius cibo, sed aqua duntaxat vitam tueretur; Agneta tandem filia, Beati  
 Hyacinthi opem suppliciter implorante, optatam salutem recuperauit.

Postremo cuiusdam Barbaræ Craconiensis femina, quæ ex partu in hydropsim  
 inciderat, ita ut iam de illius salute, ab omnibus esset desperata valetudo, nul-  
 la prorsus humana medicina, sed vnius Beati Hyacinthi, cui sese commenda-  
 uerat, pietate ac meritis redintegrata, eximiam serui Dei sanctitatem clare  
 confirmauit.

Quibus sane signis, multisque alijs ad eandem Beati Hyacinthi sanctitatem  
 aperte comprobandam pertinentibus rebus adducti; ac præterea constanti om-  
 nium Ordinum dicti Regni, & eiusdem Sigismundi Tertij Regis, ac Dominica-  
 na Religionis petitioni satisfacere cupientes: cum id maxime, idem Sigismun-  
 dus Rex, per prædictum Stanislauum Minskij, suum apud nos Oratorem, ipse ve-  
 ro Dominicanus Ordo, per dilectum filium, Fratrem Ioannem Vincentium  
 Asturicensem, eiusdem Ordinis Procuratorem Generalem à nobis postulauit. ut  
 quoniam, quæcunque ad Acta & processum Beati Hyacinthi spectabant, ex  
 huius Sanctæ Sedis præscripto expedita ac perfectæ erant: Nos, quibus ea dere-  
 statuendi potestas à Deo est tributa, ad huiusmodi negotium definiendum, om-  
 nes auctoritatis Sanctæ Sedis Apostolicæ & nostræ partes conferremus, de eo  
 ipso, non prius tamen quam rebus omnibus diligenter, ut par est, circumsp-  
 ectis, hoc tempore nobis decernendum esse existimauimus. Crebris igitur ac diu-  
 turnis suprædictorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium  
 Congregationis Sacrorum Rituum cōsultationibus, hac ipsa de re, etiam nostro  
 tempore habitis, & processu omni ex Sacrorum Canonum præscripto, ab eis-  
 dem viso & examinato. quinetiam viris in Sacra Theologia ac Pōtificio iure  
 versatis, in consilium adhibitis; cum nihil iam desiderari videretur secretum  
 Consistorium indiximus. In quo Venerabilis Frater noster Alphonsus Episco-  
 pus Hostiensis, Cardinalis Gesualdus, cum suo & cæterorum Cardinalium Sa-  
 crorum rituum nomine, omnia ad eam rem spectantia, exactè ac prudenter ex-  
 plicasset,

plicasset, id demum in summa retulit. De Beati Hyacinthi Fide, vita ac miraculis, se & Cardinales Collegas suos sentire, omnia probata esse, quæ ad Canonizationem, ex Diuini iuris præscripto pertinerent, eamque ob causam posse Beatum illum (si idem nobis videretur) in Sanctorum numerum cooptari.

Qua quidem re intellecta, vehementer in Domino letati sumus, quod ad augendam serui sui dignitatem, facultas nobis hoc tempore offerretur. Nullam igitur officij partem, ad peragendum tanti momenti negotium præmittendam nobis esse censes: veteri Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum exemplo adducti, mandauimus, vt de re ad exitum perducenda, pro ipsius gravitate diutius deliberaretur. Itaque aliquot dierum spatio interiecto, Publicum Consistorium hanc ob rem indiximus, non modo Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consensu, sed etiam Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum & Prælatorum cæterorumque familiarium nostrorum Conuentu frequens.

In quo quidem Dilectus filius, Cynus Campanus Consistorialis Aulae nostræ Aduocatus, res gestas & Beati Hyacinthi virtutes, Fidei ipsius sinceritatem, vitæ sanctitatem ac miracula, oratione de more est complexus. ac deinde eiusdem Sigismundi Tertij Regis, totiusque Poloniae Regni ac Religionis Dominicanæ nomine, vt ipsum in Sanctorum numerum referremus, suppliciter a nobis postulauit. Quod cum præsentibus ipsi audiuissemus: dictum Sigismundum Regem, cui nunc maxima duorum præstantium Regnorum moles incumbit, ideo de Beato Hyacintho inter Sanctos aggregando incredibiliter laborare, vt nimirum noua sibi suisque Regnis firma apud Deum intercessionis patrocinia cõpararet. Itaque respondimus in tam sollicita, tanquam constanti, Optimi ac Piissimi Regis postulatione, inesse eximæ illius Religionis significatione, haud animi sui virtute alienam; neque indignam præstanti eius Diuini cultus amplificandi desiderio. Diximus etiam, permagnæ nobis esse voluptati, eoque animum nostrum ad gratias Deo agendas vehementer excitari, quod quibus seruis sempiternæ beatitudinis præmia iamdiu in celis sunt tributa, eosdem etiam in terris ab hominibus coli velit Deus. vt Christi fideles vel illorum intercessione cælestia auxilia facilius promereantur: vel eorum imitatione expeditius, ad cælestem, qua ipsi iam perficiuntur, gloriam perducantur. Summa denique responsionis nostræ hæc fuit, nobis quidem esse constitutum, granissimæ petitioni illius non deesse; causæ tamen magnitudinem obflare, quo minus in summa ipsius, totiusque sui Poloniae Regni voluntates res ipsa a nobis adhuc præstari possit: vt quibus eadem de re cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & cæteris Episcopis diligenter tractandum esset. Quo circa eosdem Cardinales & Episcopos etiam atque etiam monuimus, vt non solum quæcunque hac ipsa in causa versarentur, omni studio adhibito examinarent, verum etiam coniunctis precibus Deum deprecarentur, vt mentibus nostris lucem præferret, adeo demum agenda, quibus Diuinæ illius gloriæ amplitudo, & totius Ecclesiæ vtilitas augeretur. Hisce deinde perfectis rebus, Consistorium secretum



rursus indiximus; in quo etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, qui tunc  
 in vrbe erant, ac nostri & Sedis Apostolicæ Notarij, & Sacri Palatij Audito-  
 res, mandato nostro vocati adfuerunt. Tunc igitur nos pro nostra & Sanctæ  
 huius Sedis, in qua à Deo collocati sumus, auctoritate & potestate, & pro sin-  
 gulari Spiritus sancti in eandem Sedem, cuius ipsa infallibili sapientia guber-  
 natur, præsidio, ea diximus, quæ ad rem propositam, atque ad illius temporis  
 rationem, imprimis accommodata esse videbatur. Postremo, cum eisdem Cardi-  
 nalibus, cæterisque Episcopis egimus, ut præcise responderent, Vtrum ex pro-  
 cessu, & ex rebus in eo comprehensis ac probatis, Beatus Hyacinthus Canoniz-  
 andus videretur. Ac primū quidem iidem Cardinales, deinde et Patriarchæ,  
 ac deinceps Archiepiscopi & Episcopi, suo quisque ordine, concordibus senten-  
 tijs censuerunt; Beatum Hyacinthū, ex rebus, quibus omnis illius vitæ processus  
 constat à nobis optimo iure, Sanctorum numero esse adscribendū. Itaque quod vnum  
 iam restabat ex talibus, tamquam inter se consentientibus suffragijs, Deo bo-  
 norū omnium Auctori gratias agentes, ac leti, rerum tot ab hinc annis capta-  
 rum felici successu, diem Canonizationis præfiximus, ad Decimum Quintum  
 Calendas Maias, Dominicam scilicet in Albis. cum nimirum Paschalis solem-  
 nitas Festiuitate concluditur, nouella germina sanctitatis regeneratur, Neophi-  
 torum habitus immutatur, Paschales denique, idest, Indulgentiæ ac remissio-  
 nis dies celebrantur. ut tot tantisque cælestibus præsijs adiuti, melius ac fa-  
 cilius nostro munere fungeremur. Vrbe igitur ipsa Dominica in Albis, hodie-  
 nus scilicet dies illuxit, nos & iidem Cardinales, necnon Patriarchæ, Archiepi-  
 scopi & Episcopi, qui in Capellam nostrā Pontificiam nobiscum ad id conuenie-  
 rant, sacris vestibus induti, hymno, Ave maris stella, ad honorem Beatiss. Virgi-  
 nis Mariæ, cuius opem tunc maxime inuocandam duximus, inchoato, eodemque  
 illo ab eiusdem Capellæ nostræ Cantoribus ad finem usque deinceps decantato,  
 alijsque etiam Romanæ Curie Prælati & officialibus, familiaribusque nostris,  
 una cum cæteris totius Ecclesiastici Sæcularis & Regularis ordinis viris, lon-  
 go pioque ordine præeuntibus, omnes cum ardentibus cereis, ad illius gloriam,  
 qui sua luce & splendore Cælos, ex Palatio nostro Apostolico summa cum ce-  
 lebritate processimus; ad Basilicam Principis Apostolorum, tunc magno vndi-  
 que ornamentorum apparatu instructam; adeo ut singularis lætitiæ specimen  
 omni ex parte præferret. Suggestus enim, loci amplitudine insignis eiusdem  
 Regis, & Dominicani Ordinis impensis extructus ibi primum eminebat, in quo  
 Altare ad Sacrosanctum Missæ sacrificium solemniter a nobis celebrandum,  
 è regione erectum cernebatur. Templi deinde parietes insignibus Auleis, au-  
 ro & bombyce intertextis obtekti erant. Omnis præterea interioris Basilicæ  
 ambitus, accensis vndique cereorum flammis collucebat. denique suspensa de  
 tholo ac trabibus vexilla Beati Hyacinthi Sanctissimam Dei Genitricem Ma-  
 riam Virginem flexis genibus venerantis effigiem spectandam proponebant.  
 Nos igitur in eam Basilicam magna omnium Ordinum frequentia ingressi, at-  
 que in ea supernæ & Beatæ vrbis Hierusalem quasi sub aspectu positam pul-  
 chritudinem

chritudinem intuentes, in suggestum primum, ac deinde orandi causa ad Altare, ac postremo, ad Thronum, ibidem ut moris est ad dextrum latus erecti Sedem peruenimus. ubi eosdem Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, cum Sacris vestibus obedientiam nobis præstantes excepimus.

Tum idem Stanislaus, præfati Sigismundi Regis Orator, semel, iterum ac tertio postulauit, ut Beatum Hyacinthum in Sæctorum numerum referremus. Nos ad singulas ipsius petitiones, Litanis ac Sacris Hymnis per tria distincta intervalla recitatis preces adiunximus. Denique omnibus rite ac pie peractis, quæ hac in re alij Romani Pontifices prædecessores nostri seruanda esse statuerunt, Sanctoque Spiritu, cuius Diuino numine Ecclesiæ afflata nunquam fallitur, multis cum precibus inuocato.

Decretum  
Canoniz.  
S. Hyacin-  
thi.

Ad honorem Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, ad exaltationem Fidei Catholicæ, ac Christianæ Religionis augmentum, Auctoritate eiusdem Dei Omnipotentis, Patris & Filij, & Spiritus sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli & Nostra, de Fratrum nostrorum Cõsilio, decreuimus & definimus bonæ mem. Hyacinthum Polonum Ordinis Fratrum Prædicatorum, Sanctum esse, ac Sancti Cathalogo adscribendum. Sicut per presentes definimus, discernimus & adscribimus. Statuentes ut ab vniuersali Ecclesia anno quolibet, in die XVI. Augusti, Festum ipsius, & Officium, sicut pro vno Sancto Confessore non Pontifice ad formam in rubricis Rom. Breuiarij præscriptam deuotè & solemniter celebretur.

Insuper eadem auctoritate, omnibus verè penitentibus & Confessis, qui annis singulis, eodem die Festo ad sepulturam in qua eius corpus requiescit, deuote accesserint, necnon Ecclesias & Altaria in ipsius honorem constructa deuote visitauerint, easdem indulgentias & peccatorum remissiones concessimus, & elargiti sumus, quemadmodum concedimus & elargimur, quæ cæteris dicti Ordinis Monasterijs & Ecclesijs, in diebus festis eiusdem Ordinis Sanctorum iam concessæ sunt.

Quibus rebus ad S. Hyacinthi Canonizationem necessarijs absolutis, & hymno ad laudem Dei & gratiarum actionem decantato, ac Diuina ope per eiusdem Sancti viri intercessionem deuota ac pia precatione, quam ipsi recitauimus implorata, tandem eodem in suggestu & Altari Missam solemnem de Octaua Dominicæ Resurrectionis, cum eiusdem Sancti Hyacinthi commemoratione celebrauimus. & omnibus Christi fidelibus qui huic Canonizationi & Missæ interfuerant, ad laudem Dei, & Sancti sui gloriam, plenariam peccatorum suorum indulgentiam concessimus. Quocirca omnes Iesum Christum Dominum nostrum collaudemus, agnoscamusque, summa eius bonitate euenisse, ut in hoc perturbato rerum statu, noui apud Deum intercessoris meritis ac precibus adiuuari valeamus. magno quidem illud esse debet ad bene sperandum omnibus argumento, quod rem à tot Polonia Regibus, ipsisque Regni Ordinibus, iamdiu expetitam, communibus piorum ac religiosorum hominum votis ubiq; optatam, à plerisque etiam Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris suscep- am, hoc tempore



tempore perficiendi facultatem nobis tribuerit. Itaque Deum in Sanctis suis mirabilem deprecemur, ut Sancto Hyacintho suffragante Ecclesia sua pacem & tranquillitatem, Regibus, & Principibus Christianis vnionem, obsecatis hereticis Catholica veritatis viam ostendat, miseris infidelibus Christiani nominis hostibus Orthodoxæ Fidei lucem largiatur. Ceterum quia nimis difficile foret presentes nostras originales literas ad singula loca, uti opus esset deferri, volumus ut earum transumptis, etiam impressis, manu Publici Notarii subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem ubique fides habeatur, quæ ipsis presentibus, si exhibita & ostensa essent haberetur. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam, nostrorum Decreti, Definitionis, Ascriptionis, Mandati, Statuti, Concessionis, clargitionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ. Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Quarto. XV. Cal. Maii. Pontif. nostri Anno Tertio.

Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

† Ego Alphonsus Epif. Holtien. Card. Gesualdus.  
 † Ego Innicus Episc. Portuen. Car. de Arragona.  
 † Ego M. Antonius Episc. Prænest. Car. Columna.  
 † Ego Ptolomeus Epif. Tusculanus Card. Comen.  
 † Ego Gabriel Epif. Sab. Car. Palæotus.  
 † Ego F. Michael Epif. Albanen. Card. Alexandrinus  
 † \_\_\_\_\_  
 † Ego Iulius Antonius tit. S. Bartholomæi in Insula Card. S. Seuerinæ Maior Poenitentiaris.  
 † Ego Hieronymus tit. S. Sufannæ Presbyter Card. Rusticucius.  
 † Ego Petrus tit. S. Hieronymi Illyricorum, Presbyter Card. Beza.  
 † \_\_\_\_\_  
 † \_\_\_\_\_  
 † Ego Alexander tit. S. Prædix Card. Florent.  
 † \_\_\_\_\_  
 † \_\_\_\_\_  
 † \_\_\_\_\_  
 † Ego Augustinus tit. S. Marci Presbyter Card. Veronens.  
 † \_\_\_\_\_

DEVS.	PROTECTOR		NOSTER
	Sacrus	Petrus	
	Sacrus	Paulus	
	Cle-	mens	
	Papa	VIII.	
ASPICE			

† Ego Simeon tit. S. Anastasiæ Presbyter Card. de Terra noua.  
 † Ego Scipio tit. S. Saluatoris in Lauro Presbyter Card. Lancellotus.  
 † Ego Henricus tit. S. Pudentianæ Presbyter Card. Caietanus S. R. E. Camerarius.  
 † Ego Ioannes Baptista tit. S. Io. & Pauli Presbyter Card. Castrucius.  
 † Ego Dominicus tit. S. Grifogoni Presbyter Card. Pinellus.  
 † \_\_\_\_\_  
 † Ego Antonius Maria tit. S. Agnetis in agone Presbyter Card. Gallus.  
 † Ego F. Constantius tit. S. Petri in monte Aureo Presb. Card. Sarnanus.  
 † Ego Antonius tit. S. Stephani Presbyter Card. Saulius.  
 † Ego Euangelista tit. S. Matthæi in Merulana Presbyter Card. Cosentinus.  
 † \_\_\_\_\_  
 † Ego Ioannes Franciscus tit. S. Mariæ in via Presbyter Card. Maurocenus.  
 † Ego Marianus tit. S. Petri & Marcellini Card. de Amerino.  
 † Ego F. Gregorius tit. S. Augustini Presbyter Card. de Montelpeto.

Ego

† Ego Paulus tit. S. Cæcilie Presbyter  
Card. Sfondratus.  
† Ego Benedictus tit. S. Marcelli Presby-  
ter Card. Iustinianus.  
† Ego Augustinus tit. S. Laurentij in  
pane & perna Presb. Card. Cusa-  
nus.  
† Ego Franciscus Maria tit. S. Mariæ in  
Ara coeli Presb. Card. à Monte.  
† Ego Octavius ti. S. Alexij Presb. Car.  
Paraucinus.  
† Ego Philippus tit. S. Onuphrij Presb.  
Card. Placentinus.  
† Ego Hieronymus tit. S. Pancratij Pref-  
biter Card. Mattheus.  
† ——— ——— ——— ——— ———  
† Ego Flaminus tit. S. Clemētis Presb.  
Card. Platus.  
† Ego tit. S. Mariæ Angelorum Presby-  
ter Card. Borromæus.  
† Ego Lucius tit. S. Quirici & Iulite

Presbyter Card. Saxus.  
† Ego Franciscus tit. S. Mariæ Tranf-  
pontinæ Presbyter Card. Toletus.  
† ——— ——— ——— ——— ———  
† ——— ——— ——— ——— ———  
† ——— ——— ——— ——— ———  
† Ego Alexander S. Laurentij in Dama-  
soꝝ Diaconus Cardin. Montaltus,  
S. R. E. Viccancellarius.  
† Ego Ascanius S. Mariæ in Cosmedin  
Diac. Card. Columna.  
† Ego Guido S. Eustachij Diac. Cardin.  
Pepulus.  
† Ego Odoardus S. Adriani Diac. Car-  
din. Farnesius.  
† ——— ——— ——— ——— ———  
† Ego Antonius Diac. Card. SS. Qua-  
tuor Coronatorum.  
† Ego Petrus S. Nicolai in carcere Diac.  
Card. Aldobrandinus.  
† Ego Cinthius Diac. Card. S. Georgij.

M. Vestrius Barbianus.

Sebastianus Marcha Notarius R. apud Marcellum Secretarium.

## C A P V T V I G E S I M V M Q V A R T V M.

*Ossa Beati Hyacinthi pululantia ex Mausoleo suo in Ecclesia  
Sanctissimæ Trinitatis.*



CCLESIAM & Conuentum Cracouiensem Sanctissime  
Trinitatis præcipuè exornat insignis sepultura S. Hyacin-  
thi Confessoris tutelaræ Poloniæ. Proinde reuersus ad ean-  
dem Ecclesiam quisquis es viator, ad manum laeuâ ingres-  
sus Ecclesiæ ascēde per hos altissimos gradus ad eiusdem  
D. Hyacinthi prominens Sacellum, monumentū hoc quod cernis ex ala-  
bastro perlucido, & alio subfuso artificio cum materie decertans, sarco-  
phagum est S. Hyacinthi Thaumaturgi Poloni. Poloni dico, nō tantum  
Poloniæ. Vides & audis quomodo pullulāt ossa Hyacinthi de loco suo.  
Vides quō gemma hæc preciosissima lapide licet obruta, stupendas tamē  
virtutes ubiq; terrarum post apotheosim operatur. Placet ex innumeris  
quæ aspeximus & didicimus, aliquorum reminisci, quæ tū in Hispanijs,  
tum in lectissima Italia, alijsq; amplissimis prouincijs per hæc fere tēpo-  
ra, post Canonizationem, S. Hyacinthi inuocatione, mirāda patrata sunt.  
Bononia felicissima illa studiorum, mater totius Italiæ florentissima ci-  
uitas, mille plus minus miliaribus disiecta est à monumēto hoc Hyacin-  
thi,



thi, totidem fere Venetiârũ vrbs, Placentia, Ferraria, Mutina, Parma, Cremona, Mantua, Mediolanum, Casalís Montisferrati: maiori verò interstitio Florentia, Sena, Camerinum, siue Camertum Vimbria, Roma & Neapolis. In ijs tamen & alijs vrbibus remotioribus, non modo agri sanitare, verum & mortui vita precibus S. Hyacinthi, postquã is catalogo Sanctorum adnumeratus est, donati sunt.

Quo die referebatur Hyacinthus in album Sanctorum, anno Domini 1594. Rodigij apud Fratres Minores; ad imaginẽ Sanctissimæ Virginis, energumeni nescio quo spiritu acti, proclamantes accurrebant. Hodie (inquiiebant) in Ecclesiam introducitur, quidam qui magnã castris nostris inferet cladẽ. Non sua sponte dæmones, nemine tamẽ extra exorcizante, sed Iacinto iam radios fulgoris sui per Italiam exerente, ab obsessis fugiebant. Ex tunc Icona illa miraculis indies fulgere cępit.

Florentię in dicta solēnitate S. Hyacinthi prima post Canonizationẽ, multam tunc lętitia vniuersa ciuitas, demonstrare nitebatur. Adornabãt magnificentissimo apparatu Ecclesias Ordinis nostri S. Mariæ Nouellæ, & S. Marci: Sabæos odores vbiq; suffumigabant. In omnibus fere turrib. copiosos ignes accendebant, lętitia ingentis indices. Inter hæc solemnia contigit quendam ex eminente turri S. Marci misere delabi in terrã. Fractæ erant ex lapidum & hominis casu aliquot tegulæ, Ecclesiæ, & Conuentus qua parte ceciderat ille. Tamen ille oratione S. Hyacinthi, cui festiuos honores parabat, infractus & illæsus ad terrã vsq; decidit. Ex qua ilico prosiliens, ad ecclesiam incolumis & ouans processit, & nouis affectibus populos in Sanctum Hyacinthum inflammatos, nouo in se demonstrato miraculo ad nouam lętitiam inuitauit.

Ibidem quædã Monialis S. Dominici in Conuentu S. Catherinæ phty si diuturna iam fere cõsumpta, eodem pene tempore per vota S. Hyacintho nuncupata subitam miraculosẽ sanitatem recepit.

Anno autem præsentis quo hæc scribimus, scilicet 1605. apud mōtem quem Varcum vocant Florentini, puer quidam in cellam vinariã, aquis ex imbrium vehementi decursu redundantẽ, è scalis cadit, obruitur, præfocatur. Diu alibi quæsitum, nec. n. putabatur illuc cecidisse, tandẽ reperit mater, sed iam exanimem & turgidum: animi gratia aderat illic cuius quidam Florentinus cum vxore, qui sorte fit obuiam matri necẽ pueruli deplorãti. Explicat illi afflictę matri quæ miracula D. Hyacinthus indies patrat, ad vota sibi sponsonsa, ad hæc eandẽ flebilem hortatur. Paret mulier, vota spōdet, supplicat, filium suum à mortuis viuum surgere videt, grates ingentes Deo & Sancto Thaumaturgo persoluit.

Soncinni agebatur eadem solēnitas S. Hyacinthi anno Domini 1594. die 15. Iunij, aridam tubicen quidam habens manum, qua nec victũ quærere, nec cibos ori inferre poterat, accessit ad altare Sancti Confessoris, suppliciter exposcens Hyacinthũ, sibi quoq; non deesse dignetur, sed vi-

uīdo rore, desiccatos irrigare nervos, manumq; contractam rursus extēdere, & primo robori restituere velit. Dum in oratione persistit, ecce protinus quasi vincla quēdam manus suae confracta persensit: mox manum ac si nullo vnquam affecta fuisset malo protendit, primā sanitatē recuperata.

Eodem anno die 16. Augusti, quā S. Hyacintho consecrata solēni ceremoniā à Mediolanensib; colebatur, dum statuam D. Hyacinthi Fratres religiosissimi ex conuentu S. Eustorgij in processione deferunt, quidā pater duas suas filiolas, diuturna & graui infirmitate confectas, Sancto cōmendatis, illico è lecto & infirmitate exilientes laeſus aspexit.

Venetijs alter in Sanctum Hyacinthum nuper canonizatum, & ab vniuerso orbe summa cum animi alacritate in Patronum receptum, maledicam vibrans linguam, cum plurima indigna in eum protulisset, febri ardentissima correptus, totus exaestuans ardores inferni sustinere sibi visus est. Ad se reuersus, oratione ad S. Hyacinthum profusa, vt in se quoq; beneficium, quod in alijs etiam morbo afflictis ostendere velit, ab ea flamma ereptus est.

Ibidē Illustrissimi Bragadini S. Marci Venetiarum Procuratoris coniunx, pedum maximis cruciatibus multo tempore vexata, ita vt nec incedere, nec loco consistere posset antea, post supplicationes Hyacintho factas, doloribus abactis, vltimū eorum integerrimum obtinuit.

Anno 1595. intempeſta nocte S. Antonij Confessoris, nauis quēdā Veneta in Ionio mari periclitabatur, nimb; enim ſauissimus excitatus, omnia conseruandae & tuendae nauis instrumenta partim fregerat, partim conq;uassarat, vela disciderat, euulſerat arborem, antennas diruperat, rudētes omnes minutatim distraxerat funesta illa tēpeſtas. Quodq; maius, nauclerum Bernardinum vocatum, in puppi pene exanimatum, restis ventorum furij; impulſa in profundū pelagi septem passibus longius à nauigio eiecit. Obruebatur immenſus fluctibus nauis exarmata. Nauclerus in abyſſum deiectus pene iam absorptus fuerat, vbi ad D. Hyacinthū confugit, ipſius implorās ſuffragium, illico ei praesens adfuit. Apparuit ſupra fluctus viſibili ſpecie calcans vdo pede furibundas aquas, ſauam tempeſtatem maris cohibuit, rudentis parte correpta, manus, Bernardino naufraganti porrexit, illum per ſeptem paſſus incolumē ad nauim reduxit, ſedatisq; procellis, vento proſpero, & ſecūdis fluctibus Venetias ſoſpitē comitatus est, tale teſtimonium voriua Diuo Hyacintho tabula perhibentem. A.D. 1595. la notte di S. Antonio io Bernardino ritrovandomi in mare con vna gran fortuna ſopra Corſū (Corcyrea est in ſula) la ſcota mi buttò piu di ſette paſſi de nauilio in mare. Inui chiamando S. Giacinto glorioſo, lui mi porſe il cao della ſcotta in mare, e coſi ſon liberato.

Altera nauis Veneta, quam Triuiſanam vocant vulgares, anno Domini



ni i 597. die 26. mens. Februarij, in sinu Tarentino fluctibus maris agitabatur, maximū in modum, tempestate enim grauissima subito exorta, nautæ omnes vehementissimè consternati, ex animo penitus secesserunt. Non hic quispiam sua obibat munera, nullus retrahebat vela, nullus anchoras in profundum gurgitem iactabat, non naclerus flectebat gubernacula, vnus alterum præ immensa fluctuū iactatione non conspiciebat. Nulla omnino spes euadendi periculum fuit, oēs liquidem quasi inferni voraginem sibi apertam arbitrabantur. Carolus eius nauis naclerus, multos Sanctorum primò in auxilium vocat, vbi tamen nullum sibi ad esse cōspexit auxilium S. Hyacinthi expostulat interceptionem. Videres tunc, cum primum vota nuncupauit Hyacintho, quod de repente furentes venti in suas se cauernas abdiderunt: statim tumidi fluctus sedati, & naufragantes liberati sunt. Fidei ab eodem Carolo data ea series est: Io Carletto patron, con la naue Triuisana, in golfo di Taranto, alli 26. di Febraro, i 597. fui assaltato, da vna fortuna crudelissima, per la quale tutti s'hauemo visto persi, & tutti abbandonati. Doue ricorsi al Signor Dio, vodàdomi alla gloriosissima Vergine Madre sua, & à S. Giacinto, subito del tutto fussi liberati, cessando immediate la fortuna. Et questo ho riceuuto per gratia speciale, oltre tante altre hauute & riceuute dal Sig. Dio, per intercessione della glorios. Vergine, & del glorioso S. Giacinto.

Nuper quoq; scilicet anno D. 1608. die 6. Octob. Venetijs, mulier quædam magno cum vitæ discrimine, puerum exanimatum peperit, eū Diuo Hyacintho deuouet, vitæ redditum miraculose lætabunda accipit.

Bononiæ vero Anna de Coradinis morbo caduco acerrimè vexata, post supplices preces Hyacintho oblatas, à tam tetro malo liberata est.

In eadem vrbe Franciscus Trebilius manus inflatæ dolores maximos, votis Hyacintho factis simul cum tumore fugauit.

Dionysius Pas, Camillus ex Vrsinorum familia Margarita Vrsini dolore vehementissimo capitis Bononiæ discruciat, meritis S. Hyacinthi subleuati sunt. Vnus ibidem ex Illustrissima Malueziarum familia dolore grauissimo pedum, multis annis laborans, contractus, Hyacinthi oratione primæ sanitati restitutus fuit.

Non hic commemorabo Reuerendissimum Oliuetanorum Generalè, quem iam oleo Sancto perunctum, viā vniuersæ carnis ingredi incipientem, Hyacinthus Bononiæ à porta mortis reduxit ad vitam.

Non eiusdem vrbis Satellitum præfectum: non duorum Nobiliū Bononienium filios, non Barbatium perillustrem ibidem Bononien, ciuem, vltimum agentes spiritum, per Hyacinthum à sæuissimæ mortis incursum præseruatos, & quasi iam ex tumulo erutos, proponam.

Proponam quod quidam in eadē vrbe vitæ functus, vitæ redditus est, sub annum Dominicæ incarnationis 1596. Ioannis Librij Bonon. ciuis, Ioannes Iacobus filius quidpiam ludicri agens in domus altissimo solā-

rio (aiunt insecutum esse selem) de eminentiori fenestra in terram deorsum vsq; decidit: accurrunt parentes ad pueri casum, vehemētissimè morti, atq; conturbati. Ad quem vbi veniunt, nec vnum verbum ab eo extorquere possunt, linguæ enim vsus statim ex grauissima collisione amiserat. Non ploratus aliquos vel singultus ex puero audiunt. Pectus siquidè contusum fibras occluserat vocales. Sanguinem tantum, ex oculis, naribus, ore, & auribus, & ex vulnere manare non stillare circumspectantes, iam iam animam spirare existimant. Non illa tantum hora horrendum spectaculum de se præstiterat miserabilis puer, illò toto integro die, & nocte sequēte decubuit lecto, vsu loquela penitus amisso. Dicerpebatur animo ex angustia parens, eiulatibus omnia complebat familia, vel mortem leuem & citam, non tantopere diuturnum cruciatum pusionis, vel suos prius cinere sepulchrari operiri oculos, ne miserandam tragediam conspiceret, optabat mater. Illuxerat altera dies, puer grauius ægrotare, & torqueri miserabilius cepit. sanie & sanguine repletum guttur, anhelitum illi præcludebat. Tandem paulatim tabescentibus artubus, extremum exhalauit spiritum. Hinc in lamenta resoluta mater fugientem animam persequitur, exanimis pene effecta in terrâ cadit, vocibus tragicis suam infelicitatem deplorans. Qui faciat, & quemadmodum animam pueri ad exangue corpusculum reuocet, perquirat. Venit illi tandem in mentem S. Confessor Hyacinthus, quem insignibus miraculis clarissimè in Sancti Dominici Ecclesia inaudierat, & aspexerat. Mox prostrata cum lachrymis animo merenti quidem, sed inflammato eius opem quaritat. Miserere, aiebat afflictæ ancillæ, quæ ad tuum confugit patrocinium, ne despicias, oro, peccatricem hanc, quæ tuis aduoluitur pedibus, succurre orbitati nostræ, spem meam quam in hoc filiolo meo locaram in eo collapsam erige. Subueni tandem & huic innocentì pusioni, pro quo tuum posco patrocinium. Potestati tuæ, nihil esse vel difficile, vel impossibile, stupendis in nostrates mirabilibus gestis declarasti, declara & in me desolata, demonstra & in isto dira morte contuso infante. Nò vana fuit matris supplicatio, neque frustra lachrymæ profusæ. Cum primò ardentissimas Hyacintho fudit preces, is qui mortuus fuerat, reuixit, & post dies decem, quibus propter fibras gutturis sanguine concreto repletas, nil loqui poterat, perfectam à morte salutem, & membrorum sanitatem integrâ recepit. Tabella altari S. Hyacinthi Bononiæ appensa hæc in verba testatur, miraculū esse patratum. Anno D. 1596. 27. d'Agosto, Gio. Giacomo figliuolo del M. Giouanni di Libbi, cadendo giù d'vna fenestra altissima il giorno seguente stette vn' hora morto, & giorni diece senza parlare, fu raccomandato al glorioso S. Padre Hyacinto, da suo padre, & così fu liberato. Latino idiomate is est tenor, fidei à parentibus in tabella prolata. Ioannes Iacobus Ioannis Libbij filius, ceciderat ex altissima domus fenestra, die sequenti vltimum obierat diem, postquam vnus ho-



re spatio exanguis iacisset: diebus vero decem loquendi vsu priuatus esset. S. Hyacintho commendatus tandem sanus & incolumis parentibus restituitur. Hæc in Bononiensi amplissima ciuitate, acta esse, atque publicè consignata proprijs aspeximus oculis.

Placentiæ itidem (quæ Lombardiæ opulenta est ciuitas) quendam puerum octo horarum spatio exanimem mortuumq; intercessione D. Hyacinthi ad vitam eodem anno reuocatum, vniuersi ciues apud ædem Prædicatorum ad eiusdē Sancti aram, miraculis fulgentem innumeris aspexerunt. Aspexerunt & sub eadem fere tempora Camertes ciues alterum mortuum Sancti Hyacinthi suffragijs à feretro ad vsuram lucis exsuscitatum.

Sed & Casalenses Montisferrati aspexerunt Carolum Zanchetum (is erat miles prædiciarius Ducis Mantuæ) ex grauissima febre mortuum, ope Hyacinthi implorata rediuiuū. Iacuit is vna die & nocte defunctus. Mœrore perdita mulier, post multos ploratus S. Hyacintho vota spondet, si scilicet suum maritū à morte ad vitam excitare dignaretur, lychnum ad altare ipsius singulis Sabbathis perpetuo accendere, tot deinde sacra persolvere, voti soluendi gratia promittit. Virum postea nomine Hyacinthi compellat, vt ad vitam redire velit per Hyacinthi nomen obtestatur. Et ecce ad vota ore mulieris Hyacintho sponsonsa, nomenque Hyacinthi auribus mortui ingeminatum, qui exanguis decumbebat, repente surrexit: adq; Hyacinthi aram accurrens, vota nuncupata exoluit. Aspexit hoc miraculum Paulus Maria Brignanum Sacræ Theol. Lector, aspexit & P. F. Dionysius Raymundi Finariensis, aspexerunt & vniuersi Fratres Cœnobij S. Dominici Casalensis, ad prodigium adspectandum congregati. Aspexit & vniuersa Casalis, tabellam & lampadam, ex tolo pensilem ad altare S. Hyacinthi. Anno Domini 1594. mens. Septemb. affixam & appensam, quibus Carolus Zanchetus testimonium dabat, se vitam functum, meritis & intercessione S. Hyacinthi, rursus ad vitam resuscitatum.

Iam vero Romæ Tiberium Ceulum ciuem amplissimum, sub tempus Canonizationis suæ ad extrema vitæ deductum, propter vota sibi dicata ab desperata infirmitate, ipsiq; mortis faucibus sanitati vitæq; reddidit Thaumaturgus Hyacinthus.

In Hispanijs quoq; multa admiratione digna operatur Hyacinthus. Sub annum domini 1596. Hispalim amplissimam ciuitatem fluuius æstu maris retrocedēs, immensaq; mole aquarum turgens, totam fere obruerat. Pro solenni celebratione tunc indicti futuri generalis Capituli, præfens tunc aderat Reuerendissimus Pater Generalis Magister, Prædicatorum Hippolytus Maria de Monte regali. Qui consilio diuinitus quidem inspirato compassione super miserandos ciues commotus, quin & periculo præsentissimo adactus, Processionem cum suæ religionis, Conuen-

tus S. Pauli Fratribus, instituit, vt cum Diui Hyacinthi sacrosanctis reliquijs quas religiosa pietate gestabat patrocinium eius implorantes ad vsq; proximè labentes aquas exirent. Inspecatum prodigium, vbi Sancti Hyacinthi opem quæsiuerunt, & vbi cum eius sacro oleo brachia ad aquas tumentes, fauientesq; procellerunt deuoti Religiosi, Nigro exilientes vndæ, ac si flabro discussæ, in momento horæ in vastam maris abyssum cæperunt.

Prolixior essem si recenserem illa miranda Casaraugustæ facta, postquam solennissimo ritu colere cæperunt D. Hyacinthum, suasu, impulsuq; Reuerendissimi, nunc feliciter moderni, sapientissimi, & Religiosissimi Magistri Generalis P. F. Hieronymi Zauierre. Extat libellus ibidem apud Laurentium Robles Typographum Regni Aragoniæ 1595. de his Hispanico idiomate excusus. Mirum & inauditum est, qua deuotione ciuium illorum, totiusq; Hispaniæ ad cultum admissus est D. Hyacinthus, mira inuisaq; apud eos vniuersos virtute sua operans. Ad hunc te remitto. hæc pauca tamen depromo, quæ de miraculis S. Hyacinthi, in Hispanijs patratis cæcinit inter alios Petrus Orlizius :

*Christus hæc nunquam legitur dedisse*

*Signa, sed raris decorasserarum*

*Ipse communi modo lege fulsit.*

*Prodigiorum.*

*Numinis splendor, radiumq; lucis*

*Gloriæ lucem referentis æquæ*

*Hunc sibi refert, radiare passus*

*Luce minore.*

Nec in Europa solummodo his fulget miraculis Hyacinthus. Fulget & apud Antipodas, Indos Occiduos, & Orientales. Reminiscor eorum, quæ ipse audiui, tunc dum Romæ Capitulo generali multi Patres Religiosissimi ex Indijs, Orientalibus, & Occidentibus anno Domini 1601. interfuerint. Innumera hi referebant apud illos populos extremos inuocatione Sancti Hyacinthi gesta miranda. Recensebant graui valetudine pressos, perfectè curatos, cæcos illuminatos, claudos in pedes erectos, furdorum aures patefactas, mutorum linguas solutas, mortuos vitæ red ditos, ab energumenis dæmonia pulsa, votis Diuo Hyacintho dicatis. Inter alia illud apud omnes Peruanos clarissimum recensebant. In ciuitate Argenti Hispanis della Plata dicitur, Satrapæ cuiusdam coniunx decennio integro à fluxu sanguinis vehemētissimo de vita periclitabatur, Mos apud eos inoleuit, labarum imagine S. Hyacinthi depictum & consecratum à quocunque tum domi, tum in vineis & agris suspensum haberi, extra quidem grandinis, domi vero imminuentis cuiusvis periculi propulsandi causa, oratione eiusdem Sancti. Desert illud Satrapa in domum, mulier rerum ignara auct scire quid sit. Explicat ille statim: mox

virtutes



virtutes Hyacinthi extollit, corripit auida vxor sacram iconam, mox vtero applicat, seque inuoluit in eo, fide plena. Sanguis sistitur in oculi momento sistitur; & illa prodigio sanata ad aram Dñi Hyacinthi, cuius ope in caliginatē accepit. Hæc ex minoribus operibus S. Hyacinthi aiebant. In esse, alia quæ fidem humanam excedere videntur prætereo.

Sacram vero aliquam vel minimam Reliquiarum Sancti particulam, quam pia contentione illi Patres extorquebant à nobis, ne dicam emendicabant? Thesauris quibuscunq; preciosiora illa sacramenta ossium, suis Indis delatum. Propter hæc & alia inuise magnitudinis miracula à D. Hyacintho, vbiq; terrarum patrata, vbiq; locorum, (in quibus vestigia Prædicatoriæ Religionis extant vel minima) videre licet Hyacintho exstructas aras, constitutas imagines, statuas erectas, consecrata sacella, ornata & dotata. Ecclesias non paucas ædificatas, tabulas argenteas & aureas, vota ex ceris, auro, argentoq; facta, innumerabilia dicata, propter potestatem rerum maximarum, & admirabilium, in toto orbe terrarum ingentibus factis declaratam.

Deinde vides quomodo per tot annorum miriades, Mausoleum eius miraculis illustrissimum non tantum à Polonis, verum & ab extraneis, pura mente colitur & frequentatur. Quinquaginta quatuor ad vsque diē Canonizationis Sancti Hyacinthi morte absorpti mortales ope eius ad vitam reuocati hic censentur. Septuaginta sex iam morituris Hyacinthus hic perfectam sanitatem restituit. Centum triginta quatuor graui valetudine oppressos curauit. Triginta sex magno dolore capitis affectos liberauit: vigintiduos vehementi dolore dentium afflictos sanauit: quin quaginta oculorum doloribus cruciatos, ex quibus nonnulli cæci erant, lumen reddidit: triginta tres gutturis, colli, linguæ, & oris doloribus pressos ad sanitatem reduxit: tribus surdis auditum restituit: quadraginta duos pectoris, stomachi, & intestinorum doloribus languentes adiunxit: octuaginta tres pedum & manuum dolore languentes liberauit: quadraginta octo febribus vexatos sanos effecit. Ab octo celiacos dolores pepulit: viginthouem ex elephantico morbo eripuit: decem & octo à morbo comitiali vindicauit: duobus tabe affectis, sanitatē dedit: sex paralyticis & membris dissolutis vires restituit: duodecim aqua intercute tumefcentes curauit: vigintribus diuersis vulneribus concisis sanitatem reddidit: duas steriles matronas, prole donauit: triginta tribus parturientibus matronis, & in partu periclitantibus subuenit: quadraginta totius corporis quassatis doloribus opem tulit: quinquaginta quinque diuersis calibus agitatis, succurrit: nouem animalia rationis experta debilitata, atq; alio vitio affecta, in pristinum statum restituit: triginta & octo extant visiones & apparitiones diuersæ, omnib. ægri & morietes sunt ab eo recreati & subleuati. Innumeri Christi ani, varijs de causis afflictis, nō semel solū, sed sæpissimè voto facto, voti opotes effecti sunt.

Ad vsq;

*Camil. Ba-  
liani col-  
legit i O-  
rat.*



Ad vsq; diem quo Sanctus Hyacinthus Sanctorum titulo à Clemente Octauo Pontifice Maximo, summo applausu orbis insignitus est, percense mihi has tabellas pictas è ceris, argento, & putro auro formatas, votiua donaria, quas Italiæ, Galliarum, & Hispaniarum populi, ultra nostros populares, D. Hyacintho appensa esse voluerunt. Lychnus iste, ætæus pensilis non minore precio quam arte, & etiam mole conspicuus donarium est Serenissimæ Ferdinandi Magni Etruriæ Ducis, confortis. Audis itaq; quomodo S. Hyacinthus, Romæ, Neapoli, Bononiæ, Mediolani, Venetijs, quin, vt breuissimè referam, tota Italia, Hispanijs, Indis, quoq; Occiduis & Orientalibus innumeris fulget miraculis. Thaumaturgum hunc agnosce, teq; ei ad præcellam hanc aram deuoue. In hac enim ara, eo in loco, quo Sacerdos, Sacrum Eucharistiale explicat, reposita est eius gleba. Superius vero sub marmoreæ Diui statux capite. B. Viti ossa condita sunt.

F I N I S.

